Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

C 123

Izdevums latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

64. gadagājums

2021. gada 9. aprīlis

Saturs

III *Sagatavošanā esoši tiesību akti*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 557. plenārsesija JDE62 – Interactio, 27.1.2021.–28.1.2021.

2021/C 123/01 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "2019. gada ziņojums par konkurences politiku"" *(COM(2020) 302 final)* 1

2021/C 123/02 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par Eiropas Augstas veiktspējas datošanas kopuzņēmuma izveidi" *(COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)* 7

2021/C 123/03 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku" *(COM(2020) 746 final)* 12

2021/C 123/04 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par jaunu Migrācijas un patvēruma paktu" *(COM(2020) 609 final)* 15

2021/C 123/05 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija"" *(COM(2020) 299 final)* 22

LV

2021/C 123/06 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ūdeņraža stratēģija klimatneitrālai Eiropai"" *(COM(2020) 301 final)* 30

2021/C 123/07 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 95/93 attiecībā uz pagaidu atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem Kopienas lidostās Covid-19 pandēmijas dēļ" *(COM(2020) 818 final – 2020/0358 (COD))* 37

2021/C 123/08 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna pieeja Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijai: Atlantijas reģiona rīcības plāns 2.0 – Atjaunināts rīcības plāns kopīgam redzējumam par ilgtspējīgu, izturētspējīgu un konkurētspējīgu zilo ekonomiku ES atlantiskajā reģionā"" *(COM(2020) 329)* 42

2021/C 123/09 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā"" *(COM(2020) 562 final)* 59

2021/C 123/10 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Regulu (EK) Nr. 1367/2006 par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem" *(COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD)* 66

2021/C 123/11 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido zilās tunzivs (Thunnus thynnus) nozvejas dokumentēšanas programmu un atceļ Regulu (ES) Nr. 640/2010" *(COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))* 72

2021/C 123/12 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums lēmumam par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2030. gadam" *(COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))* 76

2021/C 123/13 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni (kodifikācija)" *(COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))* 80

2021/C 123/14 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopīgiem noteikumiem, kas nodrošina kravu autopārvadājumu un pasažieru autopārvadājumu pamatsavienojamību pēc Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas minētā pārejas perioda beigām" *(COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))* 81

2021/C 123/15 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopīgiem noteikumiem, ar ko nodrošina gaisa pārvadājumu pamatsavienojamību pēc Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas minētā pārejas perioda beigām" *(COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))* 82

2021/C 123/16 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par konkrētiem aviācijas drošības aspektiem sakarā ar to, ka beidzas pārejas periods, kas minēts Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas" *(COM(2020) 828 final – 2020/0364 (COD))* 83

2021/C 123/17 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka īpašus un pagaidu pasākumus saistībā ar Covid-19 uzliesmojumu attiecībā uz dažu sertifikātu, apliecību, licenču un atļauju atjaunošanu vai pagarināšanu un dažu periodisku pārbaužu un periodisku mācību atlikšanu dažās transporta tiesību aktu jomās attiecībā uz periodiem, kas seko Regulā (ES) 2020/698 minētajiem periodiem" *(COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))* 84

2021/C 123/18 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz Savienības zvejas kuģu zvejas atļaujām Apvienotās Karalistes ūdeņos un Apvienotās Karalistes zvejas kuģu zvejas darbībām Savienības ūdeņos groza Regulu (ES) 2017/2403" *(COM(2020) 830 final - 2020/0366 COD)* 85

2021/C 123/19 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko attiecībā uz Apvienotajā Karalistē ražotā meža reproduktīvā materiāla līdzvērtību tādam pašam Savienībā ražotajam materiālam groza Padomes Lēmumu 2008/971/EK" *(COM(2020) 852 final – 2020/0378 (COD))* 86

2021/C 123/20 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko attiecībā uz Apvienotajā Karalistē veiktu lauka apskašu līdzvērtību un lauksaimniecības augu sugu šķirņu uzturēšanas prakses pārbaužu līdzvērtību groza Padomes Lēmumu 2003/17/EK un 2005/834/EK" *(COM(2020) 853 final – 2020/0379 (COD))* 87

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS 557. PLENĀRSESIJA JDE62 – *INTERACTIO*, 27.1.2021.–28.1.2021.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "2019. gada ziņojums par konkurences politiku""

(COM(2020) 302 final)

(2021/C 123/01)

Ziņotājs: ***Gonçalo LOBO XAVIER***

Atzinumu pieprasījusi	Eiropas Komisija, 12.8.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.12.2020.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	230/0/6

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojumu par konkurences politiku, kurā ir izstrādāta pieeja, kuras mērķis ir stiprināt vienoto tirgu, veicināt ekonomikas attīstību un sociālās politikas mērķus, kas ir būtiski Eiropas attīstības procesam.

1.2. Kā uzsvērts vairākos iepriekš pieņemtos dokumentos, EESK uzskata, ka efektīva un uz principiem balstīta konkurences politika ir viens no Eiropas Savienības balstiem un neaizstājams iekšējā tirgus izveides pabeigšanas instruments, kas atbilst Līgumam par Eiropas Savienības darbību, ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kā arī mērķim veidot sociālās tirgus ekonomiku un īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāru ([1]). Šie jautājumi joprojām ir aktuāli.

1.3. EESK piekrīt, ka Eiropas Komisijai būtu jāveic pasākumi, lai stiprinātu godīgu konkurenci tirgos, kas ir svarīgi ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem, piemēram, tādās jomās kā digitālā ekonomika un telesakari, enerģētika un vide, rūpniecība, finanšu pakalpojumi, nodokļu sistēma, lauksaimniecība, pārtikas ražošana un transports. Ar šiem pasākumiem būtu jāvairo patērētāju uzticēšanās un skaidri jādefinē atbilstoši uzņēmumu darbības nosacījumi. Ekonomisko un sociālo pārmaiņu temps ir ļoti straujš. Nepārtraukta pielāgošanās modernai, ilgtspējīgai, zaļai un digitālai ekonomikai ir neatliekama un nepieciešama, un konkurences politika ir galvenais priekšnoteikums, lai to paveiktu.

([1]) LESD 7., 9., 11. un 12. pants.

1.4. Aizvien jaunās problēmas, kuru cēlonis ir datu izmantošana, algoritmi un tirgi, strauji rodas vidē, kura arvien vairāk digitalizējas. Tāpēc dalībvalstu iestāžu un Komisijas sadarbības tīkli ir jāpadara noturīgāki, lai arī turpmāk nodrošināt godīgu konkurenci vienotajā tirgū. Eiropas Savienībai tāpēc ir jāpanāk saderība ar digitālo laikmetu, un EESK apzinās, ka ir vajadzīgas pārmaiņas, un mudina veikt vajadzīgos pielāgojumus. EESK ir patiešām pārliecināta, ka digitālais tirgus un tiešsaistes platformas ir daļa no jaunas ekonomikas, kas Eiropai ir ļoti svarīga. Taču ir arī jāparedz skaidri un taisnīgi noteikumi attiecībā uz visām ieinteresētajām personām.

1.5. EESK vērš Eiropas Komisijas uzmanību uz to, ka jāturpina radīt ekonomiskos un politiskos nosacījumus, kuri veicina MVU izaugsmi vienlīdzīgas konkurences apstākļos, kas dod arī lieliem uzņēmumiem iespēju piedalīties ekonomikas procesā. Eiropa ir jāuztver kā spēcīgs ekonomiskais reģions, kurā visiem ekonomikas dalībniekiem nodrošināta godīga konkurence un skaidri noteikumi.

1.6. Saistībā ar konkurenci ar trešo valstu uzņēmumiem EESK prasa garantēt vienādus sociālos un vides aizsardzības noteikumus, jo tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Nav pieļaujams, ka Eiropā vienas un tās pašas problēmas risināšanai būtu atšķirīgas pieejas. Turklāt konkurences politikas jomā Eiropa nedrīkst būt "naiva".

1.7. EESK atbalsta koordinētos pasākumus, ko Eiropas Komisija paredzējusi attiecināt uz rūpniecību, tomēr vēlētos, lai ES turpina iesākto un ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm iesaka pastāvīgu risinājumu, kurš veicinātu vienlīdzīgu konkurences apstākļu radīšanu. Pagaidu pasākumi attiecībā uz konkrētu produktu piegādi no trešo valstu tirgiem ir jāpadara par pastāvīgiem pasākumiem, un tas īpaši attiecas uz vitāli svarīgu medicīnas iekārtu un citu svarīgu produktu importu. Šī pandēmija atklājusi visus vilcināšanās politikas trūkumus. Spēcīgai un noturīgai rūpniecībai vajadzētu būt vienam no konkurences politikas balstiem.

1.8. Lauksaimniecības un pārtikas nozarē ir svarīgi produktus, kam ir Eiropas cilmes vietas nosaukums, aizsargāt no imitācijas un "kopēšanas". Sēklu un pesticīdu nozare ir būtiska lauksaimniekiem un patērētājiem, taču tā rada arī bažas, kas skar ne tikai patērētāju tiesību aizsardzību, pārtikas nekaitīgumu un to, kā tiek ievēroti standarti vides un klimata jomā.

1.9. Runājot par dalībvalstu konkurenci iekšējā tirgū, jāatzīmē, ka transports joprojām ir viena no sarežģītākajām pakalpojumu nozarēm. Skaidriem noteikumiem un nepieciešamībai nodrošināt līdzsvaru jābūt pastāvīgai prioritātei ne tikai uzņēmumiem, bet arī tiešajiem lietotājiem.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Konkurences politikai ir ļoti svarīga nozīme centienos veidot efektīvu un godīgu vienoto tirgu, kas spēj stiprināt Eiropas vērtības un Eiropas projektu. Paturot to prātā, ir svarīgi pienācīgi un pilnībā precizēt minēto politiku un pamatnostādnes, lai nodrošinātu, ka vienoto tirgu uzskata par lietderīgu globalizācijas papildinājumu un ka Eiropas vadošā loma virzībā uz ilgtspējīgu un godīgu tirdzniecību ne tikai sniedz iespējas, bet arī konkrētus rezultātus, kas var ietekmēt citus ekonomikas reģionus.

2.2. Lai gan valsts atbalsta noteikumu atbilstības pārbaudes uzsākšana bija ievērojams sasniegums 2019. gadā, tomēr šķiet, ka tās īstenošana un uzraudzība nebūt nav nevainojama un ātra. Šīs darbības, tostarp sabiedriskā apspriešana, ir jāveic precīzi un īsākā laikā. EESK uzskata, ka šajā procesā var iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai veicinātu saziņu ar atbilstošajām ieinteresētajām personām.

2.3. Tiešsaistes rīks "*eLeniency*" dod iespēju raitāk un vienkāršāk iesniegt Komisijai paziņojumus un dokumentus, tostarp ar karteļa lietām saistītos iecietības pieteikumus. Vēl ir jāgūst pieredze, lai saprastu, kāda nozīme ir procedūrai, kas saistīta ar nepieciešamību nodrošināt taisnīgu sabiedrības līdzdalību, viegli pieejamus instrumentus un procedūras, kā arī salīdzināšanu ar citiem instrumentiem.

2.4. EESK piekrīt Eiropas Komisijas paustajām bažām par nepieciešamību novērst ārvalstu subsīdiju un publiskā īpašuma radīto izkropļojumu ietekmi un uzskata, ka ir vajadzīgi papildu instrumenti nevēlamo seku novēršanai. Tos var efektīvi apzināt, pirmkārt, pareizi izmantojot Eiropas Konkurences tīklu, un, otrkārt, vēršoties pret selektīva atbalsta sistēmām.

2.5. EESK atbalsta vispārējas nozīmes pakalpojumu izstrādi un stiprināšanu Eiropas Savienībā kā efektīvu līdzekli eiropeiskās dzīvesziņas aizsardzībai. Lai nodrošinātu, ka vispārējas nozīmes pakalpojumi tiek sniegti pienācīgi, ir jāatzīst, ka digitalizācijas galvenais priekšnoteikums ir digitālā infrastruktūra. Tāpēc ir jāveido pienācīga platjoslas infrastruktūra. EESK iesaka ieviest valsts atbalsta sistēmu, kas veicinātu ieguldījumus visu šo jauno tehnoloģiju ieviešanā, un vienlaikus valstu līmenī risināt tādu problēmu kā teritoriju nelīdzsvarotība.

2.6. Projektiem, ko īsteno visas Eiropas interesēs, ir svarīga nozīme pētniecībā un tehnoloģiju izstrādē, kā arī jauninājumu izmantošanā. Tādu projektu izstrāde būtu jāveicina, ņemot vērā to radīto pievienoto vērtību, un EESK pauž cerību, ka paziņojums par svarīgiem projektiem visas Eiropas interesēs var kalpot kā efektīvs instruments to pienācīgai īstenošanai. Ir svarīgi uzraudzīt korektīvus pasākumus tādu kritēriju piemērošanā, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var atbalstīt ES stratēģiskas nozīmes starptautiskus projektus.

2.7. EESK uzskata, ka ES konkurences politikai būtu jāīsteno tālredzīgāka pieeja, kas dotu Eiropas Savienībai iespēju pielāgoties gan digitalizācijas izraisītajām pārmaiņām, gan konkurencei, ar kur tā saskaras pasaules līmenī. Tāpēc EESK aicina Komisiju konkurences politikai ierādīt nozīmīgu vietu platformas "Gatavi nākotnei" darba programmas prioritāšu sarakstā.

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. *ES konkurences politikas un noteikumu izpildes efektivitātes stiprināšana*

3.1.1. ES konkurences politika būtu jāizstrādā un jāīsteno visaptverošākā satvarā, ņemot vērā tās ciešo saikni ar citām svarīgākajām politikas jomām un vajadzību pēc saskaņotas pieejas. ES konkurences noteikumiem ir jābūt cieši saistītiem ar nodokļu tiesību aktiem (ar taisnīgu nodokļu uzlikšanu, tostarp digitālajā nozarē), patērētāju tiesību aizsardzību, sociālo aizsardzību un darba tiesībām. Lai varētu sasniegt konkrētus rezultātus, ir vajadzīga saskaņošana negodīgas konkurences jomā.

3.1.2. Lai varētu efektīvi apkarot negodīgu konkurences praksi, EESK ierosina tādu problēmu kā uzņēmumu dominējošais stāvoklis tirgū risināt ar jaunu metodi — ne tikai novērtējot, vai uzņēmums atrodas dominējošā stāvoklī vai ļaunprātīgi to izmanto, bet arī uzraugot darba devēja ekonomisko klātbūtni dažādās nozarēs kopumā, nevis katrā nozarē atsevišķi.

3.1.3. Eiropas Savienībai būtu jāvēršas arī pret citām konkurenci ierobežojošām darbībām, piemēram, uzņēmumu agresīvu izplešanos un monopolizāciju, slepenu vienošanos izmantošanu un iesīksti (situāciju, kad darba ņēmēji nevar vienlaikus darboties vairākās platformās), kas var apdraudēt tirgus līdzsvaru.

3.1.4. MVU ir Eiropas ekonomikas balsts, un tāpēc, izstrādājot un īstenojot konkurences politiku, ir vairāk jāņem vērā to vajadzības. Valsts atbalsts ir lietderīgs instruments, taču ne visi MVU ir informēti par to. EESK iesaka uzlabot saziņu ar MVU, lai varētu labāk atbalstīt to darbības.

3.1.5. Eiropas Komisijai arī turpmāk jāraugās, lai netiktu veidoti karteļi, un jāsauc pie atbildības tie, kas ļaunprātīgi izmanto stāvokli tirgū. Divām Eiropas Komisijas veiktām izmeklēšanām ir īpaša nozīme saistībā ar to patērētāju aizsardzību, kas tika būtiski ietekmēti:

a) pašlaik notiekošā izmeklēšana par karteli, kurā iesaistīti *BMW*, *Daimler* un *Volkswagen* grupa un kuras gaitā Eiropas Komisija nosūtīja iebildumu paziņojumu, kas atspoguļo tās sākotnējos secinājumus, ka laikā no 2006. gada līdz 2014. gadam ir pārkāpti ES konkurences noteikumi un noslēgta vienošanās ar mērķis izvairīties no to ievērošanas, izstrādājot tehnoloģiju, kura dod iespēju samazināt ar dīzeļdegvielu un benzīnu darbināmu automobiļu radītās emisijas;

b) lēmums, kas attiecas uz *Mastercard* un ar ko Komisija uzlika maksājuma karšu izdevējuzņēmumam naudas sodu par to, ka tas, pārkāpjot ES konkurences noteikumus, neļauj tirgotājiem piekļūt pārrobežu karšu maksājumu pakalpojumiem. Ir atcelti noteikumi attiecībā uz pārrobežu piekļuvi, tādējādi likvidējot pārrobežu konkurences ierobežojumus un mākslīgu tirgus segmentāciju, kuru dēļ tirgotājiem un patērētājiem nācās maksāt augstāku cenu. Ar šiem un citiem pasākumiem finanšu nozare banku savienības kontekstā, pateicoties vairākiem Komisijas lēmumiem, tika nostiprināta.

3.2. *Jaunu problēmu risināšana digitālajā, telesakaru un plašsaziņas līdzekļu jomā*

3.2.1. EESK uzskata, ka digitālā ekonomika un it īpaši situācija ar Francijas noteikto digitālo pakalpojumu (*GAFA*) nodokli ir nopietns pārbaudījums ES konkurences tiesību aktiem. Tā kā uz šiem uzņēmumiem neattiecas tādi paši noteikumi, kādi attiecas uz Eiropas uzņēmumiem, atjauninātajos ES konkurences noteikumos, izprotot šo situāciju, vajadzētu ierosināt jaunus efektīvus instrumentus.

3.2.2. Lai gan laika vēl ir pietiekami, uzmanība ir jāpievērš tam, kāda ietekme ir piemērotajai Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Regulai (ES) 2019/1150 ([2]), ar ko ieviesa jaunus ES noteikumus par pārredzamības veicināšanu komerciālajiem lietotājiem paredzētās tiešsaistes platformās. Tiešsaistes platformu plaša izmantošana tirgū izpaužas kā jaunu dalībnieku ienākšana un jauns iekšējā tirgus konteksts, kura sekas joprojām nav pilnībā skaidras. Lai vairotu tirgus dalībnieku un iedzīvotāju drošību, it īpaši pašreizējās pandēmijas laikā, ir jāpiemēro konkurences noteikumi, un, ja ar to nepietiek, ir jāparedz jauni risinājumi.

([2]) OV L 186, 11.7.2019., 57. lpp.

3.2.3. EESK atzinīgi vērtē to, ka digitālo pakalpojumu tiesību akts nebūs pretrunā iespējamajam tiesiskajam regulējumam, kas risinās tādu problēmu kā darba apstākļi tiešsaistes platformās.

3.2.4. Konkurences noteikumi, kas izstrādāti ierastajiem darījumdarbības modeļiem, nav piemēroti tiešsaistes platformām. Ir steidzami jāpielāgo metodika un mērķi, lai pielāgotos pārmaiņām darījumdarbības vidē.

3.2.5. EESK ir pārliecināta, ka digitālais tirgus un tiešsaistes platformas ir daļa no jaunas ekonomikas, kas Eiropai ir ļoti svarīga. Taču ir arī jāparedz skaidri un taisnīgi noteikumi. Oligopola tirgus struktūras raksturo daudzas iezīmes, kas piemīt arī monopolu darbībai, un to ekosistēmu kopējā ietekme, kuras mobilizē tiešsaistes platformas, kā arī dominējošos uzņēmumus. Tādi iezīmes kā vertikālā integrācija, pārredzamības trūkums lietotājiem, iesīkste un tīkla ietekme apvienojumā ar augstu koncentrācijas līmeni rada strukturālas konkurences problēmas, kas ietekmē gan patērētājus, gan darba ņēmējus.

3.2.6. Platformas var nostiprināt savu dominējošo stāvokli tirgū, izmantojot lietotāju radīto saturu — patērētāja datus un rīcību, kā arī pakalpojumus, ko sniedz atsevišķi darbaspēka piegādātāji. Lietotājiem trūkst piekļuves informācijai un tie nevar ietekmēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem tie darbojas. Tāpat arī ieteikumu un reitingu sistēmai platformu ietvaros piemīt pārredzamības trūkums. Negodīga un diskriminējoša vērtēšana ir jāuzskata par negodīgas konkurences praksi.

3.2.7. Apjomradīti ietaupījumi ir būtisks cēlonis digitālo platformu dominēšanai tirgū. Salīdzinājumā ar tradicionāliem uzņēmumiem robežizmaksas darījumdarbības izvēršanai ir niecīgas, jo tās platformas, kas sniedz darbietilpīgus pakalpojumus, izmantojot ļaunprātīgu praksi, lielu daļu izmaksu un risku novirza uz darbaspēka piegādātājiem. Platformas dažkārt apgalvo, ka apjomradītos ietaupījumus ierobežo atsevišķu autovadītāju/braucēju/darba ņēmēju fiziskās spējas, taču papildu darbaspēka piegādātāju "piesaistīšanai" (vai "atvienošanai") nolūkā paplašināt tirgu nav vajadzīgi ieguldījumi.

3.2.8. Eiropas Savienībā spēkā esošajā konkurences tiesiskajā regulējumā nav pienācīgi ņemtas vērā konkurences problēmas, kas ietekmē darba tirgu, piemēram, darba devēja monopsona vara, kura pazemina sociālos standartus. Tas arī rada nelabvēlīgas sekas gan darba devējiem, kurus ietekmē pārmērīgas konkurences spiediens, gan dalībvalstīm, kas zaudē nodokļu ieņēmumus un sociālā nodrošinājuma iemaksas ([3]). Kā liecina vairāki piemēri valstu līmenī, konkurences noteikumiem nevajadzētu būt par šķērsli visu darba ņēmēju, tostarp platformu darba ņēmēju darba koplīgumu slēgšanas sarunām, lai vienotos par novatoriskiem instrumentiem un nolīgumiem.

3.2.9. Novērtējot digitālās ekonomikas uzņēmumu ietekmi tirgū, jāņem vērā uzņēmumu darbības dažādos tirgos kopumā un to kopējā ietekme uz attiecīgajiem tiešsaistes, kā arī bezsaistes tirgiem. Tāpat jāņem vērā arī piekļuve lietotāju datu plūsmas algoritmiem nolūkā personalizēt produktus, piedāvājumus, reklāmu un cenu noteikšanu. Vienlaikus pienācīgi ir jārespektē datu subjektu pamattiesības.

3.3. *Konkurences politika to ES mērķu atbalstam, kas attiecas uz mazoglekļa enerģiju un vidi*

3.3.1. EESK atbalsta Eiropas Komisijas mērķi nodrošināt Eiropas Savienības ilgtermiņa konkurētspēju, panākot ilgtspēju un veicot pāreju uz drošu, klimatneitrālu un resursefektīvāku ekonomiku, kā arī veicinot un stiprinot aprites ekonomiku.

3.3.2. EESK aicina stiprināt zaļo kursu kā nozīmīgu Eiropas mēroga vienošanos 2050. gadā sasniegt siltumnīcefekta gāzu nulles emisiju mērķi. Šajā ziņā izšķiroša nozīme var būt pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem. Lai Eiropas Savienība varētu izpildīt savu apņemšanos, būtu lietderīgi veikt vides direktīvu atbilstības pārbaudi.

3.3.3. EESK atbalsta valsts atbalsta pasākumu veicināšanu saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu laikposmam pēc 2012. gada (ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas direktīva). Komiteja atbalsta ieceri pārskatīt šo valsts atbalsta sistēmu un pielāgot to jaunajai ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai 2021.–2030. gadam, uz kuru tiek liktas lielas cerības.

([3]) OV C 429, 11.12.2020., 173. lpp.

3.3.4. EESK iesaka Eiropas Savienībā censties ievērot "nulles piesārņojuma principu", kā arī pieņemt un īstenot visus plānotos energoefektivitātes pasākumus. Ir jāveicina ilgtspējīgi ieguldījumi Eiropas Savienībā. Tāpēc kritēriji, ar ko nosaka, vai saimnieciskā darbība uzskatāma par vides ziņā ilgtspējīgu, būtu jāpiemēro iespējami drīzāk, lai tiktu novērtēta ieguldījumu ilgtspējas pakāpe vides jomā ([4]).

3.3.5. Kā jau minēts iepriekšējos atzinumos, EESK uzskata, ka ir nepieciešams atbalsts atjaunojamo energoresursu enerģijas ieviešanai. Jāgarantē piegādes drošums, un vienlaikus valsts atbalsts būtu jāvirza atjaunojamo energoresursu enerģijas atbalstam, maksimāli palielinot vides, sociālos un ekonomiskos ieguvumus no publiskā finansējuma.

3.4. *Konkurences aizsardzība rūpniecībā*

3.4.1. Covid-19 krīze atklāj ES rūpniecības sistēmas trūkumus, it īpaši veselības aprūpes nozarē, kur ES ir atkarīga no medicīnas aprīkojuma, tostarp individuālo aizsardzības līdzekļu, piemēram, masku, un mākslīgā elpošanas aprīkojuma, kā arī citu būtisku pandēmijas apkarošanas līdzekļu piegādēm no valstīm, kuras nav Savienības dalībvalstis. Eiropas Savienībai ir vajadzīga spēcīga rūpniecība, lai Eiropas uzņēmumi apmierinātu iekšējā tirgus vajadzības, it īpaši nozīmīgās jomās. EESK atbalsta koordinētos pasākumus, ko ieviesusi Eiropas Komisija, tomēr vēlētos, lai ES turpina iesākto un ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm iesaka pastāvīgu risinājumu šai problēmai. Pagaidu pasākumi attiecībā uz konkrētu produktu piegādi no trešo valstu tirgiem ir jāaizstāj ar pastāvīgu risinājumu, it īpaši saistībā ar vitāli svarīgu medicīnas iekārtu importu. Spēcīgai un noturīgai rūpniecībai vajadzētu būt vienam no konkurences politikas balstiem.

3.4.2. Saistībā ar konkurenci ar trešo valstu uzņēmumiem EESK prasa garantēt vienādus sociālos un vides aizsardzības noteikumus, jo tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

3.5. *Vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana nodokļu jomā*

3.5.1. EESK atzinīgi vērtē pasākumus, ko Eiropas Komisija 2019. gadā īstenoja nodokļu jomā. Tomēr ir svarīgi, lai arī šajā jomā tiktu nodrošināta godīga konkurence starp dažādām valstīm. Uzmanība īpaši jāpievērš nodokļu nolēmumiem un nepamatotām priekšrocībām konkurences ziņā, kuras paredz nolīgumi starp atsevišķām valstīm un liela mēroga tirgus dalībniekiem. Šāda rīcība kropļo brīvo tirgu un nodara kaitējumu MVU, kā arī izraisa negodīgu konkurenci starp valstīm ([5]).

3.5.2. Digitālo pakalpojumu regulējums ir svarīgs jautājums, un Eiropas Komisijai būtu tam jāpievērš uzmanība.

3.5.3. Jāformulē jauna nostāja attiecībā uz Francijas noteikto digitālo pakalpojumu (*GAFA*) nodokli, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un veicinātu to nodokļu ieņēmumu taisnīgu sadali, ko nodrošina lielie tirgus dalībnieki.

3.6. *Finanšu nozares noturīguma palielināšana banku savienības kontekstā*

Ņemot vērā 2008. gadā piedzīvoto finanšu krīzi un tās ietekmi uz reālo ekonomiku un uzticēšanos tirgum, prakse šajā nozarē tiek pastāvīgi uzraudzīta, jo pastāv leģitīmas bažas par to, ka varētu no jauna rasties smagas problēmas. Īslaicīgais valsts atbalsts glāba finanšu nozari no sabrukuma. Pārstrukturējot šo sektoru, dažas iestādes izzuda, taču notika arī koncentrācija, kas var kļūt problemātiska ne tikai no finanšu nozares stabilitātes viedokļa jaunas krīzes gadījumā, bet arī un īpaši tāpēc, ka šo jaunu grupu lielums var radīt konkurences izkropļojumus. EESK aicina Eiropas Komisiju būt uzmanīgai un modrai saistībā ar iespējamu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas var kaitēt patērētāju interesēm un uzņēmumu, it īpaši MVU finansēšanai.

3.7. *Godīgas konkurences nodrošināšana pārtikas, patēriņa preču un veselības aprūpes nozarē*

3.7.1. Lauksaimniecības un pārtikas nozarē ir svarīgi aizsargāt produktus ar Eiropas cilmes vietas nosaukumu. Sēklu un pesticīdu nozare ir būtiska lauksaimniekiem un patērētājiem, taču tā rada arī bažas, kas skar ne tikai patērētāju tiesību aizsardzību, pārtikas nekaitīgumu un to, kā tiek ievēroti standarti vides un klimata jomā.

3.7.2. Patērētāju aizsardzībai ir jābūt līdzsvarā ar darbībām, kas atbalsta un stimulē novatoriskus uzņēmumus un MVU (neietekmējot nelabvēlīgi dinamisko konkurenci tirgū). Tādā veidā var visefektīvāk radīt kvalitatīvas darbvietas un nodrošināt rūpniecības sistēmu dinamisku ilgtspēju.

([4]) OV L 198, 22.6.2020., 13. lpp.
([5]) OV C 97, 24.3.2020., 62. lpp.

3.8. *Transporta un pasta pakalpojumi*

EESK atzīmē transporta un pasta pakalpojumu nozīmi un nepieciešamību radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, lai nozares varētu atbalstīt sabiedrību. Saistībā ar transportu EESK ierosina Eiropas Komisijai pārbaudīt, vai un cik lielā mērā atbrīvojums no aviācijas degvielas nodokļa varētu būt nepamatots atbalsts aviosabiedrībām salīdzinājumā ar dzelzceļa transportu.

4. **Spēku apvienošana konkurences kultūras veicināšanai pasaules mērogā**

4.1. Konkurences politikas starptautiskajai dimensijai jābūt izšķirošai nozīmei centienos izstrādāt noteikumus un panākt to ievērošanu. Konkurences politika attīstās starptautiskā mērogā, kur konkurences tiesību definīcijas un principi ir ļoti dažādi, un tāpēc ES uzņēmumi nokļūst nelabvēlīgā situācijā.

4.2. Daudzi MVU cieš no tā, ka ES noteikumi neatbilst tām normām, kas attiecas uz to starptautiskajiem konkurentiem. Negodīga konkurence ir problēma, kas ir jārisina, lai aizsargātu ES standartus. No Eiropas uzņēmumiem tiek saņemtas daudzas sūdzības (elastības trūkums). Dažos trešo valstu rūpniecības reģionos netiek ievēroti ES vides un sociālie standarti, un tas rada tirgus izkropļojumus, kas kaitē Eiropas uzņēmumiem, galvenokārt MVU. Eiropai vajadzētu par to satraukties.

4.3. ES konkurences modelis ir jāpopularizē starptautiskā mērogā. Pasaules konkurences kultūras jomā Eiropas Savienībai ir jābūt līderim, kas nodrošina sistēmu, kura aizsargā gan uzņēmumus, gan darba ņēmējus. Padziļināti jāapspriež konkurences tiesību koncepcija, salīdzinot, piemēram, ilgtspējas un vides aizsardzības jautājumu izpratni Eiropā un citos ekonomiskajos reģionos, proti, ASV un Ķīnā.

4.4. Lai nodrošinātu līdzsvaru starp tirgus brīvību un uzņēmumu apvienošanos, nepietiek ar norādi uz konkurenci citiem lieliem pasaules mēroga dalībniekiem, īpaši, ja tie nāk no valstīm, kuras ir slēgtas konkurencei ar ārvalstu uzņēmumiem. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi, lai Eiropas Savienībai būtu konsekventa pieeja, kuras mērķis ir sasaistīt cilvēktiesību un darba ņēmēju tiesību respektēšanu, ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu un vides aizsardzības standartu un ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanu uzņēmējdarbībā visā pasaulē. Lai radītu taisnīgus un vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas uzņēmumiem, preferenciālās tirdzniecības un tarifu shēmas, kas piešķirtas dažādām trešām valstīm, būtu jāpārskata un jāpalielina to atkarība no ilgtspējīgas attīstības standartu efektīvas ievērošanas. Šajā saistībā Komiteja ierosina kā alternatīvu uzņēmumu apvienošanai, kas vājina konkurenci, veikt pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt uzņēmumus ilgtspējīgus ieguldījumus trešo valstu tirgos. Šie pasākumi varētu būt nodokļu atvieglojumi pētniecībai un izstrādei un Eiropas ražotāju nolīgumu veicināšana, lai koordinētu eksporta un ārvalstīs veikto ieguldījumu stratēģijas saskaņā ar ES ekonomiskajiem, sociālajiem un vides standartiem.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par Eiropas Augstas veiktspējas datošanas kopuzņēmuma izveidi"

(COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)

(2021/C 123/02)

Ziņotāja: ***Louise GRABO***

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 26.10.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 187. pants un 188. panta pirmā daļa
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.12.2020.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	240/0/5

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK piekrīt viedoklim, ka šī stratēģiskā iniciatīva ir pamatota un rada pievienoto vērtību, ko nodrošina kopuzņēmums *EuroHPC* (augstas veiktspējas datošanas kopuzņēmums) kā konkrēts solis Eiropas Savienības mākoņdatošanas stratēģijas īstenošanā un daļa no plašākas ES stratēģijas (tā aptver tādus jautājumus kā kiberdrošība, digitālais vienotais tirgus, Eiropas Gigabitu sabiedrība, atvērtā zinātne, programma "ES veselība", *rescEU* utt.).

1.2. EESK uzskata, ka ES līdzšinējie ieguldījumi, kas paredzēti pasaules līmeņa superdatoru iegādei un ekspluatācijai un kas veikti pēdējos gados un pat pēc Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma, joprojām nav pietiekami salīdzinājumā ar konkurentu (ASV, Ķīnas un citu) ieguldījumiem. Ir vajadzīgi papildu resursi un ieguldījumi, tostarp no ES dalībvalstīm, it īpaši tām, kas šajā jomā ir mazāk attīstītas un/vai iesaistītas. Ja ES vēlas konkurēt augstas veiktspējas datošanas (*High Performance Computing – HPC*) lietojumu jomā globālā līmenī, ir svarīgi, lai šie resursi tiktu apvienoti ar saskaņotām ES pētniecības un inovācijas programmām un nākamo 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmu (DFS), tostarp Atveseļošanas un noturības mehānismu.

1.3. EESK atbalsta atjauninātajā ES industriālajā stratēģijā un ar to cieši saistītajā MVU stratēģijā pausto industriālo pieeju, kas attiecas uz nākamās paaudzes neliela enerģijas patēriņa mikroshēmu izstrādi Eiropā, lai mazinātu ES atkarību no importa un nodrošinātu piekļuvi augstākās kvalitātes *HPC* tehnoloģijām un zinātībai.

1.4. EESK aicina Komisiju divkāršot centienus, lai izstrādātu daudzgadu ceļvedi, kas varētu garantēt ES pilsoniskās sabiedrības iesaisti un dot konkrētu ieguldījumu attiecīgajos kopuzņēmuma pārvaldības līmeņos stratēģiskās jomās (veselības aizsardzības agrīnās brīdināšanas sistēmas, katastrofgatavība, izmēģinājuma programmas, kuras saistītas ar apmācību katastrofu riska mazināšanai, kiberdrošība). Tāpēc – papildus esošajiem *HPC* kompetences centriem un digitālās inovācijas centriem – ir steidzami jārūpējas par to, lai esošajās kopuzņēmuma konsultatīvajās grupās integrētu pievienoto vērtību, ko sniedz pastāvīgs pilsoniskās sabiedrības dialogs, un izmantotu tā pastiprinošo lomu. EESK, ņemot vērā tās būtību, būtu ideāls partneris, kurš varētu katru gadu rīkot atvērtu *EuroHPC* kopuzņēmuma ES dialoga forumu, kam līdztekus tiktu rīkotas izglītojošas izpratnes veicināšanas kampaņas, aktīvi iesaistot zinātnes un zināšanu tīklus, sociālos un ekonomiskos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un plašsaziņas līdzekļus.

1.5. EESK uzskata, ka ir jāapkopo no ES pilsoniskās sabiedrības saņemtās atsauksmes, lai ES iestādes un dalībvalstis varētu labāk uzraudzīt, skaidrot un veicināt kopuzņēmuma *EuroHPC* īstermiņa un vidēja termiņa pievienoto vērtību, kā arī nozariskās priekšrocības un iespējas, ko tas sniedz kā juridisks un stratēģisks instruments. Kopuzņēmumam *EuroHPC* būtu ne vien jāsniedz priekšrocības zinātnes/pētniecības aprindām, bet arī jāgarantē ieinteresēto starpnieku, piemēram, publisku iestāžu, ES sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju, rūpniecības un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pārstāvības organizāciju un vērtības radīšanas ķēžu dalībnieku, lielāka atbildība un līdzdalība lietojumprogrammatūras izstrādē, piekļuves infrastruktūrai nodrošināšanā, kas ir īpaši svarīgi mazākām valstīm, un ieguldījumu natūrā palielināšanā kopuzņēmumā *EuroHPC*.

1.6. EESK atzinīgi vērtē to, ka divi Komisijas partneri līgumiskajā publiskā un privātā sektora partnerībā varētu kļūt par pirmajiem privātā sektora dalībniekiem. Tas ir svarīgi, lai ES uzņēmumi jau no paša sākuma varētu piedalīties kopuzņēmumā. Tas it īpaši attiecas uz mikrouzņēmumiem un MVU, kas piedāvā konkurētspējīgus risinājumus/pielāgošanās iespējas, bet kas saskaras ar risku, ka var tikt izslēgti no publiskā iepirkuma vai tajā saņemt sliktāku pozīciju, ja uz tiem pienācīgi neattieksies īpaša juridiska sadaļa un/vai esošie konsorciju veidi. EESK uzsver, ka ir svarīgi modernizēt konkrētās publiskā iepirkuma procedūras un piešķiršanas kritēriju noteikšanu, lai atvieglotu esošo un jauno MVU klasteru iesaistīšanu šajā ES regulā par kopuzņēmumu ([1]), kas aptver klasiskos *HPC* superdatorus un lietojumprogrammas, kā arī kvantu datoru/simulatoru iepirkumu.

1.7. EESK atzinīgi vērtē iespēju iesaistīt vairāk partneru, taču uzsver, ka ikvienam jaunam partnerim, it īpaši partneriem no trešām valstīm, ir jāievēro savstarpības princips.

1.8. Eiropas Savienībai pēc iespējas būtu jāizmanto *EuroHPC* tehnoloģiju izstrādes pavērtā iespēja pilnveidot attiecīgās Eiropas rūpniecības nozares, lai tās aptvertu visus ražošanas ķēdes posmus (projektēšanu, izgatavošanu, ieviešanu un izmantošanu).

1.9. Eiropas Savienībai būtu jāizvirza vidēja termiņa mērķis panākt, ka tā spēj plānot un ražot *HPC* lietojumus, izmantojot Eiropas tehnoloģijas.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Komisija 2020. gada 10. martā pieņēma paziņojumu "Jauna Eiropas industriālā stratēģija", kurā izklāstīta vērienīga Eiropas industriālā stratēģija, kas vadīs divējo pārkārtošanos uz klimatneitralitāti un digitālo līderību. Paziņojumā Komisija uzsver vajadzību veicināt tādu svarīgu pamattehnoloģiju izstrādi, kas ir stratēģiski būtiskas Eiropas industriālajai nākotnei un ietver augstas veiktspējas datošanu un kvantu tehnoloģijas. Komisijas 2020. gada 27. maija paziņojumā "Eiropas lielā stunda – jāatjaunojas un jāsagatavo ceļš nākamajai paaudzei" ([2]) *HPC* lietojumi tika noteikti kā stratēģiska digitālā spēja, kas būs tādu ieguldījumu avotu kā Atveseļošanas un noturības mehānisms, *InvestEU* un Stratēģisko investīciju mehānisms prioritāte Eiropas atveseļošanā.

2.2. *EuroHPC* kopuzņēuma lietojumi, kas izmanto t. s. superdatorus ar īpaši lielu datošanas jaudu, spēj atrisināt ārkārtīgi sarežģītas un nopietnas problēmas. Mūsdienās tie ir viens no galvenajiem faktoriem, kas nosaka pasaules līderību zinātnisko, industriālo, bioloģisko risku un (kiber)terorisma risku pārvaldības stratēģiju jomā, un tāpēc tie ir būtisks nacionālās drošības, aizsardzības un ģeopolitisku problēmu risināšanas un plašākā nozīmē sabiedrības digitālās un zaļās pārkārtošanās instruments. *EuroHPC* kopuzņēmuma lietojumi ir arī datu ekonomikas pamatā un nodrošina iespējas tādām pamattehnoloģijām kā mākslīgais intelekts, datu analītika un kiberdrošība izmantot lielo datu milzīgo potenciālu.

2.3. *HPC* turklāt kļūst par arvien nozīmīgāku globāla līmeņa instrumentu, kas atbalsta lēmumpieņemšanu publiskajā sektorā un ko izmanto, lai modelētu scenārijus un atbalstītu kopīgus globālus un reģionālus reaģēšanas gatavības un zināšanu tīklus saistībā ar dabas radītiem apdraudējumiem (piemēram, cunami, plūdiem, ugunsgrēkiem, zemestrīcēm utt.) un antropogēnas izcelsmes apdraudējumiem (piemēram, rūpnieciskiem riskiem). Šajā satvarā *EuroHPC* kopuzņēmuma sistēmas varētu izmantot un palielināt to pievienoto vērtību gadījumos, kad vienlaikus rodas vairāki riski, kas ļoti negatīvi ietekmē sabiedrību.

2.4. *EuroHPC* kopuzņēmums ir iesaistījis vairākas rūpniecības nozares, lai dotu tām iespēju ieviest jauninājumus un pāriet pie augstākas vērtības produktiem un pakalpojumiem, ko laist iekšējā un globālajā tirgū, liekot pamatu jaunu rūpniecisku lietojumu izmantošanai kopā ar citām progresīvām digitālām tehnoloģijām.

2.5. Lai panāktu dziļāku zinātnisko izpratni un sasniegumus, *HPC* lietojumi un infrastruktūra ir būtiski gandrīz katrā pētniecības jomā, sākot no fundamentālās fizikas līdz biomedicīnai.

([1]) Padomes Regula (ES) 2018/1488 (2018. gada 28. septembris) par Eiropas Augstas veiktspējas datošanas kopuzņēmuma izveidi (OV L 252, 8.10.2018., 1. lpp.).

([2]) "Eiropas lielā stunda — jāatjaunojas un jāsagatavo ceļš nākamajai paaudzei", COM (2020) 456 final.

2.6. Saistībā ar Covid-19 pandēmiju *HPC* nereti tiek izmantota kopā ar mākslīgo intelektu, lai paātrinātu jaunu zāļu atklāšanu, prognozētu vīrusa izplatību, plānotu un sadalītu ierobežotos medicīniskos resursus un paredzētu apturēšanas pasākumu un pēcepidēmijas scenāriju efektivitāti.

2.7. *HPC* ir būtisks instruments arī pētniekiem un politikas veidotājiem, lai kopā ar kaimiņvalstīm un trešām valstīm risinātu svarīgas sabiedrības problēmas, sākot ar klimata pārmaiņām, migrāciju, viedu un zaļu attīstību un ilgtspējīgu lauksaimniecību un beidzot ar personalizētu medicīnu un krīzes pārvarēšanu Eiropas Savienībā.

2.8. Komisijas dienestu darba dokumentā (..) ([3]) norādīts, ka *HPC* lietojumu ziņā Eiropa ir bijusi un joprojām ir pasaules līdere, bet tās superdatošanas infrastruktūra pasaules mērogā atpaliek.

2.9. Plaši pieņemts *HPC* reģionālās konkurētspējas pamatrādītājs ir sistēmu skaits pasaules 10 un 500 jaudīgāko superdatoru sarakstos katrā pasaules reģionā.

2.10. Kā teikts *EuroHPC* kopuzņēmuma ietekmes novērtējumā un EIB pētījumā ([4]), bāzlīnija ir šāda: *EuroHPC* ietekmes novērtējumā secināts, ka "problēma Nr. 1: Eiropas Savienībai nav labāko superdatoru pasaulē (..). Pašlaik neviens no 10 pasaules vadošajiem superdatoriem neatrodas Eiropas Savienībā. (..) Kopumā salīdzinājumā ar ASV, Ķīnu vai Japānu ES un dalībvalstis pārāk maz līdzekļu iegulda *HPC* tehnoloģiju piegādē un infrastruktūrā".

2.11. Tuvāko gadu laikā Eiropas vadošā loma datu ekonomikā, tās zinātnes izcilība un rūpniecības konkurētspēja arvien vairāk būs atkarīgas no spējas izstrādāt *HPC* pamattehnoloģijas, nodrošināt piekļuvi pasaules līmeņa superdatošanas un datu infrastruktūrām un saglabāt savu pašreizējo izcilību *HPC* lietojumu jomā. Lai tas notiktu, ļoti būtiska ir Eiropas mēroga stratēģiska pieeja, izmantojot kopuzņēmumus.

2.12. Kopuzņēmums *EuroHPC* ir izveidots 2018. gada oktobrī kā juridiska un finansiāla struktūra, kas apvieno Eiropas Savienības, 32 valstu un divu privātā sektora locekļu – Eiropas Augstas veiktspējas datošanas tehnoloģiju platformas (*ETP4HPC*) un apvienības *Big Data Value Association* (*BDVA*) – resursus.

2.13. Līdz šim kopuzņēmums stratēģiskajām investīcijām ir izmantojis līdzekļus no 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmas (DFS). Pēc 20 darbības mēnešiem tas Eiropas līmenī ir ievērojami palielinājis kopējās investīcijas *HPC* jomā un sācis īstenot savu pamatuzdevumu, lai atjaunotu Eiropas kā vadošā *HPC* virzītājspēka pozīciju. Līdz 2020. gada beigām tas izvērsīs pasaules līmeņa superdatošanas un datu infrastruktūru, kas būs pieejama publiskiem un privātiem lietotājiem visā Eiropā. Tā investīcijas visā Eiropā atbalsta arī *HPC* kompetences centrus, kas garantē *HPC* plašu pieejamību Savienībā un nodrošina konkrētus pakalpojumus un resursus rūpnieciskai inovācijai (tostarp MVU) un *HPC* prasmju attīstībai, kā arī pētniecībai un inovācijai būtisku *HPC* aparatūras un programmatūras tehnoloģiju un lietojumu jomā. Tas palielinās ES spēju ražot novatoriskas *HPC* tehnoloģijas.

2.14. Padomes regulā, ar ko 2018. gadā izveidoja kopuzņēmumu *EuroHPC* ([5]), ir noteikts mērķis sasniegt nākamo superdatošanas robežu, eksalīmeņa veiktspēju. Sk. 12. apsvērumu: "Kopuzņēmumam vajadzētu būt izveidotam un sākt darboties vēlākais 2019. gada sākumā, lai sasniegtu mērķi pirmseksalīmeņa infrastruktūru Savienībai sagādāt līdz 2020. gadam, un eksalīmeņa jaudu sasniegšanai nepieciešamās tehnoloģijas un lietojumus izstrādāt aptuveni 2023.–2025. gadā." Šo datošanas jaudas pieaugumu varētu radīt arī kvantu datoru ieviešana un pāreja uz pēceksalīmeņa tehnoloģijām.

2.15. Ar pašreizējo ierosināto regulu būtībā tiek turpināta iniciatīva, kas izveidota saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2018/1488, ieviešot izmaiņas, lai ne tikai pielāgotu 2018. gada regulu nākamās daudzgadu finanšu shēmas (DFS) programmām, bet arī atspoguļotu Komisijas prioritātes un ļautu kopuzņēmumam izmantot finansējumu no jaunās 2021.–2027. gada DFS programmām.

2.16. Komisijas dienestu darba dokumentā (SWD(2020) 179 final) ir analizēta galveno sociālekonomisko un tehnoloģisko virzītājspēku attīstība un to lietotāju prasību attīstība, kas ietekmē *HPC* un datu infrastruktūras, tehnoloģiju un lietojumu turpmāko attīstību ES un pasaulē, ņemot vērā ES 2020.–2025. gada politiskās prioritātes.

([3]) *Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next* decade SWD/2020/179 final.
([4]) *Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next* decade SWD/2020/179 final.
([5]) Padomes Regula (ES) 2018/1488.

2.17. *HPC* izmanto vairāk nekā 800 zinātniskos, rūpnieciskos un publiskā sektora lietojumos, kam ir liela nozīme rūpniecības inovācijas spējas un zinātnes progresa veicināšanā un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā. Eiropa pašlaik ir līdere *HPC* lietojumos ļoti daudzās jomās, piemēram, personalizētā medicīnā, laikapstākļu prognozēšanā, jaunu lidmašīnu un automobiļu, materiālu un zāļu izstrādē, kā arī enerģētikā, inženierijā un ražošanā.

2.18. Ierosinātā kopuzņēmuma balsstiesību pārvaldība un sadale ir identiskas tām, kas definētas Padomes Regulā (ES) 2018/1488. Lai izveidotu *HPC* ekosistēmu, kopuzņēmums *EuroHPC* turpinās īstenot *HPC* stratēģisko ceļvedi, kā noteikts daudzgadu stratēģiskajās pētniecības un inovācijas programmās, ko izstrādājusi *EuroHPC* kopuzņēmuma Pētniecības un inovācijas konsultatīvā grupa (*RIAG*) un *EuroHPC* Infrastruktūras konsultatīvā grupa (*INFRAG*) un ko papildina *EuroHPC* privātā sektora locekļu stratēģiskā pētniecības programma. Saskaņā ar 2021.–2027. gada DFS Savienības finansiālais ieguldījums kopuzņēmumā varētu būt [XXXX] EUR, ko piedalīgās valstis un kopuzņēmuma *EuroHPC* privātie locekļi papildinās ar vismaz līdzvērtīgu kopējo iemaksu summu. Kopuzņēmums šos līdzekļus izmantos galvenokārt tam, lai īstenotu savas darbības atbilstoši iepriekš aprakstītajiem pieciem pīlāriem.

2.19. Paredzams, ka nākamajā desmitgadē ierosinātā kopuzņēmuma *EuroHPC* galvenie darbības rezultāti varētu būt:

— apvienota, droša un hipersavienota *EuroHPC* un datu infrastruktūra ar vidējas veiktspējas superdatoriem un vismaz divas augstākās klases eksalīmeņa un divas augstākās klases pēceksalīmeņa sistēmas (vismaz vienai sistēmai no katras kategorijas jābūt uzbūvētai, izmantojot Eiropas tehnoloģijas),

— hibrīdās datošanas infrastruktūras, kas integrē progresīvas datošanas sistēmas,

— kvantu simulatori un kvantu datori *HPC* infrastruktūrās;

— droša, uz mākoņtehnoloģijām balstīta *HPC* un datu infrastruktūra, kas paredzēta Eiropas privātajiem lietotājiem,

— *HPC* nodrošinātas jaudas un pakalpojumi, kas balstās uz Eiropas publisko datu telpām, kuras paredzētas zinātniekiem, rūpniecībai un publiskajam sektoram,

— nākamās paaudzes tehnoloģiju veidošanas bloki (aparatūra un programmatūra), kā arī to integrācija novatoriskos eksalīmeņa un pēceksalīmeņa sistēmu *HPC* arhitektūras elementos,

— izcilības centri *HPC* lietojumu un *HPC* programmatūras industrializācijas jomā, kā arī jauni algoritmi, kodi un rīki, kas optimizēti nākamajām superdatoru paaudzēm,

— lielapjoma rūpnieciskās izmēģināšanas iekārtas un platformas *HPC* un datu lietojumiem un pakalpojumiem galvenajās rūpniecības nozarēs,

— valstu *HPC* kompetences centri, kas Eiropas Savienībā nodrošina plašu *HPC* pārklājumu ar konkrētiem pakalpojumiem un resursiem, kuri paredzēti rūpnieciskai inovācijai (tostarp MVU),

— būtisks Eiropas darbaspēka *HPC* prasmju un zinātības pieaugums,

— datu glabāšanas un apstrādes jaudu un jaunu pakalpojumu pilnveide visu dalībvalstu sabiedrības interešu jomās.

2.20. Kopuzņēmumu galvenie sasniegumi:

— Kopuzņēmums *EuroHPC* ir ievērojami palielinājis ieguldījumu apjomu un kvalitāti *HPC* jomā Eiropas līmenī, īstenojot vienotus un koordinētus centienus kopā ar dalībvalstīm,

— līdz 2020. gada beigām *EuroHPC* nodrošinās Eiropas Savienību ar labākajiem superdatoriem pasaulē,

— *EuroHPC* nodrošinās Eiropas avotu pamattehnoloģijām,

— Eiropas *HPC* tehnoloģiju piegāde un tirgus,

— *EuroHPC* stratēģija un tās ietekme uz *HPC* vērtību ķēdi.

3. **Tirgus tendences un galvenās gūtās atziņas**

3.1. Komisijas dienestu darba dokumentā ir ietverti jaunākie *EuroHPC* tirgus rādītāji un sniegts pārskats par galvenajām atziņām, kas līdz šim gūtas no kopuzņēmuma darbībām.

3.2. No kopuzņēmuma *EuroHPC* pārvaldības un administrācijas gūtās atziņas: kopuzņēmums *EuroHPC* jau ir guvis stabilu darba pieredzi, organizējot plašas ieinteresēto personu debates par pārvaldību, administrāciju un citiem darbības aspektiem. Daži piemēri:

— kopuzņēmuma *EuroHPC* valdes 13 sanāksmes, kurās regulāri piedalījušies Eiropas Komisijas un 32 piedalīgo valstu delegāti,

— kopuzņēmuma konsultatīvās grupas (*RIAG* un *INFRAG*) jau ir rīkojušas vairākas sanāksmes, kurās ir aktīvi iesaistījušies abi privātie locekļi (*ETP4HPC* un *BDVA*),

— astoņu *EuroHPC* superdatoru mitināšanas vietu atlase un iepirkuma procedūras sākšana, kā arī kopuzņēmuma 2019. un 2020. gada uzaicinājumu izsludināšana.

3.3. No 22 īstenošanas aspektiem līdz šim gūtās galvenās atziņas var apkopot šādi:

— jāvienkāršo līdzfinansējuma shēma,

— jāvienkāršo un jāoptimizē ES un valstu finansējuma apvienošana dažādās *EuroHPC* darbībās,

— ieteicams izmantot vienotu atbilstības kritēriju dalībai kopumu (nevis 32 dažādus valstu atbilstības kritērijus),

— jāīsteno visu finansiālo iemaksu centralizēta pārvaldība (izņemot pienācīgi pamatotus gadījumus) saskaņā ar ierosinātās regulas par programmas "Apvārsnis Eiropa" izveidi 8. panta 1. punkta c) apakšpunktu un elastīgums, ieviešot atšķirīgas ES un valstu finansējuma procentuālās daļas pētniecības un inovācijas darbību dalībnieku finansēšanai;

— jānodrošina lielāks elastīgums attiecībā uz privātā sektora locekļu un citu privātu dalībnieku ieguldījumu kopuzņēmuma *EuroHPC* darbībās, it īpaši iekļaujot jaunus sadarbības veidus, piemēram, konkrētu rūpniecībā izmantojamu *HPC* infrastruktūru līdzfinansēšana.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. Lielākā daļa projektu partneru ir no pētniecības organizācijām (75 % no kopējā nākotnes un jauno tehnoloģiju projektu finansējuma), kuru galvenais mērķis nav sasniegto rezultātu industrializācija. Uzlaboti un noturīgi apmācības centieni arī būs svarīgs faktors, lai pilnībā izmantotu ne tikai nākamos *EuroHPC* kopuzņēmuma finansētos preeksalīmeņa eksalīmeņa superdatorus, bet arī nākamo paaudžu datošanas tehnoloģijas. Liels izaicinājums ir pāreja no *HPC* ar uzsvaru uz simulāciju uz *HPC* integrēšanu pilnā IT infrastruktūras kontinuumā no perifērdatošanas līdz *HPC*. Lai to panāktu, būtu jāveido ciešas attiecības starp *HPC* kopienu un citām ekosistēmām, tādām kā lielie dati, mākslīgais intelekts un lietu internets (*IoT*). Ja turpināsies programmas "Apvārsnis 2020" radītais impulss, Eiropa var kļūt par pasaules līderi šajā jomā.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinums par tematu "Ieteikums Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku"

(COM(2020) 746 final)

(2021/C 123/03)

Ziņotāja: ***Judith VORBACH***

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 27.11.2020.
Juridiskais pamats:	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializēta nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	14.12.2020.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	234/1/8
(par/pret/atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Savienībā ir sākusies dziļākā lejupslīde tās vēsturē. Valda nenoteiktība, un ir jārēķinās ar nopietniem riskiem. Pandēmijas krīze, visticamāk, saasinās arī nelīdzsvarotību un nevienlīdzību. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieteikumus. EESK arī iestājas par tādu ekonomikas politikas pieeju, kas atbalsta ekonomikas atveseļošanu, palielina ieguldījumus, turpina integrēt vienoto tirgu, nodrošina taisnīgus darba apstākļus un padziļina EMS. EESK stingri atbalsta *Next Generation EU* dokumentu kopumu un mudina pēc iespējas ātrāk panākt vajadzīgās vienošanās.

1.2. Atlabšana būs sekmīga tikai tad, ja vienlaikus notiks mūsu ekonomikas un sabiedrības pārstrukturēšana. Lai stabilizētu pieprasījumu, ir svarīgi atgūt uzticēšanos. Fiskālie noteikumi būtu jāorientē uz tādu ekonomikas pārvaldību, kas vairāk vērsta uz labklājību, tostarp "zelta likumu", un tiem nevajadzētu stāties spēkā tikmēr, kamēr nav būtiski samazinājies bezdarbs. Būtu rūpīgāk jāizvērtē krīzes ietekme uz nevienlīdzību un sociālekonomisko nedrošību. Jāuzlabo gan uzņēmējdarbības, gan sociālā vide. Lai risinātu ekonomikas, sociālās un vides problēmas, sociālie partneri un pilsoniskā sabiedrība ir ciešāk jāiesaista klimata politikā un nacionālo atveseļošanas un noturības plānu izstrādē, kā arī izlēmīgā nodokļu politikas reformā. Ir jāpabeidz banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveide, un vienlaikus par prioritāti jāizvirza finanšu tirgus stabilitāte.

2. **Vispārīga informācija**

Komisija iesaka eurozonas dalībvalstīm veikt vairākus pasākumus.

2.1. Nodrošināt tādu politisko nostāju, ar kuru tiek atbalstīta atveseļošana: fiskālajai politikai vajadzētu būt stimulējošai visu 2021. gadu. Kad apstākļi to ļaus, pakāpeniski izbeigt atbalstu tādā veidā, kas mazina krīzes sociālo ietekmi un ietekmi uz darba tirgu un nodrošina parāda ilgtspēju. Uzlabot publisko finanšu pārvaldību un koncentrēt publiskos izdevumus uz atveseļošanas un noturības vajadzībām.

2.2. Īstenot reformas, ar kurām stiprina ražīgumu un nodarbinātību, palielināt ieguldījumu apmēru, lai atbalstītu atlabšanu saskaņā ar taisnīgu un iekļaujošu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Vēl vairāk integrēt vienoto tirgu. Nodrošināt aktīvu darba tirgus politiku, veicināt taisnīgus darba apstākļus un nodrošināt sociālo partneru iesaisti politikas veidošanā. Pievērsties digitalizācijas izraisītajiem izaicinājumiem nodokļu jomā, apkarot agresīvu nodokļu plānošanu un atbalstīt oglekļa cenu noteikšanu un vides nodokļus.

2.3. Stiprināt valstu institucionālās sistēmas: turpināt reformas ar mērķi nodrošināt ES līdzekļu izmantošanu, stiprināt valsts pārvaldes efektivitāti un digitalizāciju, samazināt uzņēmumu administratīvo slogu un ieviest efektīvas sistēmas krāpšanas, korupcijas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanai. Pilnveidot maksātnespējas regulējumu, apzināt riska darījumus, kuri nenes ienākumus, un nodrošināt efektīvu kapitāla sadali.

2.4. Nodrošināt makrofinansiālo stabilitāti: saglabāt kreditēšanas kanālus un pasākumus dzīvotspējīgu uzņēmumu atbalstam. Uzturēt stabilas banku sektora bilances, tostarp turpinot novērst problēmu, kas saistīta ar ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem.

2.5. Panākt progresu EMS padziļināšanā, lai palielinātu noturību. Tas palīdzēs stiprināt euro starptautisko nozīmi un veicināt Eiropas ekonomiskās intereses visā pasaulē.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. Ir apstiprinājusies Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara drūmā ekonomikas prognoze, ka Eiropas Savienībā 2020. gadā "ir sākusies spēcīgākā ekonomikas recesija tās vēsturē". Covid-19 krīze ir izraisījusi vairākus pieprasījuma un piedāvājuma satricinājumus, kas nozīmē, ka 2020. gadā ir paredzams IKP samazinājums par 7,8 %. Pasliktinājusies arī situācija darba tirgū, lai gan, pateicoties vērienīgiem politikas pasākumiem, piemēram, saīsināta darba laika shēmām, ekonomikas lejupslīde nav pilnībā atspoguļota bezdarba rādītājos. Tomēr mēs saskaramies ar kopējā nostrādāto stundu skaita samazināšanos un aktivitātes līmeņa pazeminināšanos, jo demotivētie darba ņēmēji ir pametuši darba tirgu.

3.2. Atveseļošanās 2021. gadā varētu būt lēnāka, nekā gaidīts. Valda liela nenoteiktība. EESK uzskata, ka ir svarīgi jau laikus paredzēt virkni nopietnu risku, tostarp atkārtotu lejupslīdi, masveida bezdarbu, bankrotus, finanšu tirgus nestabilitāti, deflāciju un nenoteiktības negatīvo ietekmi uz patēriņu un pašiem ieguldījumiem. Pandēmijas krīze, visticamāk, saasinās arī pašreizējās problēmas, tādas kā, piemēram, zemais ieguldījumu līmenis, atšķirību palielināšanās starp dalībvalstīm un reģioniem, nevienlīdzība sabiedrībā un politiskā spriedze. Turklāt norises 2021. gadā varētu radīt negatīvas sekas ilgtermiņā, kamēr joprojām neatliekams jautājums būs klimata krīzes pārvarēšana.

3.3. Ņemot to vērā, EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieteikumu kopumu. Ieteikumos ir atspoguļoti daudzi apsvērumi, kas izklāstīti EESK atzinuma papildinājumā "Eurozonas ekonomikas politika 2020. gadā" ([1]). Turklāt atlabšana būs sekmīga tikai tad, ja to papildinās mūsu ekonomikas un sabiedrības pārstrukturēšana nolūkā izveidot integrētāku, demokrātiskāku un sociāli labāk attīstītu Savienību. Ekonomikas politikas veidotāju galvenais uzdevums 2021. gadā būs radīt vidi, kas veicina ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tādēļ ir svarīgi atgūt uzticēšanos.

3.4. EESK stingri atbalsta vērienīgos ES krīzes pārvarēšanas plānus un it īpaši Atveseļošanas un noturības mehānismu. Lai nodrošinātu ātru un efektīvu atlabšanu, ir steidzami vajadzīga solidaritāte. Eiropas uzņēmumiem, darba ņēmējiem un pilsoniskajai sabiedrībai ir vajadzīgi resursi, lai pārvarētu krīzi. Tāpēc nevajadzētu nedz apšaubīt atveseļošanas plānu, nedz arī atlikt tā īstenošanu. Visas vajadzīgās vienošanās būtu jāpanāk pēc iespējas ātrāk.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieteikumu nodrošināt tādu politisku nostāju, ar kuru tiek atbalstīta ekonomikas atveseļošana. Pārāk agra atbalsta pasākumu izbeigšana vājinās ES krīzes pārvarēšanas pasākumu ietekmi. Valdībām būtu jāspēj īstenot nepieciešamos pasākumus neatkarīgi no to pašreizējā parāda līmeņa. Labākais veids, kā panākt valsts finanšu ilgtspēju, ir nodrošināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Ražīguma veicināšana varētu paātrināt deficīta samazināšanu turpmākajos gados ([2]). Lai nepieļautu atgriešanos pie vecajiem fiskālajiem noteikumiem un pārkārtotos uz tādu ekonomikas pārvaldību, kas vērsta uz labklājību ([3]), EESK mudina pēc iespējas drīzāk atsākt pārvaldības pārskatīšanas procesu. Aktualizētiem fiskālajiem noteikumiem vajadzētu stāties spēkā tikai tad, kad būs ievērojami samazinājies bezdarbs.

4.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieteikumu paaugstināt privāto un publisko ieguldījumu līmeni. Lai īsā laikposmā panāktu atlabšanu, stiprinātu konkurētspēju, saglabātu pasaules ekonomiskās lielvaras pozīciju un nodrošinātu sociālu un ekoloģisku pamatu nākamo paaudžu labklājībai, ir steidzami jāpārkārtojas uz ilgtspējīgiem un zaļiem ieguldījumiem, ieguldījumiem infrastruktūrā un veselības aprūpē un/vai ieguldījumiem, kas vairo ražīgumu. Par ieguldījumu būtu jāuzskata arī ar darba ņēmēju pārkvalifikāciju saistīti izdevumi. EESK norāda uz savu ieteikumu pieņemt "zelta likumu".

([1]) OV C 10, 11.1.2021, 79. lpp.
([2]) Beļģijas Valsts banka lēš, ka ar krīzi saistītajam vienreizējam deficītam 2020. gadā piemīt potenciāls radīt vienreizēju ietekmi - 4,6 % apmērā no IKP.
([3]) OV C 429, 11.12.2020., 227. lpp.

4.3. Pandēmija vairo nevienlīdzību un sociālo atstumtību. Krīze smagi skar daudzas sievietes, migrantus, cilvēkus ar invaliditāti un jauniešus. Vissmagāk varētu ciest tie, kuri bija neaizsargāti jau pirms krīzes. Tomēr arī daudzi darba ņēmēji, kuriem ir kvalitatīvs darbs, jūtas pakļauti darba apstākļu pasliktināšanās, ienākumu samazināšanās vai bezdarba riskam. EESK aicina visos paredzētajos atveseļošanas pasākumos par prioritāti noteikt nevienlīdzības novēršanu. Rūpīgāk jāanalizē krīzes ietekme gan uz sociālo atstumtību, gan uz augošo sociālekonomisko nedrošību, kas skar lielu daļu iedzīvotāju. No atlabšanas izrietošie ieguvumi jāsadala vienlīdzīgi. Tas ir arī kritiski svarīgi, lai stiprinātu uzticēšanos un stabilizētu pieprasījumu.

4.4. Par vienu no galvenajām prioritātēm arī turpmāk jāizvirza vienotā tirgus tālāka integrācija. Tajā ietilpst arī Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Uzņēmējdarbības vides un sociālās vides uzlabošanai jāiet kopsolī. EESK atsaucas uz Komisijas darba dokumentu "*ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana*", kurā norādīts, ka "(..) ilgtspējīgas attīstības mērķi liks Eiropas Savienībai koncentrēties uz tādu ilgtspējīgu izaugsmi, kas ir saderīga ar planētas iespējām, uz labklājību, iekļautību un taisnīgumu. Ar to tiek atzīts, ka ekonomikai jākalpo cilvēkiem un planētai". Dažas no daudzajām iniciatīvām, kuru mērķis ir sociālāka Eiropa, ir priekšlikums direktīvai par pienācīgu minimālo algu un rīcības plāns Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanai. EESK ir arī pieņēmusi atzinumu par Eiropas pamatdirektīvu par ienākumu minimumu ([4]) un atzinumu par Eiropas obligātajiem standartiem bezdarba apdrošināšanas jomā ([5]).

4.5. Atzinīgi vērtējami ir arī Komisijas ieteikumi attiecībā uz darba tirgu, tostarp ieteikumi veicināt taisnīgus darba apstākļus, nodrošināt sociālo partneru iesaisti politikas veidošanā un stiprināt sociālo dialogu un darba koplīguma slēgšanas sarunas. EESK aicina noteikt augstākus standartus sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai klimata politikā. Strukturālas pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai pārietu uz bezoglekļa ekonomiku, varētu atbalstīt ar sociālu dialogu starp attiecīgajiem reģioniem un sociālajiem partneriem, lai saglabātu sociālos aspektus. Izšķiroši svarīgi būs arī nodrošināt pilsoniskās sabiedrības iesaisti Atveseļošanas un noturības instrumentam paredzēto nacionālo plānu izstrādē un īstenošanā, kuras uzraudzība gaidāma arī ar Eiropas pusgada procesu.

4.6. Ir vajadzīgas efektīvas sistēmas, kā apkarot gan izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, gan agresīvu nodokļu plānošanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un korupciju. EESK aicina izlēmīgi reformēt nodokļu politiku, lai risinātu ekonomikas, sociālās un vides problēmas. Tas nozīmē arī pārvietot nodokļu slogu no darbaspēka uz nodokļu bāzēm, kas darbaspēka piedāvājumam nav tik nelabvēlīga, turklāt jāņem vērā attiecīgā sadales ietekme un jāizvairās no regresīvas ietekmes. EESK aicina steidzami rīkoties arī saistībā ar kvalificēta vairākuma balsošanu, kā tā ieteikusi iepriekšējos atzinumos ([6]). Būtu jāanalizē iespējas uzlikt minimālo faktisko nodokli uzņēmumu peļņai un tas, kā šādu koncepciju piemērot. Visbeidzot, EESK aicina panākt lielāku progresu saistībā ar jaunu pašu resursu ieviešanu, kā norādīts atveseļošanas plānā.

4.7. EESK piekrīt Komisijai, ka būtu jāpabeidz banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveide, par prioritāti nosakot finanšu tirgus stabilitāti. Banku sektorā dividenžu izmaksas tagad — galvenokārt brīvprātīgi — ir ierobežotas. Būtu jāapsver iespēja šos ierobežojumus saglabāt un atlabšanas periodā šīs izmaksas pilnībā pārtraukt attiecībā uz bankām, kuras izmanto dažāda veida publisko atbalstu. Tas samazinātu finanšu tirgus nestabilitātes risku un varētu arī uzlabot banku gaidāmās peļņas izredzes.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([4]) OV C 190, 5.6.2019., 1. lpp.
([5]) OV C 97, 24.3.2020, 32. lpp.
([6]) OV C 353, 18.10.2019., 90. lpp., OV C 364, 28.10.2020., 29. lpp

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par jaunu Migrācijas un patvēruma paktu"

(COM(2020) 609 final)

(2021/C 123/04)

Ziņotājs: ***José Antonio MORENO DÍAZ***

Līdzziņotājs: ***Cristian PÎRVULESCU***

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Komisija, 11.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	17.12.2020.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	203/0/19
(par/pret/atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Savienībai ir jāpanāk pienācīgs līdzsvars starp efektīvu un reālajai situācijai atbilstošu migrācijas pārvaldību, kas ir humāna un ilgtspējīga, vienlaikus nodrošinot savu ārējo robežu drošību un kontroli. Turklāt Eiropas Savienībai jāsniedz skaidrs vēstījums Eiropas iedzīvotājiem, ka migrāciju var labāk pārvaldīt kolektīvi.

1.2. EESK pieņem zināšanai publiskoto jauno Migrācijas un patvēruma paktu, kurā sīki izklāstīts Komisijas piecu gadu darba plāns attiecībā uz kopēju imigrācijas un patvēruma pārvaldību. Šajā ziņā tas vairāk ir Komisijas darba programma nekā pakts. Migrācijas un patvēruma paktam pievienotie priekšlikumi ir svarīgi, tomēr nepietiekami tāda kopēja Eiropas satvara migrācijas pārvaldības veidošanai, kas būtu gan efektīvs, gan atbilstu ES vērtībām un mērķiem. EESK pauž nožēlu, ka jaunajā Migrācijas un patvēruma paktā lielākā daļa priekšlikumu ir veltīta ārējo robežu pārvaldībai un atgriešanai, bet nav pievērsta pienācīga uzmanība likumīgiem imigrācijas kanāliem, drošām patvēruma iespējām, kā arī trešo valstu valstspiederīgo iekļaušanai un integrācijai ES.

1.3. EESK pauž nožēlu, ka Migrācijas un patvēruma pakts neatsaucas uz 2018.gadā pieņemto Apvienoto Nāciju Organizācijas globālo paktu par drošu, sakārtotu un likumīgu migrāciju kā priekšlikuma par starptautiskās migrācijas pārvaldību daudzpusēju priekšteci. Mēs atbalstām uz noteikumiem balstītas daudzpusējas sistēmas stiprināšanu ([1]), tostarp mobilitātes un migrācijas jomā, un mudinām Komisiju saskaņot jauno programmu ar globālo politiku un instrumentiem ([2]). Turklāt mēs mudinām ES iestādes un dalībvalstis iekļaut migrāciju un mobilitāti plašākā ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu satvarā.

1.4. Migrācijas un patvēruma paktā pamatoti norādīts uz neatbilstībām starp dalībvalstu patvēruma un atgriešanas sistēmām un uzsvērta nepieciešamība stiprināt solidaritāti. Tomēr nav skaidrs, vai brīvprātīgas un selektīvas solidaritātes princips palīdzēs atrisināt svarīgākos koordinācijas izaicinājumus. Nav minēti stimuli, kas veicinātu dalībvalstu līdzdalību šajā mehānismā, jo īpaši pēc tam, kad dažas dalībvalstis atteicās piedalīties iepriekšējā pārcelšanas programmā. Ja dalībvalstis tiek stimulētas piedalīties, tad tas attiecas nevis uz pārcelšanas jomu, kas ir vissteidzamākais, grūtākais un ar vislielākajām izmaksām saistītais jautājums, bet gan uz spēju veidošanas un atgriešanas jomu.

([1]) OV C 14, 15.1.2020., 24. lpp.

([2]) Komisijas darba programmā 2021. gadam paredzēts 2021. gada otrajā ceturksnī pieņemt kopīgu paziņojumu par ES ieguldījumu uz noteikumiem balstīta multilaterālisma stiprināšanā.

1.5. EESK uzskata, ka paredzētā pirmsieceļošanas skrīninga sistēma un robežprocedūras nav pietiekamas. Pirmkārt, skrīninga sistēma nenodrošina pietiekamas procesuālās garantijas, ka personas, kuras tai piekļūst, ievēros pamattiesības. Pašreizējā variantā tā vairāk izdara spiedienu uz valstīm pieņemt lēmumu īsā laikā un tādējādi pienācīgi netiek pienācīgi ievērotas 1951. gada Ženēvas Konvencijā nostiprinātās personu tiesības, jo īpaši attiecībā uz neizraidīšanas principu. Otrkārt, tāpat kā gadījumā ar karsto punktu pieeju, arī migrantu un patvēruma meklētāju uzņemšanas nosacījumi ir nopietna problēma, kas jārisina pilnībā ([3]).

1.6. EESK ar nepacietību sagaida ES stratēģiju brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas jomā – dokumentu, kas, cerams, ievērojami sekmēs spēcīgus reintegrācijas pasākumus un tādējādi novērsīs pieeju, kas galvenokārt vērsta uz kārtības nodrošināšanu. Atgriešanā būtu jāiesaista dažādi sociālie, ekonomiskie un politiskie rīcībspēki, kas var radīt visaptverošāku un humānāku vidi.

1.7. Komiteja atzinīgi vērtē iniciatīvas saistībā ar glābšanas darbiem jūrā, kuru mērķis patiesi ir glābt dzīvības. EESK uzskata, ka meklēšanas un glābšanas darbi jūrā ir starptautisks juridisks pienākums, kas dalībvalstīm jāpilda, paredzot šim nolūkam efektīvus un atbilstošus publiskus mehānismus. Šajā sakarā EESK uzskata, ka ir vajadzīgi neatlaidīgi centieni novērst kriminālatbildības piemērošanu tiem humānās palīdzības sniedzējiem, kuri veic tik ļoti nepieciešamos meklēšanas un glābšanas pasākumus.

1.8. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot dalīto atbildību un labāku migrācijas plūsmu pārvaldību ar trešām valstīm. Tomēr Komiteja pauž bažas par tādu sadarbības mehānismu izmantošanu, kas varētu novest pie ES migrācijas pārvaldības eksternalizācijas vai pārvērst migrācijas pārvaldību par negatīvu stimulu šīm valstīm, kā arī par kārdinājumu padarīt attīstības palīdzību un sadarbību atkarīgu no migrācijas kontroles un/vai atpakaļuzņemšanas politikas izstrādes.

1.9. EESK atzinīgi vērtē centienus attīstīt drošus un likumīgus kanālus ieceļošanai Eiropas Savienības teritorijā, jo īpaši izmantojot pārmitināšanas un kopienu atbalstītas programmas. Tomēr tā uzskata, ka šie kanāli atbilst tikai konkrētu personu grupu vajadzībām un visaptverošā, efektīvā vai drošā veidā neapmierina vajadzību pēc likumīgiem imigrācijas kanāliem ES. EESK pauž nožēlu, ka pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot likumīgas ieceļošanas veidus, aprobežojas ar talantu piesaisti, kā arī zilās kartes nosacījumu un Direktīvas par studentiem un pētniekiem pārskatīšanu. Lai piedāvātu alternatīvas, kas ietver ko vairāk par robežkontroli un atgriešanu, ir būtiski nodrošināt visaptverošu pieeju mobilitātei.

1.10. EESK vēlas vērst uzmanību uz daudzu trešo valstu valstspiederīgo, īpaši lauksaimniecībā nodarbināto, darba un dzīves apstākļiem. Dalībvalstīm un to specializētajām struktūrām ir jāvēršas pret ļaunprātīgas izmantošanas un ekspluatācijas gadījumiem, un pilsoniskās sabiedrības organizācijas un arodbiedrības ir jāmudina sadarboties ar trešo valstu valstspiederīgajiem neatkarīgi no viņu nodarbinātības un atalgojuma līmeņa.

1.11. EESK pauž bažas par to, ka cīņa pret noziedznieku tīkliem varētu ietekmēt cilvēku tirdzniecības un kontrabandas upuru tiesības, un jo īpaši pauž bažas par tādu trešo valstu iesaistīšanu, kurās netiek ievērotas šādu personu pamattiesības vai tām nav nodrošināti pienācīgi dzīves apstākļi. Ir novērots, piemēram, kā cīņa pret cilvēku tirdzniecību tiek izmantota, lai mēģinātu noteikt kriminālatbildību par humanitāro rīcību.

1.12. EESK uzskata, ka jāturpina cīņa pret cilvēku kontrabandu un cilvēku tirdzniecības tīkliem, un pilnībā atzīst, ka direktīva par sankcijām personām, kuras nelegāli nodarbina cilvēkus, ir jāpadara efektīvāka.

1.13. EESK ar nepacietību gaida nesen iesniegtā rīcības plāna integrācijai un iekļaušanai 2021.-2027. gadam ([4]) izstrādi. EESK pauž nožēlu, ka šim jautājumam ar izšķirošu nozīmi mūsu sabiedrību līdzāspastāvēšanā Migrācijas un patvēruma paktā ir pievērsts tik maz uzmanības. Paziņojumā nav norāžu par integrācijas pasākumu atbalsta apjomu un struktūru. EESK ir plaša pieredze saistībā ar integrācijas jautājumiem, taču jaunā Migrācijas un patvēruma pakta pašreizējai versijai diemžēl trūkst mērķtiecības un skaidrības attiecībā uz instrumentiem un stimuliem, ko tā piedāvā dažādām ieinteresētajām personām.

2. **Vispārīga informācija**

2.1. Eiropas Komisija 23. septembrī iepazīstināja ar savu jauno darba programmu imigrācijas un patvēruma jomā – *jaunu Migrācijas un patvēruma paktu*. Šis dokuments izriet no darba programmām, kas šajā jomā izstrādātas kopš 1999. gada – hronoloģiskā secībā: Tamperes (1999), Hāgas (2004) un Stokholmas (2009) programmas, kā arī Eiropas programma migrācijas jomā (2015).

([3]) EESK pārstāvji ir aktīvi apmeklējuši karstos punktus un izveidojuši sadarbību ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem saistībā ar visām migrācijas un integrācijas dimensijām.

([4]) Sk. COM(2020) 758 final.

2.2. Jaunā Migrācijas un patvēruma pakta mērķis ir izveidot jaunu rīcības satvaru nolūkā garantēt pārvietošanās brīvību Šengenas zonā, aizsargāt pamattiesības un nodrošināt efektīvu migrācijas politiku. Migrācijas un patvēruma pakts tiek gatavots kopš 2019. gada decembra, cita starpā rīkojot divas pilnas apspriešanās kārtas ar visām dalībvalstīm, Eiropas Parlamentu, valstu parlamentiem, pilsonisko sabiedrību, sociālajiem partneriem un uzņēmumiem ar mērķi iekļaut dažādas perspektīvas. Ar jauno Migrācijas un patvēruma paktu drīzumā iepazīstinās Eiropas Parlamentu un Padomi.

2.3. Eiropas programma migrācijas jomā, ko pieņēma 2015. gadā, ļāva nekavējoties reaģēt uz krīzes situāciju Vidusjūras reģionā, bet Migrācijas un patvēruma pakts tiecas nodrošināt jaunu, ilglaicīgu Eiropas satvaru, lai vienmēr saskaņā ar Eiropas vērtībām risinātu dažādās problēmas, ar kurām dalībvalstis saskaras gan normālos apstākļos, gan ārkārtas vai krīzes situācijās.

2.4. Migrācijas un patvēruma paktā Komisija norāda, ka 2019. gadā ES dzīvoja 20,9 miljoni trešo valstu valstspiederīgo (4,7 % no kopējā Savienības iedzīvotāju skaita) un ka minētajā gadā dalībvalstīs izsniegts aptuveni 3 miljoni pirmreizēju uzturēšanās atļauju. ES valstis 2019. gadā uzņēma 2,6 miljonus bēgļu (0,6 % no kopējā Savienības iedzīvotāju skaita), un minētajā gadā tika iesniegts 698 000 jaunu patvēruma pieteikumu. Komisija arī atzīmē, ka 2019. gadā 142 000 cilvēku mēģināja nelegāli iekļūt Eiropas Savienības teritorijā un ka faktiski tika īstenota tikai viena trešdaļa atgriešanas gadījumu.

2.5. Lai risinātu šo jauno situāciju, kas ievērojami atšķiras no situācijas 2015.–2016. gadā, ar Migrācijas un patvēruma paktu mēģināts vienlīdzīgāk sadalīt atbildību starp dalībvalstīm un pastiprināt solidaritāti to starpā, kā arī veicināt migrācijas, patvēruma un robežu efektīvāku pārvaldību, nodrošinot labāku pārvaldību un novēršot pašreizējās nepilnības.

2.6. Migrācijas un patvēruma pakta uzmanības centrā ir trīs galvenās jomas: 1) sadarbības ar izcelsmes un tranzīta valstīm, kas nav ES dalībvalstis, uzlabošana nolūkā uzlabot migrācijas pārvaldību, 2) ES ārējo robežu pārvaldības uzlabošana, tehniskās sadarbības un identifikācijas mehānismu pastiprināšana, kā arī procedūru grozīšana un atjauninināšana ar mērķi nodrošināt lielāku skaidrību pienākumu sadalē, un 3) jauna pastāvīga solidaritātes mehānisma izveide.

2.7. Proti, Migrācijas un patvēruma pakta mērķis ir veicināt ārējo robežu stingru un taisnīgu pārvaldību, tostarp identitātes, veselības un drošības pārbaudes; nodrošināt taisnīgus un efektīvus patvēruma noteikumus, racionalizējot patvēruma un atgriešanas procedūras; izstrādāt jaunu solidaritātes mehānismu meklēšanas un glābšanas operācijām, spiediena un krīzes situācijām; pilnveidot prognozēšanu, gatavību krīzēm un reaģēšanu uz tām; nodrošināt efektīvu atgriešanas politiku un ES koordinētu pieeju atgriešanai; nodrošināt visaptverošu pārvaldību ES līmenī labākai patvēruma un migrācijas politikas pārvaldības īstenošanai; veidot abpusēji izdevīgas partnerattiecības ar galvenajām izcelsmes un tranzīta trešām valstīm; izstrādāt ilgtspējīgus likumīgus kanālus tiem, kam nepieciešama aizsardzība, lai cita starpā piesaistītu talantus ES, un atbalstīt efektīvas integrācijas politikas.

2.8. Publiskoto Migrācijas un patvēruma paktu papildina citi jauni dokumenti, kuri rūpīgi jāizvērtē, jo tajos ir sīki izklāstīta darba programma, kas ierosināta Migrācijas un patvēruma paktā. Komisija 1) ierosina Patvēruma un migrācijas pārvaldības regulu, kurā ietverts jauns solidaritātes mehānisms; ierosina jaunus tiesību aktus, lai izveidotu skrīninga procedūru pie ārējām robežām; 2) groza priekšlikumu par jaunu Patvēruma procedūru regulu, lai iekļautu jaunu robežprocedūru un padarītu patvēruma procedūras efektīvākas; 3) groza *Eurodac* regulas priekšlikumu, lai apmierinātu jaunā ES patvēruma un migrācijas satvara datu vajadzības; 4) izstrādās jaunu stratēģiju par brīvprātīgu atgriešanos un reintegrāciju; 5) pieņem ieteikumu par dalībvalstu sadarbību attiecībā uz privāto struktūru glābšanas darbībām; 6) nāk klajā ar ieteikumu par likumīgiem kanāliem aizsardzības iegūšanai ES, tostarp pārmitināšanu; 7) ierosina tiesību aktu, lai risinātu krīzes un nepārvaramas varas situācijas un atceltu Pagaidu aizsardzības direktīvu, un 8) nāk klajā ar Migrācijas sagatavotības un krīzes plānu.

3. **Piezīmes saistībā ar jaunā Migrācijas un patvēruma pakta publiskošanu**

3.1. EESK pieņem zināšanai publiskoto jauno Migrācijas un patvēruma paktu, kurā sīki izklāstīts Komisijas piecu gadu darba plāns attiecībā uz kopēju imigrācijas un patvēruma pārvaldību. Migrācijas un patvēruma paktam pievienotie priekšlikumi ir svarīgi, tomēr nepietiekami tāda kopēja Eiropas satvara migrācijas pārvaldības veidošanai, kam jābūt gan efektīvam, gan jāatbilst ES vērtībām un mērķiem. Tāpēc EESK uzskata, ka ir svarīgi tos izskatīt sīkāk.

a) ***Kopējs Eiropas satvars migrācijas un patvēruma pārvaldībai***

3.2. Migrācijas un patvēruma paktā pamatoti norādīts uz neatbilstībām starp dalībvalstu patvēruma un atgriešanas sistēmām un uzsvērta nepieciešamība stiprināt solidaritāti, novēršot nepilnības minēto sistēmu īstenošanā, kā arī uzlabot un stiprināt sadarbību ar trešām valstīm. Tomēr nav skaidrs, vai brīvprātīgas un selektīvas solidaritātes princips palīdzēs atrisināt pēdējās desmitgades būtiskākos koordinācijas izaicinājumus.

3.3. Migrācijas un patvēruma pakta mērķis ir uzlabot ieceļošanas procedūras, atvieglojot patvēruma pieprasītāju personas ātru identifikāciju un sekmējot atgriešanas procedūras attiecībā uz tiem, kuri mēģina nelikumīgi ieceļot Eiropas Savienības teritorijā. Priekšlikuma par jaunām pirmsieceļošanas skrīninga procedūrām nolūks ir veicināt pieteikumu izskatīšanu īsā laikā, ļaujot atgriezt patvēruma pieprasītājus trešās valstīs, kas ir drošas, vai to izcelsmes valstīs, vienlaikus nodrošinot, ka pieteikumus izskata katrā gadījumā atsevišķi.

3.4. EESK uzskata, ka pirmsieceļošanas skrīninga mehānismi ir jauns risinājums, ko ir vērts apsvērt, tomēr vēlas zināt, ciktāl tos būtu iespējams īstenot praksē. Šķiet, ka piecu dienu periods, kas atvēlēts skrīninga pabeigšanai, ne tikai nepalīdz valstīm, kurās nelegāli pa jūru ierodas visvairāk cilvēku, bet arī rada tām lielāku spiedienu īsā laikā pieņemt lēmumu, kā arī sarežģī lēmuma pieņemšanu atbilstoši paredzētajām garantijām un saskaņā ar drošības un tiesību aizsardzības principiem, ko paredz starptautiskā patvēruma sistēma – citiem vārdiem sakot, pienācīgi ievērojot personu tiesības, kas nostiprinātas 1951. gada Ženēvas Konvencijā. Tāpat nav skaidrs, kā tiks uzlabotas atgriešanas procedūras, ja lielākā daļa no tām nav pienācīgi darbojušās, kā tas atzīts Migrācijas un patvēruma paktā,– ne tikai tāpēc, ka ES valstīm trūkst tehnisku iespēju, bet arī tāpēc, ka uzņemošās valstis nav atsaukušās.

3.5. Pakta priekšlikumā paredzēts, ka patvēruma pieteikumi, kas iesniegti pie ES ārējām robežām, ir jāizvērtē kā daļa no ES patvēruma procedūrām; tie nerada automātiskas tiesības ieceļot ES. Šī kārtība, iespējams, radīs lielas problēmas pirmsieceļošanas vietās, kam jābūt gatavām uzņemt ievērojamu skaitu personu, kā arī papildu stimulu atgriešanas procedūras drīzākai uzsākšanai. Robežprocedūras rezultātā var samazināties aizsardzības pasākumi un var palielināties aizturēšanas un tādu gadījumu skaits, kad apstākļi līdzinās aizturēšanai. Izcelsmes valsts informācijas un drošas valsts koncepcijas izmantošana pirmsieceļošanas skrīninga organizēšanā būs īpaši problemātiska, jo tā ir pretrunā katra gadījuma atsevišķai izvērtēšanai ([5]). Starptautiskas aizsardzības piešķiršana nepilda valstspiederības funkciju, bet gan apdraudējuma un risku personas dzīvībai mazināšanas funkciju.

3.6. Ņemot vērā līdz šim konstatētās grūtības, EESK atzinīgi vērtē to, ka tiek meklētas alternatīvas pieejas, lai noteiktu valsti, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieprasījuma izskatīšanu. Tomēr EESK vēlas zināt, kādas būs šīs alternatīvās pieejas un ko izmaiņas ietvers, ja priekšlikums jaunai regulai par starptautiskās aizsardzības procedūrām, ar kuru paredzēts noteikt jaunu robežprocedūru un padarīt patvēruma procedūras efektīvākas, vienkārši nosaka to pašu pieeju, ko paredz spēkā esošā Dublinas regula.

3.7. Saskaņā ar jauno solidaritātes mehānismu dalībvalstis varēs piedalīties neatbilstīgā situācijā esošu personu pārcelšanā vai sponsorētā atgriešanā. EESK šaubās par šā mehānisma, kas turklāt balstās uz hipotētisku brīvprātīgu solidaritāti, iespējamību. Nav minēti stimuli, kas dalībvalstis ieinteresētu piedalīties šajā mehānismā, jo īpaši pēc tam, kad dažas no tām atteicās piedalīties iepriekšējā pārcelšanas programmā ([6]), vai pēc tam, kad pienākums piedalīties nebija skaidri formulēts – jānorāda, ka šim mehānismam, kas balstās uz solidaritāti, var būt pretēja ietekme, pārvietojot attiecīgo personu uz sponsorējošo dalībvalsti, ja atgriešana faktiski nav tikusi veikta astoņu mēnešu laikā. Tas varētu radīt pārskatatbildības nepilnības attiecībā uz atgriežamo personu tiesībām. Turklāt saskaņā ar ierosināto jauno solidaritātes mehānismu dalībvalstis tiek stimulētas nepiedalīties pārcelšanā – vissteidzamākajā, grūtākajā un ar vislielākajām izmaksām saistītajā uzdevumā; tā vietā dalībvalstis var izvēlēties piedalīties atgriešanā ([7]).

3.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka no pieciem līdz trim gadiem tiek saīsināts ilglaicīgas uzturēšanās atļaujas ieguves termiņš personām, kuras saņem starptautisko aizsardzību, ja tās nolemj uzturēties dalībvalstī, kas tām sniegusi šādu aizsardzību. Tā mērķis nepārprotami ir veicināt integrāciju vietējās kopienās, lai gan to varētu uzskatīt par mobilitātes ierobežošanu ES.

3.9. EESK atzinīgi vērtē pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot koordināciju starp valstu stratēģijām patvēruma un atgriešanas politikas jomā, tomēr pauž nožēlu, ka par atgriešanas instrumentu koordinēšanu ir iesniegts vairāk priekšlikumu nekā par patvēruma un bēgļu uzņemšanas procedūru koordinēšanu.

3.10. EESK atzinīgi vērtē arī plānoto Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras izveidi, kas ir nepieciešams solis virzienā uz pilnīgākas konverģences panākšanu un kopējo patvēruma noteikumu labāku īstenošanu.

([5]) Sk. OV C 71, 24.2.2016., 82. lpp.

([6]) Spriedums apvienotajās lietās Komisija/Polija, C-715/17, Ungārija C-718/17 un Čehijas Republika C-719/17.

([7]) Diemžēl nav instrumentu, kas ļautu izvairīties no situācijām, kad dažas valdības nolemj kļūt par galvenajām atgriešanas veicinātājām, īstenojot populistisku vēršanos pret migrantiem un bēgļiem.

3.11. EESK uzskata, ka ir būtiski panākt progresu, lai aizsargātu un sniegtu palīdzību vismazāk aizsargātajām grupām, piemēram, nepilngadīgajiem migrantiem, īpaši, ja tie ceļo šķirti no ģimenes ([8]). Eiropas Aizbildnības iestāžu tīklam būtu jāuzņemas lielāka loma šādu personu aizsardzībā un jāuzlabo to integrācija un iekļaušana ES valstīs, sniedzot tiem juridisku palīdzību, izmitināšanu, piekļuvi izglītībai utt.

3.12. EESK mudina Komisiju un dalībvalstis rīkoties aktīvāk, lai apzinātu un aizsargātu sievietes un meitenes, kas kļūst par cilvēku tirdzniecības upuriem seksuālas izmantošanas nolūkā vai citu ar dzimumu saistītu vardarbības veidu dēļ.

3.13. EESK atzīmē grūtības, ar kurām saskaras ES valstis, nodrošinot efektīvu atgriešanu, kā arī Komisijas vēlmi virzīties uz kopēju un efektīvu Eiropas atgriešanas sistēmu. Priekšlikums ir balstīts uz operatīvā atbalsta atgriešanai uzlabošanu, un tajā ierosināta valstu atgriešanas koordinatoru iecelšana. EESK pauž nožēlu, ka nav pienācīgi apzinātas problēmas atgriešanas programmu īstenošanā ([9]) un ka šī joma, kas tiek uzskatīta par stratēģiski svarīgu, ir atkarīga no izcelsmes un tranzīta trešo valstu vēlmes sadarboties.

3.14. EESK ar nepacietību vēlas saņemt ES stratēģiju brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas jomā – dokumentu, kas, cerams, ievērojami sekmēs spēcīgus reintegrācijas pasākumus un tādējādi novērsīs pieeju, kas galvenokārt vērsta uz kārtības nodrošināšanu. Tāds risks pastāv, ja Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (Frontex) pagarinās savas pilnvaras, lai sekmētu atgriešanas procesu efektīvāku norisi, un tās operācijas nebūs saistītas ar dažādiem sociāliem, ekonomiskiem un politiskiem dalībniekiem, kas var radīt visaptverošāku un humānāku vidi atgriešanai.

3.15. EESK uzskata, ka ir būtiski uzlabot pārskatatbildības mehānismus attiecībā uz *FRONTEX* darbībām un uzraudzīt tās darbības, kā arī nodrošināt, ka tās aizsargā un garantē cilvēku pamattiesības.

3.16. EESK uzsver, ka ir svarīgi aizsargāt pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmā (*Eurodac*) ievadītos persondatus un ka ir jāpamato veikto pasākumu nepieciešamība un samērīgums, ņemot vērā sistēmā iekļauto datu jutīgumu, jo īpaši attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, kā arī procedūras konfidencialitāti ([10]).

b) ***Stabila sistēma gatavībai migrācijas krīzēm un reaģēšanai uz tām***

3.17. EESK atzinīgi vērtē panākumus, kas gūti migrācijas krīžu novēršanā un pārvaldībā, kā arī iespējamos pasākumus, kas jāparedz, lai nodrošinātu solidaritāti starp dalībvalstīm un to personu pamattiesību aizsardzību, kuras varētu skart šādas krīzes. Tomēr EESK pauž nožēlu, ka šīs pieejas pamatā ir jēdziens "karstais punkts", kas visbiežāk ir vieta, kurā tiek pārkāptas to personu tiesības, kuras pieprasa starptautisko aizsardzību Eiropas Savienībā.

3.18. EESK saprot nepieciešamību uzlabot krīzes situāciju risināšanas mehānismus, bet apšauba Pagaidu aizsardzības direktīvas pārskatīšanas lietderību, ņemot vērā, piemēram, to, ka pēdējos gados tā nav pienācīgi īstenota. Kā minēts iepriekš, EESK aicina Komisiju un citas ES iestādes nekādā veidā neierobežot starptautiskās aizsardzības pieejamību un neierobežot tās saturu.

c) ***Integrēta robežsistēma***

3.19. Ārējo robežu pārvaldība ir ES un tās dalībvalstu kopīga atbildība, un ir svarīgi izvērtēt tās īstenošanas instrumentus. EESK vēlas uzsvērt, ka cilvēkresursu un tehnoloģisko resursu izmantošanai vienmēr jābūt samērīgai ar reālo situāciju un ka visos gadījumos bez izņēmuma ir pienācīgi jāņem vērā personu pamattiesības un brīvības.

3.20. Pilnīgas IT sistēmu sadarbspējas nodrošināšana ir priekšnoteikums saskaņotas un efektīvas ES mēroga rīcībpolitikas izveidei. Būtu īsā laikā jāpanāk pilnīga sadarbspēja, pienācīgi aizsargājot persondatus un pamattiesības.

3.21. Tāpēc Komiteja atzinīgi vērtē tās iniciatīvas cilvēku glābšanai jūrā, kuru mērķis ir glābt dzīvības, bet pauž bažas par to privāto uzņēmumu iesaisti, kuru darbība netiek stingri uzraudzīta, kā arī par situāciju cilvēktiesību ievērošanā. EESK uzskata, ka meklēšanas un glābšanas darbi jūrā ir starptautisks juridisks pienākums, kas dalībvalstīm jāpilda, paredzot šim nolūkam efektīvus un atbilstošus publiskus mehānismus.

([8]) Sk. OV C 429, 11.12.2020., 24. lpp.
([9]) Paziņojums COM(2017) 200 final.
([10]) OV C 34, 2.2.2017., 144. lpp..

3.22. Šajā sakarā EESK uzskata, ka ir vajadzīgi neatlaidīgi centieni nolūkā novērst kriminālatbildības noteikšanu tiem humānās palīdzības sniedzējiem, kuri veic tik ļoti nepieciešamos meklēšanas un glābšanas pasākumus.

3.23. EESK pauž bažas par to, ka, ņemot vērā dažu dalībvalstu pasivitāti, privātus peldlīdzekļus varētu padarīt par patvēruma meklētāju aizturēšanas centriem.

3.24. EESK atzinīgi vērtē centienus nodrošināt brīvas pārvietošanās normalizēšanos Šengenas zonā un cer drīzumā sagaidīt plašāku informāciju par Šengenas izvērtēšanas mehānismiem. EESK gaida arī plānoto stratēģiju par Šengenas nākotni un cer, ka tās rezultātā izveidosies spēcīgāka un pilnīgāka Šengenas zona.

d) ***Cīņas pret cilvēku kontrabandu stiprināšana***

3.25. EESK uzskata, ka jāturpina cīņa pret cilvēku kontrabandu un cilvēku tirdzniecības tīkliem, un pilnībā atzīst, ka direktīva par sankcijām personām, kuras nelegāli nodarbina cilvēkus, ir jāpadara efektīvāka; tādēļ, pēc EESK domām, būtu lietderīgi izveidot mehānismus, kuri veicinātu ziņošanu par tādām personām un uzņēmumiem, kas izmanto cilvēku tirdzniecības upurus, kontrabandas upurus vai cilvēkus bez darba atļaujas ([11]).

3.26. EESK pauž bažas par to, ka cīņa pret noziedznieku tīkliem varētu ietekmēt cilvēku tirdzniecības un kontrabandas upuru tiesības, un jo īpaši pauž bažas par tādu trešo valstu iesaistīšanu, kurās netiek ievērotas šādu personu pamattiesības vai tām nav nodrošināti pienācīgi dzīves apstākļi. Ir novērots, piemēram, kā cīņa pret cilvēku tirdzniecību tiek izmantota, lai mēģinātu noteikt kriminālatbildību par humanitāro rīcību.

e) ***Darbs ar mūsu starptautiskajiem partneriem***

3.27. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot dalīto atbildību un labāku migrācijas plūsmu pārvaldību ar trešām valstīm. Tomēr Komiteja pauž bažas par tādu sadarbības mehānismu izmantošanu, kas varētu novest pie ES migrācijas pārvaldības eksternalizācijas vai pārvērst migrācijas pārvaldību par negatīvu stimulu šīm valstīm, kā arī par kārdinājumu padarīt attīstības palīdzību un sadarbību atkarīgu no migrācijas kontroles un/vai atpakaļuzņemšanas politikas izstrādes. Ir svarīgi vēlreiz uzsvērt, ka ES ārējās darbībās ir jādiferencē migrācijas politika, sadarbības un attīstības atbalsta politika un tirdzniecības politika, vērtējot tās no cilvēktiesību absolūtas ievērošanas viedokļa.

3.28. Tāpat EESK uzskata, ka ir nepieciešams stiprināt sadarbību ar valstīm, kuras uzņem ievērojamu skaitu bēgļu, ja vien šādas sadarbības rezultātā netiek ierobežotas šo personu iespējas nokļūt Eiropas Savienības teritorijā un ja vien Eiropas Savienībai ir proaktīva interese par viņu dzīves apstākļiem, tostarp tiesību aizsardzību uzņemošajās trešās valstīs.

3.29. EESK atzinīgi vērtē jebkādas kopīgas iniciatīvas, kas vērstas uz saliedētas sabiedrības veidošanu trešās valstīs, nabadzības un nevienlīdzības samazināšanu, kā arī demokrātijas, miera un drošības veicināšanu, tomēr uzskata, ka šie jautājumi nav jāsaista ar sadarbību ar migrācijas plūsmu kontrolē iesaistītajām valstīm. Palīdzībai trešo valstu migrācijas pārvaldības spēju stiprināšanai ir labvēlīga ietekme, tomēr to nevajadzētu saistīt ar šo valstu darbību izejošo migrācijas plūsmu kontrolē vai atpakaļuzņemšanas nolīgumiem.

3.30. EESK norāda, ka Migrācijas un patvēruma paktā svarīga nozīme ir piešķirta sadarbībai ar trešām valstīm atpakaļuzņemšanas jautājumos. Tomēr tajā būtu jāņem vērā arī tiesību pārkāpumu risks, kas var rasties attiecībā uz atgriežamajām personām, un stimuli, ko šīs valstis var pieprasīt, lai iesaistītos sadarbībā ar ES.

3.31. EESK atzinīgi vērtē drošus un likumīgus kanālus piekļuvei Eiropas Savienības teritorijai, jo īpaši izmantojot pārmitināšanas un kopienu atbalstītas programmas. Tomēr tā uzskata, ka šie kanāli atbilst tikai konkrētu personu grupu (to, kuriem nepieciešama starptautiskā aizsardzība) vajadzībām un visaptverošā, efektīvā vai drošā veidā neapmierina vajadzību pēc likumīgiem imigrācijas kanāliem ES.

([11]) Piemēram, Spānijas tiesību aktos ir ietverts jēdziens "darba saites", saskaņā ar kuru neatbilstīgs ārvalstu darba ņēmējs, attiecīgos gadījumos ziņojot par savu neatbilstīgo darba devēju, saņems juridisku dokumentāciju. Tāpat Portugālē ir pastāvīgs atsevišķu gadījumu legalizēšanas process konkrētās situācijās.

f) ***Talantu un prasmju piesaiste Eiropas Savienībai***

3.32. Talantu partnerības ir iniciatīva, kas, piedāvājot likumīgu ieceļošanas iespēju, rada pievienoto vērtību, un EESK atzinīgi vērtē šo iniciatīvu ([12]), neraugoties uz to, ka tai būs negatīva ietekme uz izcelsmes valstīm, jo īpaši attiecībā uz to spēju īstenot ilgtspējīgu attīstību. EESK pauž nožēlu, ka ierobežotā tvēruma dēļ pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot likumīgas ieceļošanas veidus, attiecas tikai uz talantu piesaisti, kā arī zilās kartes nosacījumu un pētījumu un pētniecības direktīvu pārskatīšanu. Lai piedāvātu alternatīvas, kas ietver ko vairāk par robežkontroli un atgriešanu, ir būtiski nodrošināt visaptverošu pieeju mobilitātei.

3.33. EESK vēlas piedalīties sabiedriskajā apspriešanā par talantu un prasmju piesaistīšanu ES, tomēr atkārtoti norāda uz visaptverošu vajadzību pievērsties darba tirgiem ārpus šīm jomām.

3.34. EESK vēlas vērst uzmanību uz daudzu trešo valstu valstspiederīgo, īpaši lauksaimniecībā nodarbināto, darba un dzīves apstākļiem. Dalībvalstīm un to specializētajām struktūrām ir jāvēršas pret ļaunprātīgas izmantošanas un ekspluatācijas gadījumiem, un pilsoniskās sabiedrības organizācijas un arodbiedrības ir jāmudina un jāstimulē sadarboties ar trešo valstu valstspiederīgajiem neatkarīgi no viņu nodarbinātības un atalgojuma līmeņa.

g) ***Atbalsts integrācijai iekļaujošākas sabiedrības labā***

3.35. EESK uzskata, ka trešo valstu valstspiederīgo iekļaušanai un integrācijai ir būtiska nozīme, lai Eiropas Savienībā nodrošinātu sociālo kohēziju, un ar nepacietību gaida, kad tiks analizēts rīcības plāns integrācijai un iekļaušanai 2021.-2027. gadam. EESK pauž nožēlu, ka šim jautājumam ar izšķirošu nozīmi mūsu sabiedrības grupu līdzāspastāvēšanā Migrācijas un patvēruma paktā ir pievērsts tik maz uzmanības.

3.36. Paziņojumā nav norāžu par integrācijas pasākumu atbalsta apjomu un struktūru. EESK sagaida, ka jaunais rīcības plāns integrācijai un iekļaušanai 2021.-2027. gadam palīdzēs novērst šo trūkumu Migrācijas un patvēruma paktā. EESK ir plaša pieredze saistībā ar integrācijas jautājumiem, un pašreizējā veidā paziņojumam diemžēl trūkst mērķtiecības un skaidrības attiecībā uz instrumentiem un stimuliem, kas tajā tiek piedāvāti dažādām ieinteresētajām personām.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([12]) Sk. OV C 341, 21.11.2013., 50. lpp. un OV C 458, 19.12.2014, 7. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija""

(COM(2020) 299 final)

(2021/C 123/05)

Ziņotājs: ***Lutz RIBBE***

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 23.9.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Pilnsapulces lēmums	14.7.2020.
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras, informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	16.12.2020.
Datums, kad pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	242/3/10
(par/ pret/ atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta Komisijas priekšlikumu, kas izklāstīts tās paziņojumā: elektroenerģijas sistēmas integrācija ar apkures un transporta sistēmu ir būtiska, lai sasniegtu klimatneitralitātes mērķi, piegādes drošības mērķi, kas ietver arī enerģijas importa samazināšanu, kā arī mērķi nodrošināt pieņemamas cenas Eiropas patērētājiem un Eiropas ekonomikai.

1.2. Neraugoties uz iepriekš minēto, EESK nākas secināt, ka Komisijas paziņojumā nav aplūkoti daži jautājumi, kas ir būtiski Eiropas enerģētikas pārkārtošanas procesam.

1.3. Komisija nav sniegusi atbildi uz jautājumu, kā tā vēlas panākt piegādes drošību, izmantojot CO_2 nesaturošus enerģijas avotus vai avotus ar zemu CO_2 līmeni. Komisija norāda, ka 84 % no elektroenerģijas pieprasījuma jāsedz ar atjaunojamiem enerģijas avotiem, taču atstāj neatbildētu jautājumu par avotiem, no kuriem jāražo atlikusī elektroenerģija. Tā kā piegādes drošība ir ļoti būtiska Eiropas ekonomikai un patērētājiem, tas ir nepieņemami, īpaši tāpēc, ka var prognozēt, ka, neskatoties uz sekmīgi īstenotiem efektivitātes paaugstināšanas pasākumiem, elektroenerģijas pieprasījums pieaugs siltumapgādes un transporta nozares elektrifikācijas dēļ.

1.4. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka iztrūkstoša vai nepietiekama apkures un transporta nozares radīto CO_2 emisiju cenas noteikšana ir nopietna problēma, kas ietekmē sistēmas integrāciju. Taču ar problēmas nosaukšanu vien nepietiek. Ir vajadzīgi konkrēti priekšlikumi risinājumiem. Šajā jautājumā Komisija ir pārāk svārstīga un izsakās neprecīzi.

1.5. Lai integrētu energosistēmu, noteiktās jomās ir jāveic modernizācija un uzlabojumi, dažos gadījumos arī ir jābūvē jauna enerģētikas infrastruktūra. Tāpēc ir vajadzīgi milzīgi ieguldījumi, kurus, iespējams, varētu veicināt ar īpašu Eiropas finanšu shēmu, kas būtu pieejama uzņēmumiem visās dalībvalstīs. Ieguldījumi var dot nozīmīgu ekonomisko impulsu Covid-19 pandēmijas izraisītās recesijas pārvarēšanai, un tiem būtu jāveicina labu un taisnīgu darbvietu radīšana. Tomēr ir svarīgi, lai tiktu pieņemti lēmumi par tādiem ieguldījumiem, kas atbalsta enerģētikas un klimata politikas mērķu sasniegšanu. Tā kā ir vajadzīgs liels kapitāls, ir svarīgi arī iespējami labāk izmantot esošo infrastruktūru. Lai to izdarītu, jānosaka, kuras ir prioritārās tehnoloģiskās iespējas ātrai un efektīvai sistēmas integrācijai. Energoefektivitātes paaugstināšanai, it īpaši rūpniecisko procesu energoefektivitātes paaugstināšanai būtu jāpiešķir prioritāte salīdzinājumā ar visām pārējām pieejām. Turklāt šādai prioritāšu noteikšanai jāparāda, kura tehnoloģija ir piemērotākā kādai lietojumprogrammai, kas dod iespēju veikt sistēmas integrāciju. Pēc tam uz šī pamata var plānot atbilstošus ieguldījumus infrastruktūrā. Komisijas paziņojums šajā jautājumā ir pārāk neskaidrs.

1.6. Paziņojumā īpaša uzmanība pievērsta ūdeņradim un vēja enerģijai jūrā. Tās ir svarīgas tehnoloģijas, taču tās vajadzētu izmantot tikai kā papildinājumu – vietās, kur nav iespējams izmantot vēja enerģiju uz sauszemes un saules enerģiju, kā arī īslaicīgas uzglabāšanas sistēmas, piemēram, akumulatorus. Tas jādara ne tikai tāpēc, ka vēja enerģija uz sauszemes un saules enerģija pārskatāmā nākotnē būs rentablākie enerģijas ražošanas veidi. Tie ir arī labākie risinājumi, lai sasniegtu svarīgu enerģētikas savienības stratēģisko mērķi: decentralizāciju, lai radītu drošas un labas darbvietas un kopumā izmantotu enerģētikas pārkārtošanas sniegtos ieguvumus tādās jomās kā sociālā politika un reģionu tautsaimniecība, sniegtu atbalstu patērētājiem kā ražojošajiem patērētājiem un nostādītu viņus enerģētikas sistēmas centrā, mazinātu enerģētisko nabadzību, vairotu piegādes drošību, vienlaikus veicinot reģionālo attīstību un nodrošinot sabiedrības atbalstu pārkārtošanas procesiem. It īpaši sauszemes vēja enerģija un fotoelementi dod iespēju tieši integrēt sistēmu: piemēram, izmantojot saules enerģiju uz vietas elektrisko automobiļu uzlādēšanai vai izmantojot vēja enerģiju ierīcēm, kas elektroenerģiju izmanto siltuma ražošanai. Komisijas paziņojumā ignorēts šis lielais sauszemes vēja enerģijas un fotoelementu potenciāls, un EESK uzskata, ka tas ir ievērojams trūkums.

1.7. Sistēmas integrācija var dot Eiropas tautsaimniecībai stimulu inovācijai un tādējādi uzlabot Eiropas tautsaimniecības starptautisko konkurētspēju. Tomēr tas izdosies tikai tad, ja tiks atraisīts digitalizācijas potenciāls, it īpaši sistēmas integrācijas jomā: mākslīgajam intelektam un "mašīnmācīšanās procesam" var būt izšķiroša nozīme enerģijas piegādē elektroenerģijas, apkures un transporta nozarei. Tomēr mākslīgā intelekta un "mašīnmācīšanās" izmantošanai jābūt rūpīgi līdzsvarotai, ņemot vērā to lietderību un iespējamās ētiskās problēmas, it īpaši saistībā ar datu suverenitāti, un tā būtu jāsagatavo, nākot klajā ar iniciatīvu par piemērotu speciālistu apmācību. Nav saprotams, kādēļ Komisijas paziņojumā tam nav pievērsta pietiekama uzmanība.

1.8. Galu galā sistēmas integrācijai ir vajadzīgi pilnībā pārveidoti enerģijas tirgi, kas jāorientē tā, lai tie veicinātu iedzīvotāju pūliņus ražot enerģiju un patērētāju tiesību stiprināšanu. Tikai tad var sasniegt attiecīgos Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 ([1]) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 ([2]) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu mērķus. Sistēmu integrācija notiks daudz ātrāk, ja patērētājiem būs iespēja izmantot savas tiesības – arī kā ražojošajiem patērētājiem, enerģijas ražotājiem un atjaunojamās enerģijas kopienu dalībniekiem. Vienlaikus uzmanība būtu jāpievērš publisko iestāžu lomai piegādes drošības jomā. Šie aspekti paziņojumā vispār nav aplūkoti.

1.9. EESK atbalsta Komisijas ieceri ierosināt nozīmīgu pasākumu, kas veltīts energosistēmu integrācijas jautājumam, un pauž gatavību tajā aktīvi līdzdarboties. Šajā saistībā Komiteja vēlas šajā atzinumā pievērsties minētajiem aspektiem, kam Komisijas paziņojumā veltīts pārāk maz uzmanības. Īpaši svarīgi ir uzsvērt, cik svarīga ir iedzīvotāju aktīva līdzdalība energosistēmas integrācijā. Tieši šajā ziņā Komisijas paziņojums raisa vilšanos, jo tā uzskata, ka iedzīvotāji ir tikai patērētāji, kuri vienkārši nav pietiekami informēti.

2. **Vispārīgas piezīmes par Komisijas dokumentu**

2.1. Komisijas paziņojums pamatā balstās uz Eiropadomes apņemšanos līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Ņemot vērā to, ka enerģētikas sistēma ir atbildīga par 75 % siltumnīcefekta gāzu emisiju, vissvarīgākais solis virzībā uz šo mērķi galvenokārt ir bezemisiju enerģijas sistēmas izveide un CO_2 neitrālas enerģijas sistēmas izveide.

2.2. Šajā saistībā izšķiroša loma ir dažādu līdz šim ļoti nosacīti saistītu enerģētikas sektoru, proti, elektroenerģijas, transporta un apkures nozares (ieskaitot aukstumapgādi un procesu siltumapgādi) integrēšanai vai sasaistei – tas ir aspekts, kas "tīras enerģijas" dokumentu kopumā tika aplūkots ļoti virspusēji, lai gan pastāv jomas, kurās jau labu laiku īsteno sistēmu integrāciju, piemēram, koģenerācijas stacijās.

2.3. Pašreizējā stāvokļa raksturojumā Komisija uzsver, ka enerģētikas sistēmai līdz šim raksturīgas dažādas paralēlas vertikālas vērtības radīšanas ķēdes.

([1]) OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.
([2]) OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.

2.4. Tagad tam tiek pretstatīta pretēja, proti, enerģētikas sistēmas integrācijas koncepcija. Komisija to saprot kā saskaņotu enerģētikas sistēmas plānošanu un darbību kā "veselumu", kurā ir savstarpēji labāk jāsaista enerģijas avoti, infrastruktūra un patēriņa nozares. Paziņojumā ir uzskaitītas dažādas šādas sistēmas integrācijas priekšrocības: ieguldījums klimata mērķu sasniegšanā, efektīvāka enerģijas resursu izmantošana, papildu elastība enerģētikas sistēmas ietvaros un, visbeidzot, patērētāju stāvokļa uzlabošanās, uzlabota noturība un lielāka piegādes drošība, lai gan joprojām nav skaidrs, vai piegādes drošība ir ES vai dalībvalstu līmenī risināms jautājums. Šis aspekts tomēr ir svarīgs, jo dalībvalstīm dažkārt ir ļoti atšķirīgas stratēģijas šajā jomā un dalībvalstīm ir ļoti atšķirīgi priekšnosacījumi, kas saistīti ar vispārpieejamiem enerģijas avotiem.

2.5. Lai to panāktu, Komisija piedāvā plānu, kas balstās uz sešiem pīlāriem:

1) "apritīgāka energosistēma", kas skaidri orientēta uz energoefektivitāti (pasākumiem, kuri cita starpā ietver: pieejas "energoefektivitāte pirmajā vietā" ieviešanu, primārās enerģijas faktoru pārskatīšanu, "atkritumu pārvēršanas enerģijā" pieejas veicināšanu);

2) paaugstināta gala nozaru elektrifikācija (pasākumi, kas cita starpā ietver: jūras vēja enerģijas ieguves paplašināšanu, atjaunojamo enerģijas avotu obligātu iekļaušanu publiskajos iepirkumos, ēku apkures sistēmu elektrifikācijas veicināšanu, elektrotransportlīdzekļu uzlādes staciju ķēdes paplašināšanu, Atjaunojamo energoresursu direktīvas pārskatīšanu, jaunus CO_2 emisiju standartus transportlīdzekļiem un vieglajiem transportlīdzekļiem, Direktīvas par alternatīvo degvielu infrastruktūras attīstību pārskatīšanu);

3) biodegvielu izmantošana noteiktās jomās (pasākumi, kas cita starpā ietver: Eiropas sertifikācijas sistēmu atjaunojamo resursu degvielām, degvielām ar zemu oglekļa saturu un ilgtspējīgām degvielām; iespējams, ietver papildu pasākumus, piemēram, minimālās kvotas vai kvotas noteiktās patēriņa nozarēs, paplašināta CO_2 uztveršana izmantošanai sintētisko degvielu ražošanā);

4) tirgu nostiprināšana saistībā ar dekarbonizāciju un decentralizāciju (pasākumi, kas cita starpā ietver: dažādu enerģijas avotu cenu komponentu saskaņošanu ar enerģiju nesaistītiem elementiem, enerģētikas nodokļu saskaņošanu, emisijas kvotu tirdzniecības iespējamu paplašināšanu, tiešo subsīdiju atcelšanu fosilajam kurināmajam, tiesiskā regulējuma pārskatīšanu gāzes tirgus nozarē, informatīvu kampaņu par patērētāju tiesībām, patērētāju informētības uzlabošanu);

5) integrēta enerģētikas infrastruktūra (pasākumi, kas cita starpā ietver: jaunu Eiropas tīklu regulējumu, palielinātus ieguldījumus viedajos centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes tīklos);

6) enerģētikas sistēmas digitalizācija un inovāciju finansēšanas sistēma (pasākumi, kas cita starpā ietver: kiberdrošības tīkla kodeksus, īstenošanas aktus attiecībā uz savstarpējas izmantojamības prasībām).

3. **Vispārīgas EESK piezīmes**

3.1. *Status quo* problēmu analīze ir ļoti precīza, un Komisijas pamatnostādne noteikti ir vērtējama atzinīgi: steidzami ir jāpaātrina enerģētikas sistēmas integrācija, īpaši ņemot vērā nepieciešamību paātrināt transporta un siltumapgādes/aukstumapgādes nozares dekarbonizāciju Eiropā. Sistēmas integrācija ir svarīga virzībā ne tikai uz klimatneitralitātes mērķa sasniegšanu, bet arī uz stabilu piegādes drošību un pieņemamām cenām privātajiem patērētājiem un ekonomikai. Tāpēc EESK īpaši atbalsta Komisijas priekšlikumu sekmēt elektroenerģijas, apkures un transporta nozares integrāciju. Jāraugās tomēr, lai to neizmantotu kā iemeslu turpmākai vispārējas nozīmes pakalpojumu liberalizācijai, pirms tiek izvērtēta iepriekšējās liberalizācijas iniciatīvas ietekme. EESK arī rosina Komisiju mudināt Eiropas Savienības kaimiņvalstis, īpaši Austrumu partnerības valstis, sekot šim plānam un padarīt to par savu politiku. Jāapsver, vai šajā nolūkā lietderīgs varētu būt "CO_2 ievednodoklis".

3.2. Seši pīlāri, kas minēti 2.5. punktā, ir pareizi un mērķtiecīgi risinājumi. Arī lielākā daļa atsevišķo pasākumu ir pārliecinoši, lai arī ne vienmēr ir skaidrs, cik lielā mērā tie faktiski veicinās enerģētikas sistēmas integrāciju.

3.3. Taču jāizsaka būtiski iebildumi pret to, ka nav pietiekami izvērsti stratēģijas politiskie mērķi, trūkst konsekvences un loģiskās struktūras. Turklāt gandrīz pilnībā tiek ignorēta iedzīvotāju/patērētāju iespējamā loma. Tas ir vēl jo vairāk nesaprotami, ņemot vērā dokumentu kopumā "Tīra enerģija" Komisijas izteikto solījumu, ka enerģētikas pārkārtošanas procesa centrā būs iedzīvotāji.

3.4. Komisija nespēj definēt skaidrus, vērienīgus un konkrētus apakšmērķus, kas izriet no visaptverošā klimatneitralitātes mērķa. Tas īpaši attiecas uz atjaunojamu enerģijas avotu izmantošanas paplašināšanu, jo daudzas dalībvalstīs atpaliek no izvirzītajiem mērķiem.

3.4.1. Jāatzīst, ka Komisija ir ļoti (paš)kritiska attiecībā uz realizācijas iespējām. Piemēram, tā norāda: "Bez stingras rīcībpolitiskas rīcības energosistēma 2030. gadā vairāk līdzināsies 2020. gada energosistēmai, nevis tai, kas vajadzīga, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti. (..) Tas, vai izdosies izveidot energosistēmu, kas Eiropai pavērs ceļu uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, būs atkarīgs no rīcības nākamajos piecos līdz desmit gados."

3.4.2. Taču, kā liecina paziņojuma saturs, Komisijai pašai trūkst politiskas drosmes. Jo apgalvojums, ka uz paredzamo ievērojamo elektroenerģijas īpatsvara pieaugumu enerģijas galapatēriņā ir pietiekams 55–60 % atjaunojamās enerģijas īpatsvars elektroenerģijas resursu struktūrā līdz 2030. gadam un 84 % īpatsvars līdz 2050. gadam, daudz jautājumu atstāj bez atbildes. Būtiskākais jautājums – kā panākt stabilu piegādes drošību? Lai kompensētu vēja un saules enerģijas svārstības, var izmantot biogāzi, biodegvielu, tostarp sintētiski ražotu, piemēram, ūdeņradi un, zināmos apstākļos, hidroenerģiju. Ir arī divas tehnoloģiskas iespējas, kuras varētu nosegt trūkstošos 16 % un kuras var raksturot kā CO_2 nesaturošas vai ar zemu CO_2 līmeni: kodolenerģijas un gāzes vai ogļu spēkstacijas ar CO_2 sekvestrāciju (*CCS* – oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana). Taču tās iet roku rokā ar lielām ekonomiskām, ekoloģiskām un sociālām problēmām. Enerģijas ražošanas struktūras precīza noteikšana gan ir dalībvalstu kompetencē, taču nav saprotams, kāpēc Komisija neskaidro, kā tā plāno panākt piegādes drošību bez CO_2.

3.5. Drosmes trūkums izpaužas arī citā jautājumā. Kā pamatoti norāda Komisija, galvenais iemesls, kāpēc enerģētikas sistēmas integrācija virzās tik lēni, ir CO_2 cenas trūkums fosilajam kurināmajam, ko izmanto transporta nozarē un, galvenokārt, siltumapgādē. Turklāt daudzās dalībvalstīs elektroenerģijai tiek noteiktas augstas maksas, pat ja tā tiek iegūta no atjaunojamiem avotiem. Vairākās dalībvalstīs problēma ir arī nepārprotami pārmērīga tīkla maksa. Šāda tirgus izkropļojuma sekas ir, piemēram, tas, ka daudzās struktūrās elektroenerģijas pārpalikumu izmantošanu siltuma ražošanai (*Power-to-Heat*), kas zināmā mērā ir vienkāršākais sistēmas integrācijas veids, nav iespējama ekonomisku apsvērumu dēļ.

3.6. Tikai tad, ja tiks atrisināta tirgus izkropļošanas problēma, enerģētikas sistēmas integrācija patiešām virzīsies uz priekšu. Paziņojums par "turpmāko darbu tiešo subsīdiju atcelšanai fosilajam kurināmajam" un "iespējamu priekšlikumu ETS paplašināt tā, lai tā aptvertu vēl jaunus sektorus" ir tukšs un nepietiekams. Tās ir tukšas frāzes, kuras sabiedrība gadiem ilgi dzirdējusi no Komisijas un kurām nav sekojušas būtiskas pārmaiņas. Tehnoloģiskās veicināšanas, ko Komisija galvenokārt apraksta stratēģijas pirmajos trīs pīlāros (sk. paziņojuma 3.1. līdz 3.3. punktu), efektivitāte ievērojami mazināsies, ja Komisija nedarīs visu iespējamo, lai novērstu iepriekš aprakstītos tirgus izkropļojumus.

3.7. Atzinīgi vērtējams tas, ka Komisija ierosina ieviest tehnoloģisko uzdevumu secību. Tomēr šajā saistībā Komisijai vajadzēja skaidri norādīt, ka efektivitātes ziņā degvielas sadedzināšana nekad nevarēs konkurēt ar fotoelementu vai vēja enerģijas tiešu enerģētisko izmantošanu, ja vien tas nenotiek blokveida siltumelektrostacijās, kurās siltumenerģiju izmanto uzreiz uz vietas. Šis aspekts ir ļoti svarīgs transporta dekarbonizācijai, ko dažās jomās nav iespējams panākt ar elektrifikāciju. Atsevišķos paziņojuma punktos Komisija to apraksta, minot piemērus. Tomēr tā neuzskata efektivitātes līmeni par galveno kritēriju dažādu iespējamo tehnoloģiju novērtēšanai, kaut arī tas būtu nepieciešams no tehnoloģiju un saimnieciskuma viedokļa jēgpilnai enerģētikas sistēmas integrācijai.

3.8. Tāpat Komisija nepiešķir būtisku nozīmi infrastruktūrai. Ekonomiski efektīvu sistēmas integrācijas koncepciju var izveidot tikai tad, ja esošā enerģētikas infrastruktūra tiek ņemta vērā kā svarīgs pamats sistēmas integrācijas plānošanā un īstenošanā vai tiek atbilstoši novērtēta dažādu tehnoloģisko iespēju ietekme uz infrastruktūru. Veicot šādu vērtējumu, tiktu pamanīts, ka:

a) fotoelementi (īpaši jumta sistēmas) ir īpaši piemēroti elektrisko transportlīdzekļu uzlādēšanai, jo fotoelementu sistēmas parasti nodod elektroenerģiju zema sprieguma līmenī un elektriskie transportlīdzekļi tiek uzlādēti šajā līmenī;

b) siltuma ražošanai, izmantojot elektroenerģiju, piemēram, siltumsūkņus vai siltuma akumulācijas sistēmu, ļoti piemērotas vējturbīnas vai lielāki saules enerģijas parki, ja siltumu paredzēts piegādāt ar centralizētu vai lokālu siltumtīklu, jo tādā gadījumā sūkņu vai siltuma akumulācijas sistēmas darbībai ir nepieciešami lielāki elektroenerģijas apjomi;

c) gāzes uzglabāšanas sistēmas ir īpaši piemērotas elektroenerģijas pārpalikuma, piemēram, ūdeņraža, ilgtermiņa uzglabāšanai.

3.9. Nevienai no iepriekšminētajām tehnoloģijām "elektroenerģijas izmantošana x iegūšanai" nav vajadzīga pilnībā jauna infrastruktūra. Drīzāk būtu jāķeras pie saprātīgas esošo tehnoloģiju izmantošanas un to modernizēšanas un uzlabošanas, kad tas vajadzīgs ([3]). Daudzās dalībvalstīs taupības politika ir ietekmējusi infrastruktūru. Modernizējot un paplašinot infrastruktūru, izmaksu efektivitāte ir svarīgs aspekts, taču uzmanība ir jāpievērš arī labu darbvietu radīšanai. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisijai būtu jāapsver iespēja "elektroenerģijas izmantošanas x iegūšanai" tehnoloģiju veicināšanai izmantot jau esošās infrastruktūras, vismaz īstermiņā vai vidējā termiņā, lai vispirms tiktu izmantots potenciāls, kura atraisīšanai vajag vismazāk līdzekļu. Tāpēc, ņemot vērā iepriekš teikto, ir apšaubāms paziņojumā vērojamais vienpusējais uzsvars uz jūras enerģijas struktūrām.

3.10. Paziņojumā ir minēta digitalizācija, taču nav aplūkots viss tās potenciāls. Efektīvai un drošai enerģijas piegādei steidzami ir jāveido viedie tīkli, kas nosūta īpašus signālus tirgus dalībniekiem un tādā veidā padara viedus arī tirgus. Ja, izmantojot digitālās lietojumprogrammas, tirgus dalībniekiem tiek sniegta pareizā informācija, būtiskus sistēmas pakalpojumus var nodrošināt un tīklu var atslogot elektroautomobiļi, it īpaši "transportlīdzeklis–tīkls" tipa automobiļi, siltumsūkņi vai ūdeņraža uzglabāšanas sistēmas. Mākslīgais intelekts, "mašīnmācīšanās" un enerģijas patēriņa procesu automatizācija – neatkarīgi no tā, vai tas ir privātu mājsaimniecību vai rūpniecības līmenī – paaugstinās slodzes maiņu jaunā līmenī un palīdzēs to integrēt virtuālajās elektrostacijās.

3.11. Visbeidzot paziņojumā ignorēti daudzi aspekti, kas Komisijai bija svarīgi iepriekšējos paziņojumos, piemēram, "Enerģētikas savienības stratēģiskais satvars", vai aspekti, kas kā daļa no dokumentu kopuma "Tīra enerģija" jau ir spēkā Eiropas tiesību aktos: tas saskaņā ar Iekšējā elektroenerģijas tirgus direktīvu (ES) 2019/944 attiecas uz aktīvo patērētāju, kam vajadzētu būt nodrošinātai piekļuvei visiem attiecīgajiem elektroenerģijas tirgiem. Šai idejai vairs nav nozīmes paziņojumā, tāpat kā pašražotāju vai iedzīvotāju enerģētikas kopienu darbībām, kas minētas Atjaunojamo energoresursu direktīvā (ES) 2018/2001. Tiek apgalvots: "Sistēmas integrācijā izšķirīga loma ir iedzīvotājiem. Tas nozīmē, ka viņiem vajadzētu iesaistīties šīs stratēģijas īstenošanā." Šis paziņojums zaudē savu nozīmi, ja vienīgais konkrētais pasākums ir informatīva kampaņa.

3.12. EESK jau vairākkārt norādīja, ka daudzās dalībvalstīs pastāv ievērojami šķēršļi, kas iedzīvotājiem faktiski liedz iespēju līdzdarboties. Tādēļ nav saprotams, kādēļ paziņojumā šis fakts tiek ignorēts. Citi mērķi, kas tika uzsvērti līdzīgās vietās, bet tiek ignorēti paziņojumā, ir šādi: samazināt atkarību no enerģijas importa, stiprināt reģionālos ekonomiskos ciklus, radīt taisnīgas un labas darbvietas utt. Šie ir kritēriji, kas jāņem vērā enerģētikas integrācijas koncepcijas izstrādē un kas izceļ dažādu tehnoloģiju iespējas salīdzinājumā ar citām. Komisijai arī būtu arī jāstrādā pie tā, lai nodrošinātu, ka arī trešās valstis ņem vērā šos aspektus savā enerģētikas politikā. Arī šajā saistībā ievednodokļi varētu būt stratēģisks risinājums.

([3]) Tikai viens piemērs: kaut arī fosilajai gāzei būs arvien mazāka nozīme, pašreizējos gāzes tīklus varētu pilnībā vai daļēji izmantot "zaļajai gāzei" vai ūdeņradim.

3.13. Pastāv neskaitāmas iespējas pārvērst iedzīvotājus par nozares dalībniekiem, kuri paši uzņemas iniciatīvu un gūst labumu. Tikai viens piemērs: vidējos apstākļos jaunākās vējturbīnas piegādā pietiekami daudz elektroenerģijas, lai apmierinātu apmēram 7 000 elektroautomobiļu vajadzības. Tā kā ieguldījumu izmaksas ir mazākas nekā 10 miljoni euro, ir ļoti lietderīgi veicināt iedzīvotāju vējturbīnu izmantošanu kā enerģijas avotu reģionālajām uzlādes stacijām. Taču šādi pieeju varianti, kas ievērojami palielinātu sabiedrības atbalstu, arī tādēļ, ka ievērojami samazinātu iedzīvotāju izmaksas un pozitīvi ietekmētu reģionālo ekonomiku, iesniegtajā paziņojumā nav pat ieskicēti.

3.14. Lai cilvēki gūtu labumu no sistēmas integrācijas, ir jāpastiprina patērētāju tiesības. Tas attiecināms gan uz ražojošajiem patērētājiem, gan arī klasiskajiem patērētājiem. Paziņojumā iedzīvotāji galvenokārt ir vērtēti kā klienti vai kā patērētāji, kuriem būtībā tikai sniedzama kvalificēta informācija. EESK, ņemot vērā arī ar Eiropas enerģētikas savienību saistītos solījumus, tas izraisa vairāk nekā vilšanos.

3.15. Abstrakti Komisija atzīst nepieciešamību rīkoties tādā jomā kā patērētāju tiesības gāzes un centralizētās siltumapgādes nozarē, taču vienīgais paziņotais pasākums ir 2021. gadā iecerētā gāzes patērētāju tiesību stiprināšana jaunajā gāzes nozares tiesiskajā regulējumā. Nav paredzēti konkrēti pasākumi tādā jomā kā vietējā un centralizētā siltumapgāde, lai gan tieši šajā jomā patērētāju tiesības ir definētas daudz sliktāk nekā elektrības un gāzes nozarē. Tomēr, lai esošā sistēmas integrācija tiktu saglabāta, nav pieļaujami turpmāki liberalizācijas pasākumi siltumapgādes nozarē.

3.16. Šajā saistībā EESK atgādina savu nostāju, ka nekādi nav pieļaujams, ka veidojas divu šķiru enerģētikas sabiedrība ([4]). Nav pieļaujams, ka tikai finansiāli un tehniski labi aprīkotas mājsaimniecības gūst labumu no enerģētikas pārkārtošanas un ka visas pārējās mājsaimniecības sedz izmaksas. Drīzāk gan atsevišķo valstu, gan Eiropas līmenī ir vajadzīgi konkrēti pasākumi, lai vērstos pret enerģētisko nabadzību. Šeit minami tādi pasākumi kā labāka piekļuve subsīdijām ēku siltināšanai vai apkures sistēmu nomaiņai mājsaimniecībām ar zemu enerģijas patēriņu, saistoši pamatpiegādes modeļi un vispārīgi aizsardzības noteikumi patērētājiem enerģētikas jomā, piemēram, pret pārmērīgu maksu par elektrotīklu un monopolstāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

4. **Īpašas piezīmes**

Par apritīgāku energosistēmu

4.1. EESK jau pašiniciatīvas atzinumā TEN/660 ir izklāstīja apritīgākas energosistēmas koncepciju un atzinīgi novērtēja to, ka Komisija šo jēdzienu izmanto.

4.2. Tomēr šim jēdzienam ir jāattiecas ne tikai uz enerģijas taupīšanu un energoefektivitāti, kā tas ir paziņojumā, bet arī uz enerģijas plūsmām kopumā. Tas ir īpaši svarīgi, lai ātri integrētu energosistēmu uz vietas, t. i., galapatēriņa vietā.

4.3. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu, ka tā pārbaudīs primārās enerģijas faktorus. Jau pašlaik redzams, ka pašreizējā prakse daudzās dalībvalstīs pasliktina elektroenerģijas izmantošanu siltuma ražošanai un biodegvielas izmantošanu. Tāpat ir nepieciešams apsvērt, ka primārās enerģijas faktori ir pielāgojami radītājām CO_2 emisijām.

4.4. Principa "energoefektivitāte pirmajā vietā" (*energy efficiency first*) piemērošana, kas 3.1. punktā ir minēta kā galvenais pasākums, varētu sekmēt augstāku enerģijas cenu noteikšanu. To darot, uzmanība tomēr jāpievērš neaizsargātiem enerģijas patērētājiem un nav pieļaujams enerģētiskās nabadzības pieaugums. Komiteja vairākkārt aicinājusi izstrādāt stratēģijas šim mērķim un arī izteikusi konkrētus priekšlikumus (sk., piemēram, SC/53). Šis aspekts ir īpaši svarīgs, lielam skaitam Austrumeiropas iedzīvotāju un pārejas reģioniem, bet ne tikai. Lai sasniegtu augstos efektivitātes mērķus, ir vajadzīga reģionāli diferencēta pieeja.

Par paātrinātu enerģijas pieprasījuma elektrifikāciju

4.5. Komisijas pieeja ir pareiza – apkures un mobilitātes nozares elektrifikācija ir labākā pieeja sistēmas integrācijai. Lai tā atbilstu klimatneitralitātes mērķim, nepieciešama ātra, bet uz vajadzībām balstīta un uz vajadzībām orientēta atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas paplašināšana.

([4]) Sk. OV C 429, 11.12.2020., 85. lpp.

4.6. Būt bijis vēlams, lai Komisija paskaidrotu, ko tas konkrēti nozīmē saistībā ar iepriekšminētās Atjaunojamo energoresursu direktīvas (ES) 2018/2001 pārskatīšanu. EESK uzskata, ka izvirzītie paplašināšanas mērķi ir pārāk zemi.

4.7. No paziņojuma 3.2. punkta ir skaidri nojaušams uzsvars uz jūras vēja enerģiju. Pilnībā nav pieminēti fotoelementi un sauszemes vēja enerģija. Tas nav saprotams. Jo, kā jau izklāstīts atzinuma 3.7. punktā, tieši šajās jomās var ātri un efektīvi atraisīt sistēmas integrācijas potenciālu, savukārt ūdeņraža ražošanai paredzētā jūras vēja enerģija prasa ievērojamas investīcijas enerģētikas infrastruktūrā. Tāpēc Komisijai, nosakot pasākumu prioritātes, ieteicams ievērot principu "sākt ar svarīgāko".

Par ūdeņraža nozīmi

4.8. Ir pareizi, ka ūdeņradis būs neaizstājams elements klimatneitrālā enerģijas avotu kombinācijā. Ūdeņradis būs neaizstājams īpaši trijās jomās, kad tieša elektrifikācija sasniegs savas robežas:

— kā ilgtermiņa elektroenerģijas uzglabāšanas elements, lai pārvarētu "tumšos periodus", kuru laikā nav pietiekama saules starojuma un vēja,

— kā degviela aviācijas, kuģošanas un dažos īpašos gadījumos arī lieljaudas kravu pārvadājumu nozarē, kā arī dažās īpašās sabiedriskā pasažieru transporta daļās,

— atsevišķos rūpnieciskos procesos.

4.9. Tomēr ūdeņraža ražošana ir dārga un rada lielus enerģijas zudumus. Tāpēc paziņojumā būtu skaidri jānorāda, ka ūdeņradis var būt tikai tad iespēja, ja tieša apkure vai elektrificēšana tehniski nav iespējama (vai tikai ar ievērojami augstākām izmaksām).

Par tirgus struktūru un tirgus atvērtību

4.10. Daudzās dalībvalstīs vērojamā neelastīgā koncentrēšanās uz centrālo vairumtirdzniecības tirgu daudzos gadījumos kavē enerģētikas sistēmas integrāciju. Piemēram, tehniski (attiecībā uz elektrotīkla slodzes samazināšanu) un ekonomiski (izmaksu efektivitātes ziņā) var būt daudz saprātīgāk izmantot vietēji saražoto elektroenerģijas pārpalikumu mobilitātes jomā vai elektroenerģijas izmantošanai siltuma ražošanai, kas arī rada vietējo elektroenerģijas pieprasījumu. Šādu dažādu enerģētikas nozaru tiešu integrāciju vienā un tajā pašā vietā, vislabāk iesaistot jau izveidotos sabiedriskos un komunālos uzņēmumus un to ilgtspējīgos tīklos, bieži vien kavē centrālie vairumtirdzniecības tirgi.

4.11. Fakts, ka Komisija neatzīst, ka stingra koncentrēšanās uz dažām centrālajām elektroenerģijas vairumtirdzniecības vietām kavē sistēmas integrāciju, ir vēl pārsteidzošāks, jo citi tirdzniecības veidi jau ir minēti un atzīti pašreizējos tiesību aktos, piemēram, Iekšējā elektroenerģijas tirgus direktīva (ES) 2019/944 nepārprotami piešķir aktīvajiem patērētājiem tiesības uz "vienādranga" tirdzniecību un enerģijas koplietošanu (*energy sharing*) iedzīvotāju enerģētikas kopienās. Šie abi ir veidi, kas dod iedzīvotājiem, kā arī MVU un pašvaldībām iespēju ļoti efektīvi sekmēt sistēmu integrāciju uz vietas. Tāpēc šajā ziņā Komisijas paziņojums raisa vilšanos. Jo nevienā vietā nav paskaidrots, ka tirgus jāveido tā, lai patērētāji varētu spēlēt šo lomu.

Par integrētu energoinfrastruktūru

4.12. Atzinīgi vērtējama ir apņemšanās panākt vienotu infrastruktūras plānošanu, jo paredzams, ka būs vajadzīgi ievērojami ieguldījumi, ko vajadzības gadījumā varētu nodrošināt ar Eiropas finansēšanas satvaru. Tomēr šeit ir svarīgi neaizmirst par esošo infrastruktūru, tās optimizāciju un paplašināšanu attiecībā uz enerģijas ražošanas iespējām un patēriņa struktūrām, tostarp patēriņa elastīgumu, un ņemt vērā mijiedarbību starp tirgus vai tirdzniecības struktūrām un infrastruktūru. Šo aspektu Komisija neaplūko.

4.13. Komisija atstāj bez ievērības faktu, ka infrastruktūra nosaka, kuras tehnoloģijas būtu jāizmanto primāri – proti, tās, kuras citādi identiskos apstākļos (*ceteris paribus*) vislabāk izmanto esošo infrastruktūru.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ūdeņraža stratēģija klimatneitrālai Eiropai""

(COM(2020) 301 final)

(2021/C 123/06)

Ziņotājs: ***Pierre-Jean COULON***

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 23.9.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Pilnsapulces lēmums	14.7.2020.
Atbildīgā specializēta nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	16.12.2020.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	229/4/3
(par/ pret/ atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai Covid-19 krīze ir jāpārvar, veidojot jaunu sabiedrības modeli, padarot ES ekonomiku zaļāku, taisnīgāku un noturīgāku pret turpmākiem satricinājumiem. Eiropas ekonomikas atveseļošanas fondiem ir jādod uzņēmumiem, novatoriem, darba ņēmējiem un ieguldītājiem iespēja apliecināt līderpozīciju pasaules līmenī plaukstošajos tīras enerģijas tirgos.

1.2. Tāpēc EESK atbalsta Eiropas Komisijas stratēģiju, kuras mērķis ir radīt labvēlīgu vidi ūdeņraža piedāvājuma un pieprasījuma palielināšanai klimatneitrālai ekonomikai. Komiteja uzsver, ka prioritāte ir jāpiešķir tīram ūdeņradim, tostarp Eiropas Tīrā ūdeņraža alianses ietvaros, jo tas ir vienīgais risinājums, kas ir saderīgs ar klimatneitralitātes mērķiem.

1.3. EESK uzsver, ka tīra ūdeņraža ekonomikas izveide Eiropā ir viens no stratēģijas elementiem, lai labāk savienotu dažādas ES enerģētikas nozares. Tāpēc EESK uzsver, ka ES būtu jāpalielina centieni radīt tīru energosistēmu, piemēram, atjaunojamos energoresursus un energoefektivitāti, lai ES uzņēmumiem nodrošinātu spēcīgu iekšējo tirgu, kurā var droši ieviest inovāciju, un integrētu rūpniecības stratēģiju tīras enerģijas risinājumu eksportam citur pasaulē.

1.4. EESK atgādina, ka, ņemot vērā tīrā ūdeņraža augstās ražošanas un transporta izmaksas, tas būtu jāizmanto tikai gadījumos, kad nav pieejamas citas esošās dekarbonizācijas iespējas, piemēram, sektoros, kuros emisijas ir grūti samazināt ([1]), vai dažos ļoti specifiskos pielietojumos transporta un būvniecības nozarē.

1.5. EESK uzsver: lai varētu izvērst tīrā ūdeņraža pielietošanu, ES fondiem nevajadzētu subsidēt fosilo kurināmo, un aicina Komisiju principu "nekaitēt" piemērot visiem publiskajiem finansējumiem no DFS +, *InvestEU*, ES atveseļošanas fonda un valsts atbalstiem.

([1]) Tos sauc arī par *Hard-to-abate sectors* (piemēram, tērauda, naftas ķīmijas, alumīnija, cementa un mēslošanas līdzekļu ražošanas nozares); šie sektori tā tiek saukti tāpēc, ka dekarbonizācijas risinājumi rada augstākas emisiju samazināšanas izmaksas nekā pašreizējās tehnoloģijas ar augstāku oglekļa saturu.

1.6. EESK uzsver, ka ūdeņraža ekonomikas izveidei ir nepieciešama ES iedzīvotāju – uzņēmēju, darba ņēmēju vai patērētāju – atbalsts un līdzdalība. EESK ir sarūgtināta par to, ka nav pienācīgi pārdomāta stratēģijas īstenošana dažādās nozarēs, un aicina šajā procesā vairāk iesaistīt iedzīvotājus, izmantojot tiešas un reprezentatīvas apspriešanās un līdzdalību. EESK arī aicina Komisiju novērtēt tīra ūdeņraža izvēršanas ietekmi uz mājsaimniecību enerģijas izmaksām.

1.7. EESK atgādina, ka enerģētikas pārkārtošanas panākumi būs neviendabīgi, ja darba ņēmēji būs "zaudētāji" vai ja visneaizsargātākās personas tiks izslēgtas no tās priekšrocībām. Ņemot vērā īpaši augsto bezdarba līmeni ([2]), jo īpaši jauniešu vidū, vajag pilnībā izmantot darbvietu radīšanas potenciālu nozarēs, kas pašlaik attīstās, un ir būtiski novērst to, lai šī pārkārtošanās neradītu reģionos ekonomikas lejupslīdi, kas ir strukturālā bezdarba avots. Tāpēc EESK prasa Eiropas Komisijai vadīt analīzi, kas ļautu apzināt panīkušajās nozarēs tās darba ņēmēju prasmes, kuras būtu noderīgas jaunajām, ar ūdeņraža ekonomiku saistītajām darbvietām.

1.8. EESK uzsver, ka Eiropas Tīrā ūdeņraža aliansei ir būtiska nozīme ES nozaru pārkārtošanas paātrināšanā ([3]), un prasa tajā iesaistīt Komiteju, kas ir organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāve. EESK arī iesaka Komisijai sagatavot precīzu rūpniecības pārkārtošanās termiņu aprakstu atkarībā no katras nozares konkrētajām vajadzībām. Tērauda, cementa un ķīmiskās rūpniecības nozares ir jāatbalsta, lai mainītu to ražošanas metodes, pretējā gadījumā EESK uzsver, ka šīs nozares, kas sniedz būtisku ieguldījumu CO_2 emisiju samazināšanā, var neizturēt pārmaiņas.

1.9. EESK atzinīgi vērtē turpmākās partnerības ar kaimiņvalstīm. Tomēr Komiteja aicina Eiropas Komisiju viest lielāku skaidrību par 40 GW elektrolīzeru ieviešanu atjaunīgā ūdeņraža ražošanai ES kaimiņvalstīs ([4]), kuru vidū pašlaik ir politiski nestabilas valstis un kurās ir ļoti atšķirīga enerģētikas pārkārtošanas un atjaunojamo energoresursu attīstīšanas politika. EESK arī uzsver, ka pamatstratēģijā spēcīgai Enerģētikas savienībai ([5]) Komisija izvirza mērķi samazināt ES atkarību no enerģijas importa ([6]).

1.10. Turklāt EESK atgādina, ka ES uzņēmumu konkurētspējas pamatā ir to inovācijas spēja. Mūsu sabiedrības, ko spēcīgi skārusi Covid-19 pandēmija, noturības palielināšanā svarīga nozīme ir arī pētniecībai un inovācijai. Šajā nolūkā EESK uzsver, ka programmas "Apvārsnis Eiropa" un Eiropas Inovācijas padomes (*EIC*) ietvaros ir jānodrošina pietiekami budžeta līdzekļi tīrai enerģijai.

2. **Eiropas Komisijas paziņojuma kopsavilkums**

2.1. Komisija atkārtoti apstiprina savu apņemšanos paātrināt pāreju uz suverēnu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku apstākļos, kad ES ekonomiku ir smagi ietekmējusi Covid-19 pandēmija ([7]).

2.2. Eiropas Komisija uzsver tīrā ūdeņraža būtisko nozīmi viedākas, integrētākas un optimizētākas suverēnas energosistēmas izveidē, kurā visas nozares var pilnībā veicināt dekarbonizāciju. Tīrajam ūdeņradim un tā vērtību ķēdei var būt liela nozīme atjaunojamo energoresursu plūsmu svārstību kompensēšanā un to sektoru apgādē, kas nav pielāgojamas elektrifikācijai. Lai izmantotu šo potenciālu, Eiropai ir jāizveido ūdeņraža ekonomika.

2.3. Šajā nolūkā Komisija ir nākusi klajā ar stratēģiju trijos posmos līdz 2050. gadam:

— 2020–2024: 6 GW elektrolīzeri atjaunīgā ūdeņraža ražošanai, lai dekarbonizētu pašreizējo ūdeņraža ražošanu,

— 2025–2030: 40 GW Eiropas Savienībā un 40 GW ES kaimiņvalstīs ar eksportu uz ES, lai dekarbonizētu jaunus lietojumus, piemēram, tērauda rūpniecību un dažus transporta veidus,

---

([2]) Saskaņā ar *Eurostat* datiem, kas publicēti 2020. gada augustā, otrajā ceturksnī koronavīrusa dēļ nodarbinātības līmenis ES samazinājās par 2,6 %.
([3]) Proti, preču un pakalpojumu radīšana, neizmantojot oglekli.
([4]) Tostarp Rietumbalkānos, Ukrainā un dienvidu kaimiņvalstīs.
([5]) Sk. COM(2015) 80.
([6]) Sk. COM(2020) 299 "Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija".
([7]) Saskaņā ar *Eurostat* (ES Statistikas biroja) datiem 2020. gada otrajā ceturksnī ES IKP samazinājās par 11,9 %.

— 2030–2050: uzstādītās jaudas milzīgs palielinājums, lai ar ūdeņradi dekarbonizētu visus sektorus, kuros ir "grūti samazināt emisijas" ([8]).

2.4. Stratēģijā, kuras mērķis ir atjaunīgo ūdeņradi padarīt konkurētspējīgu Eiropas Savienībā, Komisija pievēršas piecām galvenajām dimensijām:

— investīcijas Eiropas Savienībā,

— pieprasījuma un ražošanas kāpināšana,

— piemērotas infrastruktūras un tirgus noteikumu izstrāde,

— atbalsts pētniecībai un inovācijai,

— starptautiskā dimensija.

2.5. Lai izveidotu šo ekosistēmu, Komisija lēš, ka pašreizējās desmitgades laikā būs vajadzīgas investīcijas aptuveni 320–458 miljardu euro apmērā, lai sasniegtu ūdeņraža stratēģijas 2030. gada mērķus: 24–42 miljardi euro elektrolīzeriem, 220–340 miljardi euro saules un vēja enerģijas ražošanas jaudas palielināšanai (80–120 GW), aptuveni 11 miljardi euro pašreizējo ražotņu pāraprīkošanai ar oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas iekārtam un 65 miljardi euro ūdeņraža transportēšanas, sadales un glabāšanas infrastruktūras un ūdeņraža uzpildes staciju izbūvei. Līdz 2050. gadam 180–470 miljardi euro būs vajadzīgi tikai investīcijām ražošanas jaudās vien. Turklāt būs vajadzīgas arī investīcijas, lai pielāgotu tiešā lietojuma sektorus, piemēram, 160–200 miljoni euro, lai pārveidotu tradicionālās ES tērauda ražotnes, un 850–1 000 miljonu euro, lai uzstādītu 400 nelielas ūdeņraža uzpildes stacijas.

2.6. Šajā kontekstā galvenās politikas sviras, ko ES var izmantot, lai stimulētu privātās investīcijas atjaunīgā ūdeņraža jomā, ir šādas:

2.6.1. Tīra ūdeņraža pielietojumu izstrāde rūpniecībā un mobilitātē ļaus palielināt pieprasījumu. Stratēģijā ierosināts to darīt divos atsevišķos posmos: vispirms ūdeņradis tiks izmantots, lai dekarbonizētu tērauda ražošanu, un to varētu izmantot pašu vajadzībām, piemēram, pilsētas autobusos vai dažos vilcienos, ja elektrifikācija nav izmaksu ziņā rentabla, kā arī smagajos autotransporta līdzekļos līdztekus elektrifikācijai. Gaidāmajā stratēģijā par ilgtspējīgu attīstību un viedo mobilitāti, kas tiks nopublicēta līdz gada beigām, būtu jāpievērša ūdeņraža nozīmei transporta veidos. No šīs perspektīvas raugoties, tiks apsvērta pieprasījuma atbalsta politika, kas varētu izpausties kā atjaunīgā ūdeņraža kvotas vai minimālais īpatsvars konkrētajos tiešā lietojuma sektoros (piemēram, pielietojumos ķīmiskajā rūpniecībā vai transportā).

2.6.2. Komisija uzsver, ka ražošanas palielināšanas nolūkā ir jānodrošina lielāka skaidrība un noteiktība investoriem un rūpniecībai. Šajā nolūkā Komisija ierosinās kopēju mazoglekļa standartu ūdeņraža ražošanas iekārtu veicināšanai, pamatojoties uz to tiešo siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju rādītājiem. Komisija varētu arī ierosināt visaptverošu terminoloģiju un ES mēroga kritērijus atjaunīgā ūdeņraža sertifikācijai, cita starpā pamatojoties uz esošajām iniciatīvām, piemēram, *CertifHy*. Turklāt ar gaidāmo ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ES ETS) pārskatīšanu būtu jāievieš papildu mehānismi atjaunīgā un mazoglekļa ūdeņraža ražošanas stimulēšanai. Turklāt līgumi par oglekļa cenas starpību (*CCfD*, *Carbon Contract for Difference*), t. i., uzaicinājums iesniegt ilgtermiņa projektus ar darījuma partneri no publiskā sektora, varētu tikt apsvērti, lai segtu starpību starp CO_2 norunas cenu (proti, 55–90 euro / tCO_2) un faktisko cenu. Visbeidzot, varētu veidot arī tiešas, pārredzamas, tirgbalstītas atbalsta shēmas atjaunīgajam ūdeņradim, no kurām atbalstu varētu saņemt uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus kārtībā.

2.6.3. Līdztekus tīrā ūdeņraža ierīču piedāvājuma attīstīšanai Komisija ierosina pakāpeniski izvērst infrastruktūru. Pieprasījumu pēc ūdeņraža vispirms apmierinās, to piegādājot ražošana objektā vai tā tuvumā. Pēc tam tiks attīstīti reģionālie centri ("ūdeņraža ielejas"), kā rezultātā pieaugs vajadzība pēc specializētas infrastruktūras ne tikai pielietošanai rūpniecībā, transportā un elektroenerģijas līdzsvarošanā, bet arī dzīvojamo ēku un komerciālo ēku siltumapgādē. Esošo gāzes tīklu daļēji varētu izmantot atjaunīgā ūdeņraža transportēšanai lielākos attālumos, un būs vajadzīgas lielapjoma glabātavas.

2.6.4. Lai veicinātu Eiropas čempionu veidošanos, ar Komisijas gādību darbu sāk Eiropas Tīrā ūdeņraža alianse, kurā sadarbojas publiskās iestādes, rūpniecības pārstāvji un pilsoniskā sabiedrība. Aliansei būs šādi uzdevumi: 1) izstrādāt investīciju programmu un konkrētu projektu rezervi; 2) sekmēt sadarbību reģionālajos, valstu un Eiropas investīciju projektu tīklos visā ūdeņraža vērtības ķēdē, tostarp svarīgos projektos visas Eiropas interesēs (*IPCEI*); un 3) stiprināt finansējumu, lai palīdzētu novērst investīciju nepietiekamību. Aliansei būtu jānodrošina plašs forums, kas koordinētu visu ieinteresēto personu investīcijas.

([8]) Šie sektori ir šādi definēti tāpēc, ka emisiju samazināšanas izmaksas ir augstas un progress emisiju samazināšanā ir bijis lēns un sarežģīts.

2.6.5. Atveseļošanas un noturības plāna ietvaros Komisija plāno atbalstīt stratēģiskās investīcijas tīrā ūdeņraža jomā, jo īpaši, izmantojot *InvestEU* Eiropas stratēģisko investīciju logu (no 2021. gada).

2.6.6. Komisija arī atbalstīs pētniecību un inovāciju, izmantojot institucionalizētu partnerību tīrā ūdeņraža jomā, kā arī nozīmīgas partnerības transporta un rūpniecības jomā, piemēram, *2Zero* vai *Clean Steel*. Komisija sniegs mērķtiecīgu atbalstu spēcīgiem projektiem dalībvalstīs, izmantojot īpašus instrumentus (piemēram, *InnovFin EDP*, *InvestEU*). Nākamajā Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) pamata pārskata periodā tiks finansēts starpreģionālo investīciju inovācijā instruments ar izmēģinājuma projektu par ūdeņradi oglekļietilpīgos reģionos.

2.6.7. Visbeidzot, lai aktīvi veicinātu jaunas sadarbības iespējas tīrā ūdeņraža jomā, stratēģijā ir ierosināts pārskatīt partnerības enerģētikas jomā ar kaimiņvalstīm un reģioniem (ES austrumos, jo īpaši ar Ukrainu, un dienvidu kaimiņreģioniem), izmantojot attiecīgus starptautiskos forumus, piemēram, Enerģētikas kopienu vai ministru sanāksmi tīras enerģijas jautājumos. To papildinās atbalsts investīcijām, mobilizējot Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu un Rietumbalkānu investīciju satvaru. Komisija izstrādās etalonu euro denominētiem darījumiem ar ūdeņradi, lai konsolidētu euro lomu ilgtspējīgas enerģijas tirdzniecībā, un iekļaus tīrā ūdeņraža jautājumu ES starptautiskajā, reģionālajā un divpusējā enerģētikas, klimata, pētniecības, tirdzniecības un starptautiskās sadarbības diplomātijā.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. Lai īstenotu Eiropas zaļā kursa mērķi, proti, līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti kontinentā, ir vajadzīga konkrēta politika. Turklāt Eiropas Savienība pašlaik saskaras ar veselības un ekonomikas krīzi, ko izraisījusi Covid-19 pandēmija. Tāpēc Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir jākoordinē reakcija uz šīm krīzēm, lai ekonomikas atlabšana kalpotu par atspēriena punktu tīrai un noturīgai nākotnei. Šajā nolūkā ir jāpalielina ES ekonomiskā suverenitāte, ko daļēji var panākt, attīstot atjaunojamos energoresursus un ar tiem saistītās uzglabāšanas jaudas.

3.2. Tāpēc EESK atbalsta Eiropas Komisijas stratēģiju, kuras mērķis ir radīt labvēlīgu vidi ūdeņraža piedāvājuma un pieprasījuma palielināšanai klimatneitrālai ekonomikai. Tomēr Komiteja vēlas uzsvērt, ka tīrā ūdeņraža panākumi ir atkarīgi no ES energosistēmas efektivitātes ievērojamas kāpināšanas un apjomīgas atjaunojamo energoresursu izmantošanas, lai paplašinātu elektrifikāciju ikdienā.

3.3. Lai gan EESK atzinīgi vērtē stratēģijā noteiktos vērienīgos mērķus attiecībā uz elektrolīzeru ieviešanu atjaunīgā ūdeņraža ražošanai, Komiteja uzsver, ka par prioritāti jāizvirza Eiropā uzstādītās atjaunojamās enerģijas jaudas palielināšana, lai apmierinātu pieaugošo pieprasījumu, kas saistīts ar elektroenerģijas izmantošanu ikdienā un tīrā ūdeņraža ražošanu. Patlaban atjaunojamo energoresursu attīstības trajektorija neietver ūdeņraža ražošanu, un tikai aptuveni vienu trešdaļu no ES elektroenerģijas patēriņa nodrošina atjaunojamie energoresursi ([9]).

3.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas skaidrojumus par tīrā ūdeņraža definīciju; tas definēts kā ūdeņradis, kas iegūts atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas elektrolīzē no vēja, saules un ūdens enerģijas, vai atjaunojamās biomasas bioķīmisko pārveidi; Komiteja ir gandarīta, ka tā ir ES prioritāte, jo tas ir vienīgais risinājums, kas ir saderīgs ar klimatneitralitātes mērķiem.

3.5. EESK tomēr norāda, ka stratēģija īstermiņā un vidējā termiņā ir atvērta iespējai izmantot citus mazoglekļa ūdeņraža veidus, kas iegūti no fosilā kurināmā ar oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu ([10]): tā ir tehnoloģija, kas joprojām tiek izmantota. EESK atgādina, ka ūdeņradi ar CO_2 uztveršanu un uzglabāšanu nekādā gadījumā nevar uzskatīt par zaļās enerģijas avotu, ja tā izmantošana ir saistīta ar tiešu vai netiešu fosilo energoresursu ieguvi. EESK uzsver: ir vajadzīgi oglekļa analīzes instrumenti visā ūdeņraža vērtības ķēdē kopā ar CO_2 uztveršanu un uzglabāšanu, lai to varētu atzīt par mazoglekļa, nevis bezoglekļa ([11]) ūdeņradi un lai izvairītos no tā, ka emisiju ietaupījumi ir nepietiekami, lai sasniegtu ilgtermiņā paredzētos emisiju mērķus.

([9]) *Eurostat* dati (nrg_ind_peh).
([10]) Vai arī elektrolīzē ar ievērojami samazinātu SEG emisiju aprites ciklu.
([11]) Tas nodrošina aprites cikla emisiju ietaupījumu par 60–85 % salīdzinājumā ar dabasgāzes izmantošanu apkures katlos.

3.6. Pie tam EESK norāda: Eiropas Revīzijas palātas veiktajā analīzē ir secināts, ka pašreizējais ES piešķirtais finansējums CO_2 uztveršanas un uzglabāšanas atbalstam, piemēram, *NER300*, nav nodrošinājuši "neviena veiksmīga oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekta īstenošanu" ([12]). Tādējādi ir daudz neskaidrību par CO_2 uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģisko iespējamību, un nav pārliecības par sabiedrības atbalstu CO_2 uztveršanas un uzglabāšanas īstenošanai.

3.7. EESK pieņem zināšanai Komisijas aplēses, proti, lai fosilas izcelsmes ūdeņradis ar oglekļa uztveršanu būtu konkurētspējīgs salīdzinājumā ar fosilo ūdeņradi, oglekļa cenai vajadzētu būt robežās no 55 līdz 90 euro par CO_2 tonnu; Komiteja aicina Komisiju aprakstīt to investīciju finanšu modeli, kas rada šādas kompensācijas izmaksas, jo īpaši privāto investīciju piesaistītā kapitāla izmaksu ietekmi, kas rada projektu papildu izmaksas. EESK aicina Komisiju sniegt sīkāku informāciju par tīrā ūdeņraža cenu aplēsēm, kas subsīdijas padarītu nevajadzīgas, un izpētīt mehānismus, kas nepieciešami šo cenu sasniegšanai, jo īpaši gaidāmajā ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas (ES ETS) pārskatīšanā.

3.8. Turklāt EESK atgādina: lai gan atjaunīgajam ūdeņradim faktiski ir jāspēj konkurēt ar ūdeņradi, kas iegūts no fosilā kurināmā, un fosilas izcelsmes ūdeņradi ar oglekļa uztveršanu, tam galvenokārt jāspēj konkurēt ar fosilo kurināmo. Lai to panāktu, tā cenai jānokrīt zem 1 USD/kg ([13]). Tāpēc galvenais uzdevums ir samazināt atjaunīgā ūdeņraža investīciju izmaksas (*capex*). EESK nepārprotami aicina Eiropas Komisiju izstrādāt ūdeņraža cenu scenārijus, kas saistīti ar atjaunīgā ūdeņraža projektiem piesaistītā finanšu kapitāla izmaksām.

3.9. EESK arī atgādina, ka iepriekšējie mēģinājumi atjaunoti izvērst "ūdeņraža ekonomiku" ir bijuši neveiksmīgi, galvenokārt tāpēc, ka faktiski nebija pieprasījuma pēc ūdeņraža. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija skaidri nosaka tiešā lietojuma sektorus, kuros būs jāizmanto ūdeņradis: rūpniecībā un dažos transporta veidos, kā arī elektroenerģijas stacionārās uzglabāšanas jomā, lai palielinātu akumulatora uzglabāšanas jaudu.

3.10. Tāpēc tīrs ūdeņradis būtu jāizmanto tikai gadījumos, kad citas pašreizējās dekarbonizācijas metodes nav iespējamas, un EESK aicina Komisiju koncentrēt investīcijas uz pielietojumiem, kuros ūdeņradim var būt liela nozīme, piemēram, rūpniecībā, mobilitātē (jūrniecībā, aviācijā) un atjaunojamo energoresursu uzglabāšanā. Visur, kur jau tiek izmantoti akumulatori (konkrēti, vieglajos automobiļos, taksometros, autobusos, vieglajos kravas automobiļos un stratēģijā minētajos pilsētas kravas automobiļos), ūdeņradis var nodrošināt mazāk rentablus risinājumus. Turklāt ūdeņradis varētu būt viena no iespējām, kas ļautu dekarbonizēt tālsatiksmes kravu autopārvadājumus ([14]).

3.11. Covid-19 pandēmija ir palielinājusi un padziļinājusi nevienlīdzību mūsu sabiedrībā, kā arī palielinājusi nabadzību Eiropā. Tādēļ jāpanāk, lai ūdeņraža stratēģija klimatneitrālai Eiropai nevienu neatstātu novārtā. Tādēļ EESK prasa Komisijai pārraudzīt un novērtēt nodarbinātības pārstrukturēšanas pieprasījumus saistībā ar ūdeņraža stratēģiju.

4. **Īpašas piezīmes**

Sociālā dimensija

4.1. Sakarā ar Covid-19 pandēmiju un krīzi, ko tā ir izraisījusi, bezdarba līmenis Eiropas Savienībā varētu sasniegt 9 %, īpaši skarot jauniešus un mazkvalificētus darba ņēmējus. Tāpēc EESK uzsver, ka svarīgi ir nodrošināt kvalitatīvu apmācību darba ņēmējiem un ka enerģētikas nozare ir jāpadara pievilcīgāka ES jauniešiem. Šajā nolūkā Eiropas Savienība var izveidot Eiropas izcilības centrus mācekļiem profesijās, kas saistītas ar enerģētikas pārkārtošanu (piemēram, energoauditi, siltumsūkņu uzstādīšana). Piešķirot subsīdijas un paplašinot *ErasmusPro* programmu, ES var panākt, ka jaunie eiropieši kļūst par galvenajiem dalībniekiem enerģētikas pārkārtošanā, jo īpaši tīrā ūdeņraža jomā.

4.2. Darbvietu radīšanas veicināšana, izmantojot atjaunīgo ūdeņradi, nozīmē atbalstīt Eiropas mazos un vidējos uzņēmumus (MVU), kas nodrošina gandrīz divas trešdaļas darbvietu Eiropas nefinanšu privātajā sektorā ([15]). EESK aicina Komisiju izstrādāt īpašus finanšu instrumentus to atbalstam ([16]).

([12]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai "Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku"" (OV C 282, 20.8.2019., 51. lpp.).

([13]) Ūdeņradis, kas iegūts dabasgāzes riforminga procesā, maksā aptuveni 1 USD/kg. Avots: *Platts Hydrogen Assessments*.

([14]) Sk. *T&E* 2019. gada ziņojumu.

([15]) https://www.touteleurope.eu/actualite/les-entreprises-dans-l-union-europeenne.html

([16]) Proti, teritoriālie investīciju fondi, publisko garantiju shēma 60 % apmērā no MVU attīstībai paredzētā zaļā finansējuma, apdrošināšanas shēmas, kas sedz to attīstības risku atjaunīgā ūdeņraža jomā.

4.3. EESK arī norāda, ka, lai uzlabotu ES konkurētspēju un stiprinātu tās noturību, ir jāsaglabā kontrole pār ES aktīviem un rūpniecības nozarēm un jāapkaro rūpnieciskais dempings no citiem pasaules reģioniem.

4.4. Visbeidzot, EESK aicina ES pilnībā izmantot jaunus, ilgtspējīgākus uzņēmējdarbības modeļus, kuru pamatā ir dialogs starp visām ieinteresētajām personām, tostarp uzņēmuma stratēģijā aktīvi iesaistot darba ņēmējus ([17]).

Vajadzības pēc investīcijām Eiropas Savienībā

4.5. EESK uzsver, ka ES fondiem nevajadzētu atbalstīt fosilo kurināmo, un aicina Komisiju principu "nekaitēt" piemērot visiem publiskajiem finansējumiem no DFS +, *InvestEU*, ES atveseļošanas fonda un valsts atbalsta. Jebkurā gadījumā oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas procesā tieši vai netieši radītais ūdeņradis nevar pretendēt uz ES finansējumu zaļo taksonomiju.

4.6. EESK ļoti atzinīgi vērtē to, ka jaunais atveseļošanas un noturības mehānisms atbalsta dalībvalstu investīcijas un reformas, kas ir būtiskas ilgtspējīgai atveseļošanai, tostarp atjaunīgā ūdeņraža sektorā. EESK aicina Komisiju nodrošināt, ka dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos tiktu ņemts vērā Eiropas zaļais kurss un nacionālie enerģētikas un klimata plāni. Šajā nolūkā Komisijai ir jānodrošina, ka ieguldījums zaļajā pārkārtošanās ir *sine qua non* nosacījums dalībvalstu projektu novērtēšanā.

4.7. Tīrā ūdeņraža aliansei būs būtiska nozīme ūdeņraža izvēršanā Eiropā, jo īpaši izstrādājot investīciju programmu un veidojot reģionālo, valsts un Eiropas projektu portālu. Tāpēc EESK uzsver, ka tajā svarīgi ir nodrošināt visu ieinteresēto personu, tostarp pilsoniskās sabiedrības visās tās izpausmēs, darba ņēmēju un nevalstisko organizāciju, taisnīgu pārstāvību. Pašreiz Aliansē pārsvarā ir iesaistīti privātie dalībnieki ([18]). Tā kā EESK ir organizētas pilsoniskās sabiedrības patiesa pārstāve, tai jābūt iesaistītai pārdomu un konsultāciju procesā.

Stimulēt pieprasījumu un kāpināt ražošanu

4.8. EESK ir pārliecināta, ka līgumu par oglekļa cenas starpību (*CCfD*, *Carbon Contract for Difference*) ietvaros veiktajām izsolēm ir svarīga nozīme, lai nodrošinātu rūpniecisko procesu ātru pāriešanu uz ūdeņradi. *CCfD* var sniegt pozitīvu signālu investoriem un rūpniecībai ([19]). Tomēr EESK vēlas uzsvērt šādus divus punktus.

4.8.1. Uzsverot *CCfD* nozīmi, Komisija atzīst, ka pašreizējā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ES ETS) nespēj dot pietiekami spēcīgus cenu signālus, kas stimulētu neapšaubāmi nepieciešamās investīcijas klimatneitralitātes panākšanai. No vienas puses, tas ir saistīts ar to, ka Eiropas Savienībā fosilās izejvielas joprojām tiek ievērojami subsidētas. Saskaņā ar Eiropas Komisijas ziņojumu par subsīdijām enerģētikas jomā subsīdijas dabasgāzei, ko izmanto ūdeņraža ražošanai ar oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu, faktiski ir palielinājušās ([20]). Tādēļ pastāv milzīgi tirgus izkropļojumi, kas kavē investīcijas klimata aizsardzības tehnoloģijās, piemēram, atjaunīgajā ūdeņradī, vai padara tās nevajadzīgi dārgas. Turklāt pat pēc reformas ES ETS joprojām neatspoguļo patieso oglekļa cenu. Ja nebūtu subsīdiju fosilajām izejvielām un ja ETS tiktu vēl vairāk pilnveidota, nekāds *CCfD* nebūtu vajadzīgs. Tādēļ šiem diviem uzdevumiem vajadzētu būt Komisijas galvenajai prioritātei.

4.8.2. Tā kā *CCfD* tomēr ir nepieciešami, uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus procedūra jāveido tā, lai ūdeņraža ražošana ar elektrolīzi tiktu finansēta tikai tad, ja šim nolūkam tiek izmantots atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas pārpalikums ([21]). Tāpēc EESK uzsver: ES finansēšanas sistēma un īpaši uzaicinājumi iesniegt piedāvājumus atjaunīgā ūdeņraža jomā ir būtiski, lai nodrošinātu, ka no fosilā kurināmā ar oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu iegūtā ūdeņraža izvēršana netiek palēnināta.

([17]) EESK 2020. gada 11. jūnija rezolūcija "EESK priekšlikumi "Pārveide un atveseļošanās pēc Covid-19 krīzes"" (OV C 311, 18.9.2020., 1. lpp.).

([18]) Sk. Tīrā ūdeņraža alianses locekļu sarakstu.

([19]) Šīs izsoles ir īpaši sekmējušas jūras vēja enerģijas attīstību Apvienotajā Karalistē, jo to rezultātā izdevās panākt piedāvājumus par zemām cenām.

([20]) Sk. COM(2020) 950 final 2. pielikumu.

([21]) Piemēram, ja elektrolīzeru operators pierāda, ka tas saņem elektroenerģiju elektrolīzei tieši no jaunuzbūvētas atjaunojamo energoresursu enerģijas centrāles vai ka tam ir elektroenerģijas piegādes līgums, kas tiek aktivizēts tikai tad, kad vairumtirdzniecības tirgus cenas ir negatīvas.

Starptautiskā dimensija

4.9. EESK pauž šaubas par turpmāko enerģētikas partnerību veidu, kuru mērķis ir ieviest 40 GW elektrolīzerus atjaunīgā ūdeņraža ražošanai ES kaimiņvalstīs ([22]). Laikā, kad dalībvalstu vadītāji aicina stiprināt Eiropas suverenitāti, EESK aicina Komisiju izstrādāt saskaņotu pieeju.

4.10. EESK arī uzsver, ka politiski nestabilās valstīs ir grūti piesaistīt Eiropas investorus. Tomēr EESK iesaka visās pārdomās un darbībās saistībā ar ūdeņraža stratēģijas īstenošanu iekļaut Rietumbalkānu valstis, kas iesaistītas pievienošanās ES procesā.

4.11. Turklāt EESK aicina Komisiju sniegt sīkāku informāciju par šo valstu spēju attīstīt šīs turpmākās partnerības, jo stratēģija pašlaik aptver tik dažādas valstis kā Alžīrija, Ēģipte, Izraēla, Jordānija, Libāna, Lībija, Maroka, Palestīna ([23]), Sīrija un Tunisija ar ļoti atšķirīgu enerģētikas pārkārtošanas un atjaunojamo energoresursu attīstības politiku. Šajās valstīs prioritāte būtu jāpiešķir arī MVU finanšu atbalsta pasākumiem, kurus ir ieteikusi EESK, ņemot vērā MVU lielo skaitu un banku starpniecības darbību lielo īpatsvaru šajās valstīs.

4.12. EESK faktiski vēlas noskaidrot šo valstu spēju ieviest pietiekami daudz elektrolīzeru atjaunīgā ūdeņraža ražošanai, lai papildus iekšzemes pieprasījumam apmierinātu pieprasījumu Eiropā. Ziemeļāfrikā un Ukrainā 40 GW ieviešanai līdz 2030. gadam būtu vajadzīgi 76 GW atjaunojamo energoresursu, un tas nozīmē, ka šajās valstīs 10 gadu laikā jauda ir jātrīskāršo ([24]).

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([22]) Tostarp Rietumbalkānos, Ukrainā un dienvidu kaimiņvalstīs.
([23]) Šis nosaukums nav uzskatāms par Palestīnas valsts atzīšanu, un tas neskar dalībvalstu individuālo nostāju šajā jautājumā.
([24]) https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/May/SDG7Tracking_Energy_Progress_2020.pdf

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 95/93 attiecībā uz pagaidu atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem Kopienas lidostās Covid-19 pandēmijas dēļ"

(COM(2020) 818 final – 2020/0358 (COD))

(2021/C 123/07)

Galvenais ziņotājs: ***Thomas KROPP***

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 18.1.2021.
	Padome, 21.1.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	225/1/4
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Komisija 2020. gada 16. decembrī ierosināja jaunu grozījumu regulu ([1]) attiecībā uz pagaidu atbrīvojumu no "izmanto vai zaudē" noteikuma laikposmā pēc 2021. gada 27. marta. Būtībā Komisija ierosināja, ka "izmanto vai zaudē" noteikums atkal būtu jāpiemēro parastā kārtībā, taču laika nišu izmantošanas slieksnis uz ierobežotu laika periodu 80 % vietā būtu jānosaka 40 % apmērā. Turklāt EK ierosināja, ka tai būtu jāpiešķir deleģētās pilnvaras pagarināt atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem saskaņā ar vairākiem kritērijiem, kas saistīti ar krīzes ilgumu un intensitāti.

1.2. EESK atzinīgi vērtē EK iniciatīvu pagarināt pagaidu atbrīvojumu no Eiropas Kopienas laika nišu izmantošanas noteikumiem un atbalsta priekšlikumu pilnvarot Komisiju pielāgot minēto slieksni līdz 2024./2025. gada ziemas sezonai.

1.3. Taču, lai izveidotu patiesi elastīgu reaģēšanas mehānismu, priekšlikumā vajadzētu paredzēt arī aviokompāniju tiesības atdot atpakaļ pilnas laika nišu sērijas un noteikt mainīgu izmantošanas slieksni.

1.4. Pagarinājums ir pamatots, jo 2021. gada sākumā vērojamā pasaules ekonomikas krīze ir smagāka, nekā tika prognozēts pirms 12 mēnešiem – 2020. gada pirmajā ceturksnī. Pretēji gaidītajam, Covid-19 pandēmiju vēl nav izdevies apturēt. Patiesībā 2020. gada otrajā pusē vērojamais inficēšanās gadījumu skaita eksponenciāla pieauguma otrais vilnis līdz šim visā Eiropā veselības, sociālajā, ekonomikas un finanšu jomā ir radījis vēl smagākas sekas nekā pirmais vilnis. Vienas no vissmagāk skartajām ekonomikas nozarēm ir transports, tirdzniecība un tūrisms. Turklāt pašreiz Eiropā izplatās ļoti lipīga vīrusa mutācija. Apvienotajā Karalistē nesen jau trešo reizi tika ieviesti pārvietošanās ierobežojumi, lai apturētu vīrusa "trešo vilni".

1.5. EESK mudina EK un likumdevējus pārskatīt Komisijas priekšlikumu, ņemot vērā ieteikumus, ko izstrādājusi Pasaules Aviokompāniju laika nišu padome (*World Airline Slot Board* (*WASB*)), kuru veido aviokompāniju un lidostu pārstāvji un laika nišu koordinatori un kura 2020. gada 20. novembrī publicēja savus ieteikumus attiecībā uz atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem 2021. gada vasaras lidojumu plānošanas sezonā ([2]), (*WASB* ieteikumu atbalsta *IATA*, *A4E*, *ACI* Eiropas organizācija un *EUACA*). Ieteikumos ir paredzēts šādu divu aspektu apvienojums: i) "izmanto vai zaudē" noteikuma

([1]) COM(2020) 818 final.

([2]) *WASB* ieteikums, *Airport slot alleviation measures for Northern Summer 2021* (Pasākumi atbrīvošanai no lidostu laika nišu izmantošanas noteikumu ievērošanas 2021. gada vasarā), https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf.

pilnīga atcelšana pilnām laika nišu sērijām, kas pirms sezonas sākuma nodotas atpakaļ kopējā fondā, un ii) izmantošanas sliekšņa noteikšana 50 % apmērā tām laika nišu sērijām, kuras aviokompānijas saglabā. Ieteikumos ir paredzēti arī daži noteikumi un nosacījumi attiecībā uz laika nišu attaisnotu neizmantošanu saistībā ar Covid-19.

1.6. EESK uzskata, ka obligāti ir jāsaglabā līdzsvars starp nepieciešamību novērst tādus pasākumus, kuri negatīvi ietekmē aviācijas nozares spēju atgūties no šīs krīzes, aviokompāniju mērķi — ilgtermiņā saglabāt dārgās laika nišas lidostās — un vajadzību nodrošināt pienācīgu konkurenci uz ierobežotajiem laika nišu resursiem.

1.7. Visbeidzot, EESK pauž nožēlu, ka EK, šķiet, ir koncentrējusies uz atbrīvojumiem no ES laika nišu piešķiršanas noteikumu piemērošanas, neņemot vērā to, ka šādi pasākumi līdzīgā veidā tiks izmantoti arī citās pasaules daļās. Tādēļ ir vēlams ieviest tādas izmaiņas, kas būtu praktiski īstenojamas un saskaņotas pasaules mērogā, piemēram, *WASB* ieteikumus.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Padomes Regula (EEK) Nr. 95/93 ([3]), kura daļēji tika grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 793/2004 ([4]), paredz procedūras un noteikumus attiecībā uz laika nišu piešķiršanu ES lidostās. Minētās regulas 10. pantā ir norādīts, ka gaisa pārvadātājiem noteiktā sarakstu periodā jāizmanto vismaz 80 % no piešķirtajām laika nišām, lai saglabātu tās pašas laika nišas arī nākamā gada attiecīgajā sarakstu periodā (tā dēvētais "izmanto vai zaudē" noteikums).

2.2. Eiropas Savienība 2020. gada 30. martā pieņēma grozījumu Laika nišu regulā ([5]), lai atceltu "izmanto vai zaudē" noteikumu attiecībā uz visu 2020. gada vasaras sarakstu periodu, kas beidzās 2020. gada 24. oktobrī. Ar šo grozījumu EK tika arī pilnvarota pagarināt laikposmu, uz kuru šis atbrīvojums attiecas, līdz 2021. gada 4. aprīlim. Komisija 2020. gada 14. oktobrī pieņēma deleģēto aktu ([6]), ar ko pagarina laikposmu, uz kuru attiecas atbrīvojums no "izmanto vai zaudē" noteikuma, līdz 2020./2021. gada ziemas lidojumu plānošanas sezonas beigām 2021. gada 27. martā.

2.3. Savā 2020. gada 25. martā pieņemtajā nostājas dokumentā EESK atbalstīja ierosinājumu apturēt ES noteikumu piemērošanu attiecībā uz laika nišu piešķiršanu lidostās. Minētajā dokumentā tika aizstāvēta ideja, ka aviokompānijām ir jānodrošina plānošanas stabilitāte un iespēja ātri un elastīgi reaģēt uz tirgus norisēm, nezaudējot laika nišas, kas vajadzīgas, lai atjaunotu tīklu darbību.

2.4. Atsaucoties uz nepieciešamību rast veidu, kā atgriezties pie parastas "izmanto vai zaudē" noteikuma piemērošanas, Komisija ierosināja no 2021. gada vasaras sarakstu perioda sākuma Laika nišu regulā noteiktās prasības par laika nišu izmantošanu atkal piemērot parastā kārtībā, laika nišu izmantošanas slieksni 80 % vietā nosakot 40 % apmērā. Turklāt Komisijai būtu deleģētās pilnvaras pagarināt atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem arī uz laiku līdz 2024./2025. gada ziemas sezonai un tās laikā, pielāgojot laika nišu izmantošanas apjomu, pamatojoties uz vairākiem rādītājiem, piemēram, faktiskajiem un prognozētajiem gaisa satiksmes datiem, noslodzes koeficientiem un flotes izmantojumu. Priekšlikumā ir paredzēti arī daži nosacījumi par izņēmumiem attiecībā uz pirmo reizi piešķirtām un apmainītām laika nišām, kā arī laika ierobežojums laika nišu atdošanai.

2.5. *WASB*, kuru veido aviokompāniju un lidostu pārstāvji un laika nišu koordinatori, 2020. gada 20. novembrī paziņoja, ka ir panākta vienošanās par ieteikumiem attiecībā uz atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem 2021. gada vasaras lidojumu plānošanas sezonā ([7]). *IATA*, *A4E* ([8]), *ACI* Eiropas organizācija un *EUACA* atbalsta *WASB*

([3]) Padomes Regula (EEK) Nr. 95/93 (1993. gada 18. janvāris) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz laika nišu piešķiršanu Kopienas lidostās (OV L 14, 22.1.1993., 1. lpp.).

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 793/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 95/93 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz laika nišu piešķiršanu Kopienas lidostās (OV L 138, 30.4.2004., 50. lpp.).

([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/459 (2020. gada 30. marts), ar ko groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 95/93 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz laika nišu piešķiršanu Kopienas lidostās (OV L 99, 31.3.2020., 1. lpp.).

([6]) Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/1477 (2020. gada 14. oktobris), ar ko Padomes Regulu (EEK) Nr. 95/93 groza attiecībā uz tādu ārkārtas pasākumu pagaidu pagarinājumu, kuru mērķis ir novērst Covid-19 pandēmijas izraisītās sekas (OV L 338, 15.10.2020.,. 4. lpp.).

([7]) *WASB* ieteikums, *Airport slot alleviation measures for Northern Summer 2021* (Pasākumi atbrīvošanai no lidostu laika nišu izmantošanas noteikumu ievērošanas 2021. gada vasarā), https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf.

([8]) Aviokompānija *Ryanair*, kas ir *A4E* dalībniece, nepiekrīt šai nostājai un savu viedokli paudīs atsevišķi.

ieteikumu. Pretstatā EK priekšlikumam tajā ir ieteikts izmantot šādu divu aspektu apvienojumu: i) "izmanto vai zaudē" noteikuma pilnīga atcelšana pilnām laika nišu sērijām, kas pietiekami agri pirms sezonas sākuma nodotas atpakaļ kopējā fondā, un ii) izmantošanas sliekšņa noteikšana 50 % apmērā tām laika nišu sērijām, kuras aviokompānijas saglabā. Tajā ir paredzēti arī daži noteikumi un nosacījumi attiecībā uz laika nišu attaisnotu neizmantošanu saistībā ar Covid-19.

2.6. EESK atbalsta turpmāku atbrīvojumu no ES Laika nišu regulā minētā "izmanto vai zaudē" noteikuma arī 2021. gada vasaras sezonā. Taču Komiteja uzskata, ka EK priekšlikumā būtu jāiekļauj iespēja nodot atpakaļ pilnas laika nišu sērijas, kā arī jānosaka zemāks izmantošanas slieksnis. Ir skaidrs, ka savienojamību gan vidējā termiņā, gan ilgtermiņā labāk varēs nodrošināt tad, ja aviokompānijas saņems atbalstu finansiālās atveseļošanās procesā un spēs atjaunot savus tīklus pēc gaisa satiksmes atjaunošanās. Turklāt trešās valstīs atbrīvojumi no laika nišu izmantošanas noteikumiem nereti tiek ieviesti, pamatojoties uz savstarpības principu, kas nozīmē, ka ir nepieciešama pasaules līmenī saskaņota pieeja.

2.7. EESK atbalsta *WASB* 2020. gada 20. novembrī publicētajos ieteikumos pausto ideju, kas paredz, ka krīzes laikā aviokompānijas var atdot atpakaļ veselas laika nišu sērijas. Šķiet, ka EK ir koncentrējusies uz atbrīvojumiem no ES laika nišu piešķiršanas noteikumu piemērošanas, neņemot vērā to, ka šādi pasākumi līdzīgā veidā tiks izmantoti arī visos citos pasaules reģionos. Tādēļ ir vēlams ieviest tādas izmaiņas, kas būtu praktiski īstenojamas un saskaņotas pasaules līmenī. Komiteja mudina EK un likumdevējus pārskatīt Komisijas priekšlikumu, ņemot vērā *WASB* ieteikumus.

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. Līdz 2020. gada 31. decembrim Covid-19 pandēmijas dēļ Eiropas gaisa satiksmes jomā kopumā notika par 6,1 miljoniem lidojumu jeb 1,7 miljardiem pasažieru braucienu mazāk nekā iepriekšējā gadā ([9]).

3.2. Lai samazinātu vīrusa izplatīšanos, valstu valdības ieviesa stingrus starptautiskās gaisa satiksmes ierobežojumus un savu iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumus. Gaisa pārvadātājiem nācās būtiski samazināt intensitāti un atcelt lidojumus. Vairākās ES dalībvalstīs aviokompānijas savus lidojumus pagaidām vispār pārtrauca.

3.3. Šī situācija nav mainījusies arī 2021. gadā, un tas rada spēcīgu spiedienu visu aviācijas nozares dalībnieku finansiālajai dzīvotspējai, īpaši sociālajiem partneriem, kuri pamatoti pauž bažas par turpmāko nodarbinātību nozarē. Lai gan ir izdevies izstrādāt vakcīnu un tā ES teritorijā tiek izmantota kopš 2020. gada 27. decembra, tādu vakcinēto iedzīvotāju skaitu, kas ļautu atcelt vispārējos ierobežojumus un pasākumus, kuru mērķis ir samazināt inficēto personu skaitu, izdosies sasniegt ne ātrāk kā 2021. gada beigās vai pat 2022. gadā ([10]). Nekas neliecina par to, ka 2021. gada vasaras sezonā pieprasījums kaut cik tuvināsies pēdējo gadu līmenim. Pašreizējā nenoteiktība saglabāsies un var pat palielināties, parādoties jauniem, vēl lipīgākiem un nāvējošākiem Covid-19 paveidiem. Saskaņā ar nozares prognozēm atveseļošanās periods varētu ilgt vismaz līdz 2024. vai 2025. gadam ([11]).

3.4. Laika nišas ir būtiski svarīgas lidojumu veikšanai uz un no pārslogotām lidostām un tam, lai gaisa pārvadātāji varētu piekļūt ierobežotajai lidostu caurlaides spējai nolūkā saglabāt savus tīklus un savienojamību, ko tie nodrošina saviem klientiem. Pārvadātāji gadiem ilgi ir veidojuši savus tīklus un ieguvuši laika nišas, kas nepieciešamas Eiropas, starpkontinentālo un palīglīniju pārvadājumu nodrošināšanai. Kamēr nav pieņemts noteikums, kas neitralizētu "izmanto vai zaudē" noteikumu, laika nišu saglabāšanas nolūkā gaisa pārvadātājiem būtu jāturpina lidojumi ar ārkārtīgi zemu sēdvietu noslodzi, kas vēl vairāk palielinātu finansiālos zaudējumus un radītu nevajadzīgu slogu videi.

3.5. Visu 2020. gadā īstenoto pasākumu pamatā bija pieņēmums, ka tie palīdzēs nodrošināt efektīvu vīrusa tālākas izplatīšanās kontroli īsā vai vismaz paredzamā laikposmā. Šīs cerības līdz šim nav attaisnojušās; patiesībā pagaidām vēl nav iespējams ticami prognozēt, kāds būs atveseļošanās process no šīs nepieredzētās krīzes.

([9]) Turpat.

([10]) Jautājumi un atbildes. Vakcinācija pret Covid-19 Eiropas Savienībā, 2020. gada 21. decembris, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/qanda_20_2467.

([11]) *Aviation Round Table Report on the Recovery of European Aviation* (Aviācijas nozares apaļā galda ziņojums par Eiropas aviācijas atveseļošanos), 2019. gada novembris, https://www.aci-europe.org/downloads/resources/Aviation%20Round%20Table%20DECLARATION%20FINAL%2016.11.2020.pdf.

3.6. Kopš 2020. gada marta, kad Eiropas Savienībā tika ieviests sākotnējais atbrīvojums saistībā ar Covid-19, gaisa satiksmes pakalpojumu pieprasījums nav ilgtspējīgi uzlabojies. Lai gan vasaras mēnešos bija vērojams neliels satiksmes pieaugums līdz −51 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, pēc 2020. gada vasaras satiksmes līmenis atkal samazinājās, sākoties pandēmijas otrajam vilnim un dalībvalstīm ieviešot jaunus pārvietošanās ierobežojumus. Eirokontrole 2020. gada 14. septembrī būtiski koriģēja savas prognozes, tās pazeminot. Taču pat pārskatītās satiksmes līmeņa prognozes ir izrādījušās pārmērīgi optimistiskas. Novembrī satiksmes līmenis bija −62 % un decembrī −60 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu un Eirokontroles prognozēm, kuras paredzēja, ka tas būs attiecīgi −58 % un −54 %. Eirokontroles prognozes liecina, ka 2021. gada janvārī un februārī tas būs attiecīgi −60 % un −50 % ([12]).

3.7. Ņemot vērā pastāvīgo un atkārtoto vīrusa izplatīšanos un to, ka valstu valdības īsteno ļoti stingrus pasākumus tā ierobežošanai, gaisa satiksmes pakalpojumu pieprasījums joprojām ir ļoti zems; tas turpina radīt ievērojamu finansiālu spiedienu uz aviācijas nozari vai pat apdraud tās pastāvēšanu. EESK uzskata, ka tāpēc atbrīvojums no "izmanto vai zaudē" noteikuma radītā sloga ir pamatots un nepieciešams.

3.8. EESK atzinīgi vērtē ieinteresēto personu – aviokompāniju, lidostu un laika nišu koordinatoru – centienus *WASB* ietvaros kopīgi rast kompromisa risinājumu. EESK ir informēta, ka laika nišu vispārējais regulējums tām ir strīdīgs jautājums. EESK uzskata, ka *WASB* ieteikumā pienācīgi ir apsvērti vispārējie un konkrētie mērķi, kurus Komisija ir izvirzījusi savā dienestu darba dokumentā, kas pievienots priekšlikumam ([13]).

3.9. EESK atbalsta Komisijas vispārējo mērķi novērst atsevišķas nepilnības un problēmas, kas saistītas ar atbrīvojumu visas sezonas garumā, sekmēt savienojamību, veicināt konkurenci un atvieglot pakāpenisku atteikšanos no atbrīvojuma no laika nišu izmantošanas noteikumiem. EESK atbalsta arī Komisijas konkrētos mērķus, it īpaši mērķi līdz minimumam samazināt nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, ko rada lidojumi ar ļoti zemiem noslodzes koeficientiem.

3.10. Savā ierosinājumā iekļaut jaunu 10.a panta 2.a punktu Komisija ierosina noteikt, ka attiecībā uz laika nišu sēriju, kas piešķirta laikposmam no 2021. gada 28. marta līdz 2021. gada 30. oktobrim, aviokompānijām būs tiesības uz to pašu laika nišu sēriju nākamajā līdzvērtīgajā sarakstu periodā, ja tās būs izmantojušas 40 % no laika nišām šajā sērijā. Tas nozīmē, ka pārvadātājiem nāksies veikt ekonomiski neizdevīgus lidojumus ar ārkārtīgi zemiem noslodzes koeficientiem, kas nepārsniedz 40 %, un nebūs iespēju atdot šādas laika nišas bez riska tās zaudēt. Aviokompāniju mudināšana veikt lidojumus ar gandrīz tukšiem gaisa kuģiem nav savienojama ar Komisijas mērķi līdz minimumam samazināt nelabvēlīgu ietekmi uz vidi. To varētu novērst, ja aviokompānijām būtu ļauts atdot atpakaļ pilnas laika nišu sērijas, zinot, ka pieprasījums pēc attiecīgajiem lidojumiem būs zems (piemēram, dienās ar nelielu satiksmes intensitāti vai mazāk noslogotos laikposmos).

3.11. EK priekšlikums neatbilst arī pašas EK noteiktajam mērķim nodrošināt efektīvu aviokompāniju darbību un lidostu caurlaides spējas efektīvu izmantošanu. Ja nav ļauts atdot pilnas laika nišu sērijas, aviokompānijām nav stimula laika nišas atdot bez kavēšanās, kas dotu iespēju optimāli pārdalīt un plānot laika nišas atbilstoši lidostu, aviokompāniju un patērētāju vajadzībām. Iespēja atdot atpakaļ pilnas laika nišu sērijas ļauj lidostām labāk organizēt savu darbību. Turklāt šādā veidā laika nišas ir iespējams pārdalīt un izmantot *ad hoc* kārtībā, piemēram, kravu pārvadājumiem, atkarībā no pieprasījuma izmaiņām. Ierosinātā 7. punkta pievienošana regulas 10.a pantam, paredzot trīs nedēļas ilgu laika nišu atdošanas termiņu, nevar nodrošināt līdzīgu efektu ([14]). Tādējādi zemāks izmantošanas slieksnis draud izraisīt būtisku grafiku sadrumstalotību, kas kaitētu nedaudzajiem atlikušajiem klientiem.

3.12. EESK atbalsta Komisijas vispārējos mērķus sekmēt savienojamību, veicināt konkurenci un atvieglot pakāpenisku atteikšanos no atbrīvojuma no laika nišu izmantošanas noteikumiem, tomēr Komiteja uzskata, ka ir jāsaglabā ilgāka termiņa perspektīva. Savienojamību un konkurenci (it sevišķi ar trešo valstu pārvadātājiem) gan vidējā termiņā, gan ilgtermiņā vislabāk varēs panākt, gādājot, ka citos apstākļos dzīvotspējīgie uzņēmumi izdzīvo arī pašreizējā krīzē, nezaudējot aktīvus, kas tiem būs vajadzīgi pēc gaisa satiksmes atjaunošanās. Vienlaikus regulējums nedrīkst būt pārmērīgi aizsargājošs, lai

([12]) Eirokontrole, *Think Paper #8: What COVID-19 did to European Aviation in 2020, and Outlook 2021* (Pārdomu dokuments Nr. 8. Ko Covid-19 nodarīja Eiropas aviācijai 2020. gadā un prognozes 2021. gadam, 2021. gada 1. janvāris. https://www.eurocontrol.int/publication/what-covid19-did-european-aviation-2020-outlook-2021

([13]) SWD(2020) 341 final.

([14]) Turklāt šis konkrētais nosacījums nav efektīvs, jo tā neievērošanas gadījumā nav paredzētas nekādas sekas. Laika nišu piešķiršana nākamajā sezonā ir atkarīga no tā, vai aviokompānijas sasniedz noteikto slieksni, un nekādi nav atkarīga no tā, vai tās atdod vai neatdod laika nišas noteiktajā trīs nedēļu termiņā.

nepieļautu pašapmierinātību un aizsargātu konkurenci. Ņemot vērā pieprasījuma tendenču neskaidrību vasaras sezonai un Komisijas pieņēmumu, ka gaisa satiksmes līmenis būs 50 % salīdzinājumā ar 2019. gada satiksmes līmeni ([15]), EESK uzskata, ka ir pāragri atkal parastā kārtībā piemērot Laika nišu regulā paredzētās laika nišu izmantošanas prasības — pat tad, ja noteiktais slieksnis ir 40 %. Vienlaikus pilnīga to atcelšana nepalīdzētu risināt problēmas un sasniegt Komisijas pareizi izklāstītos mērķus. EESK uzskata, ka *WASB* ieteikums, kurā pilnīgas atcelšanas radītie atvieglojumi apvienoti ar noteiktā sliekšņa nodrošināto kontrolējošo ietekmi, ir labs sākuma punkts, no kura pamazām atgriezties pie laika nišu izmantošanas prasību piemērošanas parastā kārtībā.

3.13. Ar deleģēto aktu, kurš ierosināts 10.a panta 4. punktā, Komisiju vajadzētu pilnvarot ne tikai mainīt procentuālās vērtības, kas minētas 10. panta 2.a punktā, bet arī paplašināt iespēju attiecīgās sezonas sākumā atdot atpakaļ pilnas laika nišu sērijas. Lai gan Komisijas priekšlikums ļauj pilnībā atcelt laika nišu izmantošanas noteikumus (t. i., slieksnis – 0 %), tajā nav paredzēta iespēja apvienot abus minētos elementus. Tikai šāds regulējums būs uzskatāms par patiesi elastīgu reaģēšanas mehānismu.

3.14. Laika nišu koordinēšana ir pasaules līmeņa jautājums. Tādēļ ES laika nišu regulai ir jābūt saderīgai ar trešo valstu regulējumu, kas nereti prasa ievērot savstarpības principu. Pilnīgas atcelšanas gadījumā tā nav problēma, jo šāda atcelšana ir visplašākais iespējamais veids, kā atvieglot laika nišu izmantošanas nosacījumus. Arī *WASB* ieteikums varētu tikt atzīts visā pasaulē ([16]).

3.15. EESK uzskata, ka noturības un lietpratīga regulējuma nodrošināšanas nolūkā vajadzētu apsvērt iespēju ieviest nosacījumus, kas ļautu atvieglot Regulā (EEK) Nr. 95/93 paredzētos laika nišu izmantošanas noteikumus ne tikai gadījumos, kas saistīti ar Covid-19, bet arī citās nākotnes situācijās, kas būtiski ietekmē aviācijas nozari. Izdarīt grozījumus laika nišu izmantošanas noteikumos, kas paredzēti Regulā (EEK) Nr. 95/93, ir nācies arī agrāk:

— 2002. gadā pēc 11. septembra teroristu uzbrukumiem (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 894/2002 ([17])),

— 2003. gadā pēc SARS uzliesmojuma (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1554/2003 ([18])),

— 2009. gadā globālās finanšu krīzes laikā (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 545/2009 ([19])).

Ar šādiem pasākumiem būtu jāparedz iespēja reaģēt ātri, bez nepieciešamības pieņemt papildu regulējumu, un reaģēt elastīgi, sākot ar pilnīgu noteikumu atcelšanu un noteikto sliekšņu pielāgošanu un beidzot ar laika nišu agrīnu atdošanu apvienojumā ar jauniem sliekšņiem, kā to attiecībā uz 2021. gada vasaras sezonu ierosina *WASB*.

3.16. EESK atkārtoti apliecina savu vēlmi dot ieguldījumu turpmākajās diskusijās par to, kā vislabāk atjaunot Eiropas aviācijas nozares dzīvotspēju un konkurētspēju. Šādai pieejai vajadzētu būt visaptverošai, un tajā būtu jāiekļauj diskusijas ar visām ieinteresētajām personām, arī sociālajiem partneriem, kurus smagi skārusi Covid-19 krīze. Šādā visaptverošā pieejā būtu jāparedz iespēja pārskatīt jebkādu regulējumu vai pasākumu, kas rada nevajadzīgu slogu aviācijas nozarei.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([15]) Sk. 7. zemsvītras piezīmi, 11. apsvērumu.

([16]) Šā ziņojuma sagatavošanas laikā Jaunzēlande, Malaizija un Kanāda (Vankūvera) jau ir pieņēmušas *WASB* priekšlikumu attiecībā uz 2021. gada vasaru. Brazīlija ir pagarinājusi pašreizējo 2020./2021. gada ziemas sezonas atbrīvojumu no laika nišu izmantošanas noteikumiem. ASV *FAA* (Federālā aviācijas pārvalde) ir uzsākusi apspriešanos [tikai] par šādām divām iespējām: pašreizējo (pilnīgo) atbrīvojuma pagarināšanu un *WASB* priekšlikumu.

([17]) OV L 142, 31.5.2002., 3. lpp.

([18]) OV L 221, 4.9.2003., 1. lpp.

([19]) OV L 167, 29.6.2009., 24. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna pieeja Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijai: Atlantijas reģiona rīcības plāns 2.0 – Atjaunināts rīcības plāns kopīgam redzējumam par ilgtspējīgu, izturētspējīgu un konkurētspējīgu zilo ekonomiku ES atlantiskajā reģionā""

(COM(2020) 329)

(2021/C 123/08)

Ziņotājs: **Carlos Manuel TRINDADE**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 23.9.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2021.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	257/0/7
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka ES dalībvalstu jurisdikcijā esošā atlantiskā jūras teritorija ir būtisks faktors šo valstu, kā arī visas ES ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem datiem, kas izklāstīti Komisijas paziņojumā, Atlantijas okeāna zilā ekonomika 2017. gadā radīja bruto pievienoto vērtību 73,4 miljardu EUR apmērā un nozarē bija nodarbināti aptuveni 1,29 miljoni cilvēku ([1]).

1.2. EESK arī uzsver, ka attiecībā uz vides ilgtspēju ES un Apvienoto Nāciju Organizācijas līmenī ir atzīta okeāna izšķirošā nozīme dekarbonizācijā, skābekļa ražošanā, cilvēku uzturā, cīņā pret klimata pārmaiņām un okeānu paskābināšanos.

1.3. Arī Covid-19 krīzes apstākļos ir atzīta zilās ekonomikas pieaugošā nozīme atveseļošanas stimulēšanā Eiropā, darbvietu radīšanā un pašreizējo darbvietu aizsardzībā.

1.4. EESK atzinīgi vērtē šī Atlantijas reģiona rīcības plāna 2.0 izstrādi, jo tas veicinās ekonomikas atveseļošanu, darbvietu saglabāšanu un radīšanu, vienlaikus stiprinot piekrastes un jūras ekosistēmu saglabāšanu un veicinot klimata pārmaiņu seku mazināšanu un pielāgošanos tām.

1.5. Tas, ka šis rīcības plāns 2.0 ir saistīts ar Eiropas zaļā kursa principiem, uzsver zilās ekonomikas būtisko nozīmi ilgtspējas mērķu sasniegšanā.

1.6. EESK atzinīgi vērtē arī Eiropas Komisijas izvēlētās pieejas Atlantijas reģionam aspektus: ostu nozīmi piekrastes tūrisma, akvakultūras, kuģubūves, okeāna atjaunojamo energoresursu enerģijas un inovāciju ilgtspējīgā attīstībā, zilo prasmju attīstīšanu, apņemoties nodrošināt kvalitatīvu izglītību okeāna jautājumos, atjaunojamo jūras energoresursu enerģijas nozīmi enerģētikas pārkārtošanas vajadzībām, kā arī apņemšanos nodrošināt veselīgu vidi okeānos un noturīgas piekrastes teritorijas.

1.7. Tomēr EESK ierosina vispārīgāku redzējumu, kas dod iespēju īstenot projektus, kuros dabiski mijiedarbojas dažādiem pīlāriem atbilstošas jomas.

([1]) Statistikas datu aizkavēšanās dēļ ir grūti izstrādāt dalībvalstu realitātei pielāgotas Eiropas politikas, un šis apstāklis kavē arī šo politiku uzraudzību. EESK uzskata, ka šajā jomā būtu jāuzņemas stingras saistības.

1.8. EESK arī iesaka lielāku uzmanību pievērst jūras telpiskajai plānošanai un pārvaldībai, jo bez labi sakārtotas jūras teritorijas būs grūti nodrošināt ilgtspējīgu zilās ekonomikas attīstību gan attiecībā uz vidi, gan attiecībā uz ieguldījumiem projektos. EESK uzskata, ka atbilstīga jūras telpiskā plānošana veicinās jūras ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi un jūras resursu izmantošanu, efektīvāk pārvarot darbību konfliktus un palielinot dažādu jūrniecības darbību sinerģiju saskaņā ar Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvārī pieņemto rezolūciju, kurā paredzēts Eiropas zaļajam kursam piešķirt zilo dimensiju.

1.9. EESK uzskata, ka rīcības plānā jānosaka vispārējās pamatnostādnes partnerattiecību veidošanai transatlantiskajā kontekstā, jo Atlantijas okeāna baseinam ir vairāki krasti un okeānā nav valstu robežu, kaut arī zilās ekonomikas attīstības mērķis ir veicināt projektus jūras teritorijās, uz ko attiecas ES piekrastes valstu suverenitāte.

1.10. EESK ar nožēlu konstatē, ka izskatāmajā dokumentā trūkst mērķu un pasākumu zivsaimniecības un tūrisma jomā, un iesaka Komisijai piešķirt šīm darbībām lielāku nozīmi.

1.11. EESK negatīvi vērtē arī to, ka Komisija nav noteikusi īpašus pasākumus un mērķus salu arhipelāgu apgabaliem, lai gan tie ir tālākie reģioni, kuros jūras ekonomika ir vēl svarīgāka nekā pārējā atlantiskajā reģionā, un tāpēc iesaka Komisijai tos iekļaut plānā.

1.12. EESK uzskata, ka ir skaidri jānosaka mērķi un noteikumi dalībvalstu un starptautiskā līmeņa partnerattiecībām. Komiteja uzskata, ka papildus dalībvalstu savstarpējiem noteikumiem īpaša uzmanība jāpievērš nosacījumiem partnerattiecību veidošanai ar trešām valstīm Eiropā, piemēram, Apvienoto Karalisti, Norvēģiju un Islandi. Komiteja uzskata, ka attiecībā uz Apvienoto Karalisti, īpaša uzmanība būtu jāpievērš pasākumiem, kas novērstu informācijas zudumu vai sadarbības vājināšanos.

1.13. EESK uzskata, ka tāda stratēģiska dokumenta kā Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģija finanšu sadaļā vajadzētu ne tikai uzskaitīt finansējuma avotus, bet arī norādīt vispārējās projektu apstiprināšanas pamatnostādnes.

1.14. EESK ierosina inovāciju, zinātnisko izpēti, ekoloģisko ilgtspēju, ieguldījumu sociālajā attīstībā un to, ka projekts tiek īstenots labi sakārtotā jūras teritorijā, iekļaut finansēšanas lēmumu pieņemšanas kritērijos saskaņā ar skaidri definētu rādītāju tabulu.

1.15. EESK stingri iesaka izveidot īpašu finansēšanas pozīciju projektiem, kas izstrādāti saskaņā ar rīcības plānu 2.0, piemēram, tādu pozīciju, kāda jau ir izveidota citām darbības nozarēm, kas saņem Eiropas publisko finansējumu; pretējā gadījumā šie projekti tiks atstāti otrajā plānā, piesakoties uz finansēšanas režīmiem, kuros tie nav attiecīgo programmu centrā.

1.16. EESK uzskata, ka, ja tiks ņemti vērā šajā atzinumā formulētie ieteikumi par projektu izvērtēšanu un finansēšanu, kā arī projektu atbalstīšanu un uzraudzību, tiks uzlabota kvalitāte un vēriens tiem sociālajiem, ekonomiskajiem un vides rezultātiem, kas jāsasniedz, īstenojot Atlantijas reģiona rīcības plānu 2.0.

1.17. Visbeidzot EESK uzskata, ka iepriekšējos Komitejas atzinumos formulēto ieteikumu, piemēram, attiecībā uz Atlantijas makroreģiona izveidi un Atlantijas okeāna foruma darbības atjaunošanu, vērā ņemšana palielinās izredzes veiksmīgi īstenot minēto plānu.

2. **Vispārīga informācija un satvars**

2.1. Lai atbalstītu zilās ekonomikas ilgtspējīgu attīstību ES dalībvalstīs, kas atrodas Atlantijas okeāna piekrastē, 2011. gadā tika pieņemta Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģija ([2]) un tās īstenošanai Eiropas Komisija 2013. gadā nāca klajā ar Atlantijas reģiona rīcības plānu ([3]).

([2]) COM(2011) 782 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52011DC0782.
([3]) COM(2013) 279 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1395674057421&uri=CELEX:52013DC0279.

2.2. EESK ir izskatījusi abus šos instrumentus un sagatavojusi divus atzinumus, kuros iekļauti attiecīgi secinājumi un ieteikumi ([4]), kuri joprojām ir aktuāli un lietderīgi (daži no tiem ir stratēģiski svarīgi Eiropas ekonomiskajai, sociālajai un vidiskajai attīstībai, piemēram, iespēja izveidot Atlantijas okeāna makroreģionu pēc Baltijas jūras un Donavas reģionu parauga).

2.3. Kopš tā laika ir izstrādātas vairākas nozaru stratēģijas, kas ir ietekmējušas spēju sasniegt Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijas mērķus un stiprinājušas tās rīcības plāna īstenošanu, proti, Eiropas Komisijas 2019. gada decembrī pieņemtais Eiropas zaļais kurss ([5]), jaunā ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam ([6]) un stratēģija "No lauka līdz galdam" ([7]).

2.4. Ņemot vērā šīs norises un lai pārvarētu Covid-19 pandēmijas radīto bezprecedenta sociālekonomisko krīzi, Eiropas Komisija uzskata, ka ir jāatjaunina reģionālās sadarbības prioritātes un jādod jauns impulss ilgtspējīgai jūras ekonomikai, kas spēj radīt darbvietas.

2.5. Šajā nolūkā Eiropas Komisija ir pieņēmusi pasākumus, ar kuriem paredzēts palīdzēt novērst koronavīrusa pandēmijas radītos ekonomiskos un sociālos zaudējumus, veicināt Eiropas atveseļošanu un aizsargāt un radīt darbvietas, turklāt Komisija ir iesniegusi jaunu atveseļošanas instrumentu *Next Generation EU* ([8]).

2.6. EESK uzsver, ka ES centienu pamatā ir ilgtspējas jēdziens un to mērķis ir panākt, lai līdz 2050. gadam Eiropa kļūtu par pirmo klimatneitrālo kontinentu.

2.7. Jaunajās nozaru stratēģijās ir uzsvērta zilās ekonomikas – ES un planētas ilgtspējīgas attīstības un klimata pārmaiņu seku mazināšanas virzītājspēka – svarīgā nozīme.

2.8. Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai ir izklāstīta "Jauna pieeja Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijai: Atlantijas reģiona rīcības plāns 2.0", kas ir "Atjaunināts rīcības plāns kopīgam redzējumam par ilgtspējīgu, izturētspējīgu un konkurētspējīgu zilo ekonomiku ES atlantiskajā reģionā" ([9]) ([10]).

2.9. Komisija norāda, ka šā pārskatītā rīcības plāna pamatā ir iepriekšējā plāna vidusposma novērtējums ([11]) un apspriešanās ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm Atlantijas okeāna reģionā. Šis vidusposma novērtējums parādīja, ka iepriekšējais plāns ir ļāvis izstrādāt vairāk nekā 1 200 jaunu projektu jūrlietu jomā un piesaistīt gandrīz 6 miljardus EUR ieguldījumu, galvenokārt no ES budžeta.

2.10. EESK ar interesi norāda, ka vienā no šā novērtējuma secinājumiem uzsvērts, ka "jāuzlabo plāna tematiskā ievirze, kā arī pārvaldības struktūra un jāievieš uzraudzības sistēma" ([12]) – šādi ieteikumi bija formulēti iepriekš minētajos EESK atzinumos.

3. **Jauna pieeja Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijai: Atlantijas reģiona rīcības plāns 2.0**

3.1. Eiropas Komisija Atlantijas reģiona rīcības plānam 2.0 kā galveno mērķi nosaka zilās ekonomikas potenciāla palielināšanu un izmantošanu Atlantijas reģionā, ņemot vērā lielo darbvietu radīšanas potenciālu piekrastes kopienās un vienlaikus saglabājot jūras ekosistēmas, un veicinot klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu saskaņā ar globālajām saistībām attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību un politiskajām prioritātēm 2019.–2024. gadam, jo īpaši Eiropas zaļo kursu.

3.2. Rīcības plāns 2.0 ir strukturēts četros tematiskos pīlāros, ar kuriem paredzēts sasniegt septiņus mērķus, īstenojot konkrētas darbības, kurās iesaistītas visas Atlantijas reģiona ieinteresētās personas.

3.3. **I pīlāra** pamatā ir Atlantijas okeāna ostu kā iebraukšanas vārtu un zilās ekonomikas platformu veicināšana.

([4]) EESK atzinums "ES stratēģija Atlantijas okeāna reģionam" (OV C 229, 31.7.2012., 24. lpp.) un EESK atzinums "Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijas rīcības plāns" (OV C 341, 21.11.2013., 77. lpp.).
([5]) COM(2019) 640 final.
([6]) COM(2020) 380 final.
([7]) COM(2020) 381 final.
([8]) COM(2020) 456 final.
([9]) COM(2020) 329 final.
([10]) SWD(2020) 140 final.
([11]) SWD(2018) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2018-49_fr.pdf.
([12]) Turpat.

3.3.1. Šajā pīlārā tiek uzskatīts, ka ostām un ostu operatoriem var būt liela nozīme tādas rīcības ilgtspējīgā attīstībā, kas ir zilās ekonomikas centrā – piekrastes tūrisms, akvakultūra, kuģubūve, kā arī jaunās, augošās nozares, piemēram, atjaunojamo jūras energoresursu enerģija, kas darbojas kā katalizatori inovācijām šajās un citās zilajās darbībās.

3.3.2. Tiek uzskatīts, ka ostas, savstarpēji mijiedarbojoties, varēs piesaistīt līdzekļus viedai infrastruktūrai un veicināt jūras avotu dekarbonizāciju.

3.3.3. Plāns paredz, ka konkrētās darbības palīdzēs sasniegt divus īpašos mērķus: "ostas kā atlantiskās tirdzniecības vārti" un "ostas kā uzņēmējdarbības katalizatori".

3.4. **II pīlārā** uzsvērta atbilstošu nākotnē vajadzīgu jūras nozaru prasmju kopuma un okeānzinātības izveide, lai piesaistītu jaunos talantus zilajai ekonomikai un palielinātu arī konkurētspēju.

3.4.1. Šā pīlāra centrā ir vajadzība veidot kvalificētākas un labāk informētas paaudzes.

3.4.2. Tādēļ rīcības plāns 2.0 kā konkrētus šā pīlāra mērķus nosaka "pilnvērtīgu izglītību, apmācību un mūžizglītību" un "okeānzinātības" nostiprināšanu.

3.5. **III pīlārā** uzsvērta atjaunojamo jūras energoresursu enerģija kā galvenais elements pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku.

3.5.1. Paziņojumā norādīts, ka Savienības atlantiskajam reģionam ir vadošā loma, un tas piedāvā iespēju izmēģināt jaunu atjaunojamo jūras energoresursu enerģijas attīstīšanu, un "lai sasniegtu nākamo izstrādes posmu, proti, sekmīgāko prototipu komercgatavību, ir svarīgi saglabāt līderību tehnoloģiju jomā, noturēt piesaistītos talantus un nodrošināt tīru enerģiju par pieņemamu cenu, vienlaikus ņemot vērā potenciālo ietekmi uz jūras vidi un šīs ietekmes mazināšanas iespējas".

3.5.2. Rīcības plāns 2.0 paredz, ka šis konkrētais mērķis jāsasniedz ar precīzi noteiktu konkrētu rīcību – "atjaunojamo jūras energoresursu nodrošināta oglekļneitralitāte".

3.6. **IV pīlārs** ir veltīts veselīgam okeānam un izturētspējīgai piekrastei.

3.6.1. Ņemot vērā cilvēka darbību daudzumu un intensitāti šajā reģionā, ES Atlantijas okeāna piekraste ir uzskatāma par neaizsargātu.

3.6.2. Situāciju pasliktina arī negatīvās sekas, ko izraisa spēcīgās vētras, plūdi, erozija un nepārtraukta un arvien straujāka jūras līmeņa paaugstināšanās, kas arvien pasliktinās klimata pārmaiņu dēļ, jo tās pastiprina ekstremālos laika apstākļus.

3.6.3. Troksnis un jūras piesārņojums, īpaši ar plastmasas materiāliem, sasniedz ļoti augstu līmeni un nelabvēlīgi ietekmē dabas kapitālu un saimniecisko darbību.

3.6.4. Saskaņā ar rīcības plānu ir jāpieņem pasākumi, lai pārvaldītu klimata riskus un pielāgotos tiem, kā arī pasākumi aprites ekonomikas, nulles līmeņa piesārņojuma, energoefektivitātes un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas atbalstam, uzskatot tos par attīstības un nodarbinātības pamatprincipiem.

3.6.5. Lai īstenotu šo pieeju, rīcības plānā 2.0 noteikti konkrēti šā pīlāra mērķi – "lielāka piekrastes izturētspēja" un "cīņa pret jūras piesārņošanu".

3.7. Attiecībā uz **rīcības plāna pārvaldību** tiek ierosināti koordinācijas, īstenošanas un ziņošanas pasākumi, kā arī līdzekļu un finansējuma piesaiste.

3.7.1. Ir paredzēti divi **koordinācijas** līmeņi – politiskā koordinācija, par kuru atbild jūrlietu ministri, kurus ieceļ iesaistītās Atlantijas reģiona valstis, un reģionālā koordinācija, ko nodrošina Atlantijas reģiona stratēģijas komiteja, kurā var iesaistīties pārstāvji no piekrastes reģioniem vai citiem reģioniem.

3.7.2. Attiecībā uz **īstenošanas un ziņošanas** sadaļu ir izstrādāti noteikumi, kas precizē procedūras.

3.7.2.1. Gan publiskajām, gan privātajām ieinteresētajām personām ir noteikts priekšnoteikumu kopums rīcības plāna īstenošanai, uzraudzības mehānismam un ziņošanai, un ir uzsvērta ES un attiecīgo dalībvalstu dalīta atbildība.

3.7.2.2. Uzraudzības un novērtēšanas mehānisma mērķis ir pārraudzīt rīcības plāna turpmāko virzību un izvērtēt, cik lielā mērā tas sasniedz savus mērķus, un to izmantos kā pamatu turpmāk iespējamām izmaiņām tajā.

3.7.3. Attiecībā uz **līdzekļu un finansējuma piesaisti** ir jāuzsver vairāki apsvērumi.

3.7.3.1. Tiek uzsvērts, ka Savienības budžetā Atlantijas reģiona rīcības plānam nav paredzēts nekāds finansējums, un tas galvenokārt ir atkarīgs no fondu līdzekļiem un finanšu instrumentiem, kurus var piesaistīt valstu un ES līmenī.

3.7.3.2. Dokumentā ir uzskaitīti fondi, programmas un mehānismi, kurus var izmantot ES dalībvalstis un piekrastes reģioni.

4. **Vispārīgas piezīmes**

4.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija nākusi klajā ar atjauninātu rīcības plānu Atlantijas reģionam, iekļaujot tajā dažādas nesen pieņemtās Eiropas nozaru stratēģijas.

4.2. EESK ir gandarīta, ka Komisija šajā pārskatītajā plānā ir iekļāvusi apsvērumus un ieteikumus, ko Komiteja formulējusi atzinumos par Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģiju un iepriekšējo rīcības plānu, konkrētāk, attiecībā uz tematisko ievirzi, pārvaldības struktūru un uzraudzības sistēmu.

4.3. EESK pauž gandarījumu, ka rīcības plānā 2.0 izmantota strukturētāka pieeja un, balstoties uz vidusposma pārskatu un augšupēju apspriešanos, piemērota tematiskā ievirze, lai noskaidrotu īstenojamās darbības.

4.4. EESK uzsver, ka izvēlētās tematiskās jomas atbilst Eiropas ilgtspējas mērķiem saistībā ar zilās ekonomikas darbību attīstīšanu, kvalificētu darbvietu radīšanu un okeānzinātību, dekarbonizācijas veicināšanu un pārkārtošanos uz tīro enerģiju, kā arī dabas kapitāla un piekrastes ekosistēmu atjaunošanu un aizsardzību.

4.5. Attiecībā uz zilo prasmju veidošanu EESK iesaka ieviest pasākumus, kas veicinātu profesionālās pieredzes izmantošanu jūrniecības profesiju apmācības programmu izstrādē.

4.6. Tomēr EESK ar nožēlu konstatē, ka trūkst mērķu un pasākumu zivsaimniecības un tūrisma jomā, lai gan tās ir divas svarīgākās zilās ekonomikas jomas bruto pievienotās vērtības un darbvietu radīšanas ziņā, kā arī saistībā ar ietekmi uz jūras ekosistēmu Atlantijas okeāna tiešā tuvumā esošajās teritorijās, un iesaka Komisijas plānā piešķirt šīm darbībām lielāku nozīmi, lai novērstu šo trūkumu.

4.7. EESK negatīvi vērtē arī to, ka Komisija nav noteikusi īpašus pasākumus un mērķus salu arhipelāgu apgabaliem, lai gan tie ir tālākie reģioni, kur jūras ekonomika ir vēl svarīgāka nekā pārējā atlantiskajā reģionā, un tāpēc iesaka Komisijai tos iekļaut plānā.

4.8. EESK uzsver kvalitātes un pārredzamības uzlabošanos, ko nodrošinās uzraudzības sistēmas izveide, kas ļaus pielāgot turpmākās izmaiņas plānā tā faktiskajai īstenošanai un mērķu sasniegšanas pakāpei.

4.9. EESK pauž nožēlu, ka Komisija nav ņēmusi vērā iepriekšējos atzinumos formulētos ieteikumus par Atlantijas makroreģiona veidošanu pēc Donavas upes un Baltijas jūras makroreģionu parauga un par Atlantijas reģiona foruma saglabāšanu.

5. **Īpašas piezīmes**

5.1. EESK uzskata, ka ir nepieciešams analizēt rīcības plāna 2.0 atbilstību Eiropas jūrlietu stratēģijai – Eiropas Savienības **integrētajai jūrniecības politikai** ([13]).

5.2. Integrētā jūrniecības politika ir politisks satvars, kura mērķis ir veicināt visu jūrniecības darbību un piekrastes reģionu ilgtspējīgu attīstību, uzlabojot ar okeāniem, jūrām, salām, piekrastes un tālākajiem reģioniem un jūrniecības nozarēm saistīto politiku koordināciju, kā arī ieviešot transversālus instrumentus.

5.3. Integrētās jūrniecības politikas galvenie mērķi un atbilstošās darbības jomas ir šādas: maksimāli palielināt jūras un okeānu ilgtspējīgu izmantošanu, izveidot zināšanu un inovāciju bāzi jūrniecības politikai, uzlabot dzīves kvalitāti piekrastes reģionos, veicināt Savienības vadošo pozīciju starptautiskajās jūrlietās, pastiprinot sadarbību starptautiskās okeānu pārvaldības līmenī, un Eiropas mērogā – izmantojot Eiropas kaimiņattiecību politiku, un uzlabot Eiropas jūrlietu atpazīstamību.

5.4. Integrētā jūrniecības politika attiecas uz šādām konverģējošām rīcības jomām – zilā izaugsme ([14]), dati un zināšanas par jūras vidi ([15]), jūras telpiskā plānošana un integrētā jūras uzraudzība.

5.5. EESK iesaka, lai šajā jomā iegūtā informācija, dati un zināšanas būtu brīvi un bez maksas pieejamas organizācijām, zinātnes un izglītības kopienām, kā arī ar jūru saistītiem projektiem, ievērojot konfidencialitātes vai attiecīgā gadījumā rezerves kritērijus. Šajā saistībā EESK iesaka uzlabot Atlantijas reģiona dažādu uzraudzības iestāžu koordināciju, lai izveidotu efektīvas, pieejamas un sadarbspējīgas datubāzes.

5.6. EESK uzskata, ka tādam stratēģiskam dokumentam kā Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijai ir jābūt skaidram un kodolīgam attiecībā uz mērķiem un ierosinātajiem to sasniegšanas veidiem. Tādēļ EESK iesaka turpināt izstrādāt minēto dokumentu, ņemot vērā jautājumus, kas šādā stratēģiskā dokumentā šķiet izšķiroši svarīgi.

5.7. EESK uzskata, ka rīcības plānā 2.0 piešķir lielu nozīmi un augstu novērtē zilo ekonomiku un zināšanas par to, un tas ir pozitīvi. Tomēr Komiteja iesaka pienācīgi ņemt vērā jūras telpiskās plānošanas un pārvaldības, kā arī starptautisko partnerību nozīmi.

5.8. Attiecībā uz **jūras telpisko plānošanu un pārvaldību** cilvēku ietekmes uz okeāniem pieaugums, kā arī straujais pieprasījuma un konkurences pieaugums attiecībā uz jūras telpas izmantošanu dažādiem mērķiem, piemēram, zvejas darbībām, atjaunojamo energoresursu enerģijas iekārtām jūrā un ekosistēmu saglabāšanai, liecina par steidzamo nepieciešamību integrēti pārvaldīt okeānus un izveidot jūras telpiskās plānošanas sistēmu ([16]).

5.8.1. EESK uzskata, ka atbilstīga jūras telpiskā plānošana veicinās jūras ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi un jūras resursu izmantošanu, efektīvāk pārvarot konfliktus un palielinot dažādu jūrniecības darbību sinerģiju saskaņā ar Eiropas Parlamenta 2020. gada 15. janvārī pieņemto rezolūciju, kurā paredzēts izveidot zilo dimensiju Eiropas zaļajā kursā.

5.8.2. Vienotai Eiropas jūras telpiskās plānošanas sistēmai ir vairākas priekšrocības – tā sekmē konfliktu mazināšanu starp nozarēm un rada dažādu darbību sinerģiju, veicina ieguldījumus, nodrošinot prognozējamību, pārredzamību un skaidrus noteikumus, stiprina dalībvalstu pārrobežu sadarbību ar mērķi attīstīt enerģijas ražošanas tīklus un platformas, jūrasceļus, cauruļvadus, zemūdens kabeļus un citas darbības, kā arī izveidotu saskaņotus aizsargājamo teritoriju tīklus; ētikas tīklus, jūras ceļus, gāzesvadus, zemūdens kabeļus un veikt citas darbības, kā arī lai izveidotu saskaņotus aizsargājamo teritoriju tīklus; tā aizsargā vidi, laikus nosakot ietekmi un iespējas, kas rodas, izmantojot jūras telpu vairākiem nolūkiem.

5.8.3. Jūras telpiskās plānošanas programmu izstrādes veicināšana, plānošanas uzlabošana, vienlaikus ievērojot 2021. gada programmu izstrādes termiņu, kā arī šo programmu koordinēšana starp dažādām dalībvalstīm veicina visu to vidiskās, sociālās un ekonomiskās ilgtspējas mērķu sasniegšanu, kas paredzēti Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijā un integrētajā jūrniecības politikā.

([13]) COM(2007) 575.

([14]) COM(2012) 494; COM(2014) 254; COM(2008) 768; COM(2013) 229; COM(2014) 8; COM(2014) 86; stratēģiskais plāns "Okeāna enerģijas attīstīšana Eiropai".

([15]) Ceļvedis stratēģijai "Zināšanas par jūras vidi 2020" (SWD(2014) 0149).

([16]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/89/ES (OV L 257, 28.8.2014., 135. lpp.).

5.8.4. Tādēļ EESK uzskata, ka šī tēma ir jāiekļauj Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijas rīcības plānā 2.0, jo citādi būs grūti nodrošināt zilās ekonomikas ilgtspējīgu attīstību gan vidiskajā un sociālajā aspektā, gan attiecībā uz ieguldījumiem projektos.

5.8.5. EESK iesaka rīcības plānā 2.0 vairāk uzsvērt jūras telpiskās plānošanas lielo nozīmi zilās ekonomikas attīstībā, jo īpaši attiecībā uz I, II un IV pīlāru.

5.8.6. EESK arī iesaka plānoto uzraudzību un novērtHēšanu veikt jūras telpiskās plānošanas ietvaros, pamatojoties uz attiecīgiem rādītājiem un par finansējuma pieejamības priekšnoteikumu izvirzot prasību, ka projektiem jāatrodas pienācīgi sakārtotā jūras telpā.

5.9. Attiecībā uz **partnerattiecībām starp dalībvalstīm un starptautiskā līmenī** EESK uzskata, ka ir skaidri jānosaka to mērķi un noteikumi.

5.9.1. Atlantijas okeāna baseinam ir vairāki krasti, un okeānā nav valstu robežu. Tādēļ EESK uzskata, ka rīcības plāna 2.0 četros pīlāros ir jāparedz partnerattiecības sociālajā, vides un ekonomikas jomā, kā arī inovācijas un zinātniskās izpētes jomā.

5.9.2. EESK uzskata, ka papildus dalībvalstu savstarpējiem noteikumiem īpaša uzmanība jāpievērš nosacījumiem partnerattiecību veidošanai ar tādām trešām Eiropas valstīm kā Apvienotā Karaliste, Norvēģija un Islande. Komiteja uzskata, ka, konkrēti, attiecībā uz Apvienoto Karalisti, īpaša uzmanība būtu jāpievērš pasākumiem, kas novērstu informācijas zudumu vai sadarbības vājināšanos.

5.9.3. Lai gan ir skaidrs, ka zilās ekonomikas attīstības mērķis ir veicināt projektus jūras telpā, uz kuru attiecas ES piekrastes valstu suverenitāte, EESK iesaka izstrādāt Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijas rīcības plānu, paredzot vispārējas pamatnostādnes attiecībā uz transatlantiskajām partnerattiecībām, kā arī partnerattiecību izveidi ar Atlantijas okeāna piekrastes valstīm Amerikas kontinentā un ar Āfrikas valstīm ([17]).

5.10. Arī attiecībā uz **fondu līdzekļu un finanšu instrumentu mobilizēšanu** EESK iesaka rīcības plānā 2.0 skaidri un nepārprotami norādīt finansējuma avotus, finansējuma piešķiršanas noteikumus un projekta norises uzraudzības un izvērtēšanas procedūras.

5.10.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas paziņojumā norādīto, ka rīcības plānā paredzēto darbību sekmīgas īstenošanas nolūkā būs jāapvieno publiskie ieguldījumi no valstu budžeta un no ES budžeta, kā arī privātie līdzekļi.

5.10.2. Tādēļ paziņojumā ir sniegts to fondu un programmu saraksts, kuras dalībvalstis un reģioni var izmantot. EESK iesaka šo sarakstu papildināt, iekļaujot tajā citus finansēšanas mehānismus, piemēram, Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dotāciju mehānismu ([18]), kas ir īpaši noderīgs turpmākajām partnerattiecībām ar trešām valstīm Eiropā.

5.10.3. EESK uzskata, ka tādā stratēģiskā dokumentā kā Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģija vajadzētu ne tikai uzskaitīt finansējuma avotus, bet arī norādīt vispārējās pamatnostādnes projektu apstiprināšanas lēmumu pieņemšanai.

5.10.4. EESK iesaka izveidot uzraudzības un novērtēšanas sistēmu ar skaidri definētiem rādītājiem, kuros konkrēti ņemta vērā inovācija, zinātniskā pētniecība, ekoloģiskā ilgtspēja, ieguldījums sociālajā attīstībā un iekļaušanās sakārtotā jūras telpā, un šo sistēmu izmantot par pamatu finansēšanas lēmumu pieņemšanā.

([17]) Labas prakses piemērs šajā jomā ir "ilgtspējīgas okeāna ekonomikas augsta līmeņa darba grupa", kuras sastāvā ir četrpadsmit valstis, to skaitā divas Eiropas valstis (Portugāle un Norvēģija).

([18]) EEZ subsīdijas – EEZ un Norvēģijas subsīdijas izskaidrojamas ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas dalību iekšējā tirgū tajās jomās, uz kurām attiecas EEZ līgums.

5.10.5. **Tādēļ EESK stingri iesaka izveidot īpašu finansēšanas pozīciju, kāda ir izveidota citiem Eiropas baseiniem un citām darbības nozarēm, kuras saņem Eiropas publisko finansējumu**. Faktiski Atlantijas reģiona rīcības plāna īstenošana nav galvenais mērķis nevienā no uzskaitītajiem fondiem un programmām, un tas mazina iespēju, ka tas tiks praktiski īstenots.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

I PIELIKUMS

ATLANTIJAS OKEĀNA REĢIONS [1]

[1] ECO/306 – CESE 1298/2012.

ATLANTIJAS OKEĀNA REĢIONS – tālākie reģioni

II PIELIKUMS

IKP UZ VIENU IEDZĪVOTĀJU ATLANTIJAS OKEĀNA REĢIONOS (*NUTS* 2)

Pirktspējas standarts uz vienu iedzīvotāju, ES 28 valstis

REĢIONS	2009	2017
PORTUGĀLE		
Ziemeļu reģions	63,6	65
Algarve	84,6	83
Centrālā daļa	66,5	67
Lisabona	112,4	100
Alentežu	72,2	72
Azoru salu autonomais apgabals	75,2	68
Madeiras autonomais apgabals	104,9	73
SPĀNIJA		
Kanāriju salas	87,3	75
Andalūzija	79,1	68
Galisija	92,7	82
Astūrijas firstiste	95,8	82
Kantabrija	100,0	83
Basku zeme	134,4	121
FRANCIJA		
Akvitānija	96,3	91
Puatū-Šaranta	86,4	83
Luāras apgabals	96,4	94
Bretaņa	90,5	88
Lejasnormandija	84,1	81
Augšnormandija	93,0	88
APVIENOTĀ KARALISTE		
Kornvola un Sili salas	71,9	68
Devona	86,5	77

REĢIONS	2009	2017
Hempšīra un Vaita	110,3	104
Dorseta un Somerseta	93,5	81
Austrumvelsa	99,3	94
Rietumvelsa un Ielejas	68,4	66
Glosteršīra, Viltšīra un Bristoles/Bātas apgabals	114,1	106
Mērzisaida	79,2	79
Lankašīra	83,4	84
Češīra	113,1	128
Kambrija	87,6	89
Dienvidrietumu Skotija	99,9	
Augstienes un salas	84,4	93
Ziemeļīrija	83,0	81
ĪRIJA		
Pierobeža, Midlenda un rietumi	88,6	
Dienvidi un austrumi	142,0	

Avots: Eurostat. IKP uz vienu iedzīvotāju 2009. un 2017. gadā.

III PIELIKUMS

RĪCĪBAS PLĀNS 2.0 – TEMATISKIE PĪLĀRI [1]

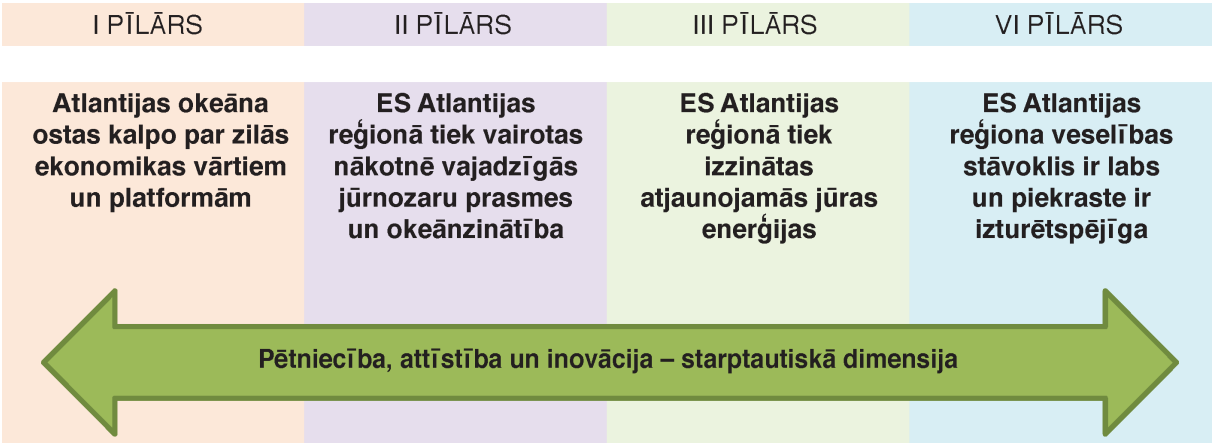

[1] COM(2020) 329 final.

IV PIELIKUMS

RĪCĪBAS PLĀNS 2.0 – MĒRĶI UN PASĀKUMI

I PĪLĀRS: ATLANTIJAS OKEĀNA OSTAS KALPO PAR ZILĀS EKONOMIKAS VĀRTIEM UN PLATFORMĀM

Šis pīlārs ietver **divus īpašus mērķus** un virkni konkrētu pasākumu:

1. mērķis. Ostas – atlantiskās tirdzniecības vārti

Pasākumi

— Attīstīt *TEN-T* jūras maģistrāles Atlantijas okeānā

— Līdz 2025. gadam izveidot zaļo ostu tīklu

— Lai uzlabotu Īrijas iekļautību, Atlantijas okeānā priekšroku dot tuvsatiksmes kuģošanas savienojumiem

— Uzsākt Atlantijas sašķidrinātas dabasgāzes stratēģiju

— Ar mērķi modernizēt ostu infrastruktūru ieviest ekoloģisku stimulu sistēmas

— Kopīgi izstrādāt atkritumu pārstrādes plānus Atlantijas ostām

2. mērķis. Ostas – uzņēmējdarbības katalizatori

Pasākumi

— Ar mērķi veicināt inovatīvu uzņēmumu darbības izvēršanu izveidot zilā paātrinājuma mehānismu Atlantijas ostām

— Dalīties ar labāko praksi, apmainīties idejām un kopīgi risināt problēmas

— Vākt ne tikai tradicionālos (loģistikas) datus, bet arī citus datus

— Pastiprināt komunikāciju un datu pieejamību par ostu ekonomisko potenciālu

II PĪLĀRS: NĀKOTNĒ VAJADZĪGĀS JŪRNOZARU PRASMES UN OKEĀNZINĀTĪBA

Šis pīlārs ietver **divus īpašus mērķus** un virkni konkrētu pasākumu:

3. mērķis. Kvalitatīva izglītība, apmācība un mūžizglītība

Pasākumi

— Atklāt jūrasnozaru prasmju nepilnības ES Atlantijas reģionā

— Saskaņot datu vākšanu par karjerām jūrasnozaru jomā

— Izveidot uzņēmējdarbības izpētes sistēmu un atbalstīt koordinācijas centrus sadarbības uzlabošanai starp uzņēmumiem un apmācības pakalpojumu sniedzējiem

— Izmantojot mācīšanos no līdzbiedriem, apzināt labāko praksi, kas dotu iespēju izveidot darba devēju un darba meklētāju kontaktus un kas varētu kalpot par iedvesmas avotu.

— Pastāvošās informācijas platformas izmantot darba piedāvājumu nolūkā un izzināt, kādas iespējas tās paver nodarbinātībai jūrasnozaru jomā.

4. mērķis. Okeānzinātība

Pasākumi

— Uzsākt pilotprogrammu, lai iegūtu zināšanas par Atlantijas okeānu

— Līdz 2025. gadam izveidot 25 jūraskolas, kas sniegtu zināšanas par Atlantijas okeānu

— Uzsākt okeāna zināšanu sadaļas darbību (popularizēšana) tam piemērotos projektos

— Izmantot Transatlantisko Okeānu jaunatnes forumu

— Iedzīvotājus iesaistīt pasākumos, kas saistīti ar okeāniem Eiropas Savienības Atlantijas okeāna reģionā

— Iedzīvotājus iesaistīt pasākumos, kas tiek rīkoti saistībā ar Eiropas Jūras dienu, Pasaules okeānu dienu un topošo platformu *EU4Ocean*

III PĪLĀRS: ATJAUNOJAMĀS JŪRAS ENERĢIJAS

Šis pīlārs ietver **vienu īpašu mērķi** un virkni konkrētu pasākumu:

5. mērķis. Atjaunojamo jūras energoresursu nodrošināta oglekļneitralitāte

Pasākumi

— Noteikt konkrētus mērķus atjaunojamo jūras enerģijas veidu izvēršanai Atlantijas reģionā, ņemot vērā to ietekmi uz vidi

— Noteikt, kuras teritorijas ir vispiemērotākās atjaunojamo jūras enerģijas ražošanas iekārtu uzstādīšanai (tostarp atkrastes vēja enerģijai) un tām tuvās ostas visā Atlantijas reģionā, ņemot vērā iespējamo ietekmi uz jūras vidi

— Īstenot pasākumus, lai stimulētu inovatīvu atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu uzstādīšanu

— ES Atlantijas reģionā kopīgi īstenot dažādas tādas atjaunojamās jūras enerģijas ražošanas iniciatīvas, kas balstītas uz Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā plāna (SET plāna) idejām un kuras veicinātu tā mērķa sasniegšanu

— Atlantijas reģionā uzlabot sabiedrības informētību par atjaunojamiem jūras enerģijas veidiem, šajā nolūkā izmantojot piemērotus komunikācijas līdzekļus

— Stiprināt sadarbību Eiropas okeāna enerģijas kopienā

— Izstrādāt īpašu satvaru okeānu enerģijai ES Atlantijas okeāna salām

IV PĪLĀRS: LABA OKEĀNU VESELĪBA UN IZTURĒTSPĒJĪGA PIEKRASTE

Šis pīlārs ietver **divus īpašus mērķus** un virkni konkrētu pasākumu:

6. mērķis. Izturētspējīgākas piekrastes

Pasākumi

— Klimata pārmaiņu ietekmē palielinoties vētru un plūdu biežumam, izveidot globālu brīdināšanas un novērošanas sistēmu

— Izveidot sinerģiju starp pašreizējo ES infrastruktūru, kuras uzdevums ir piekrastes novērošana un aizsardzība, un to infrastruktūru, kas nodrošina brīdināšanu un kontroli, kā arī pastiprināt okeānu vietējās novērošanas centru veidošanu

— Izveidot testēšanas zonas un pilotzonas, lai pārbaudītu piekrastes aizsardzības metodes un popularizētu dabā balstītus risinājumus

— Atbalstīt ilgtspējīgu piekrastes un jūras tūrisma praksi

— Uzskaitīt valstu un reģionālās stratēģijas un pasākumus, kas vērsti uz piekrastes pielāgošanu klimata pārmaiņām un ir saistīti ar riska novērtēšanu un risku pārvaldības plāniem, kā arī dalīties ar labāko praksi

— Rīkot informācijas kampaņas, kas paredzētas Atlantijas piekrastes iedzīvotājiem

— Palielināt jauniešu un piekrastes iedzīvotāju informētību par piekrastes pārmaiņām un par risinājumiem, kas dotu iespēju pielāgoties jūras līmeņa kāpumam

— Dalīties ar labāko praksi par to, kā jūras teritoriālā plānošana piemērojama piekrastes pielāgošanai un izturētspējai un par piemērojamiem vides novērtējumiem (ietekmes uz vidi novērtējums ([1]), stratēģiskais vides novērtējums ([2]), AA ([3]))

— Piekrastes mitrāju kartēšana, lai tos saglabātu un kontrolētu, kā tie pilda oglekļa piesaistītāju lomu

7. mērķis. Jūras piesārņojuma apkarošana

Pasākumi

— Izstrādāt piekrastes bezatkritumu kopienu pilotprojektu

— Izmantot pieejamos instrumentus, lai noteiktu, kādi ir galvenie jūras piesārņojuma avoti, šo atkritumu ceļu un smagāk piesārņotās teritorijas, kā arī lai noteiktu, vai piesārņojums ir nejaušs vai tīšs

— Atbalstīt uz aprites ekonomiku balstītus uzņēmumu pasākumus, izstrādāt veicināšanas pasākumus un vides sertificēšanas sistēmas

---

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 26, 28.1.2012., 1. lpp., kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2014/52/ES (OV L 124, 25.4.2014., 1. lpp).

([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV L 197, 21.7.2001., 30. lpp.).

([3]) Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.), kas grozīta ar Padomes Direktīvu 97/62/EK (OV L 305, 8.11.1997., 42. lpp.), Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1882/2003 (OV L 284, 31.10.2003., 1. lpp.), Padomes Direktīvu 2006/105/EK (OV L 363, 20.12.2006., 368. lpp.), Padomes Direktīva 2013/17/ES (OV L 158, 10.6.2013., 193. lpp.).

— Sākt kopīgus pasākumus, lai sabiedrību informētu par šo problēmu, piemēram, rīkot sabiedriskās pludmaļu tīrīšanas talkas

— Popularizēt "atkritumu zvejas" iniciatīvas ar mērķi mudināt zvejniekus vest krastā parastas zvejas laikā tīklos nokļuvušos atkritumus

— *OSPAR* konvencijas ietvaros apņemties īstenot kolektīvus reģionālā rīcības plāna pasākumus jūras atkritumu saistībā

— Atbalstīt koordinētu un efektīvu jūras atkritumu un zemūdens trokšņa avotu apkarošanas pasākumu ieviešanu – tie ES dalībvalstīm ir jāveic atbilstoši Jūras stratēģijas pamatdirektīvai

— Atbalstīt darbu, kas tiek īstenots saistībā ar Savienības civilās aizsardzības mehānismu un saskaņā ar Bonnas un Lisabonas nolīgumu un ar mērķi novērst tīšu un nejaušu piesārņojumu, sagatavoties šādiem gadījumiem un efektīvi uz tiem reaģēt

— Veicināt sadarbību starp jomām ar mērķi nodrošināt koordinētu reaģēšanu gan jūrā, gan piekrastē

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā""

(COM(2020) 562 final)

(2021/C 123/09)

Ziņotājs: ***Arnold PUECH D'ALISSAC*** **(FR-I)**

Līdzziņotājs: ***Jan DIRX*** **(NL-III)**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 11.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2021.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	216/6/3
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā". Komisijas apņemšanās līdz 2030. gadam palielināt siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķrādītāju līdz 55 % daudzējādā ziņā saskan ar Komitejas iepriekšēju atzinumu par Eiropas Klimata aktu.

1.2. Izmantot nulles emisiju jau starpposma mērķrādītājos ir iespējams tikai tad, ja tiek garantēta sistēmas integritāte, tostarp oglekļa emisiju un piesaistījumu precīzs aprēķins.

1.3. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai iedzīvotāji un sociālie partneri varētu zināt, kā var sasniegt plānotos emisiju mērķrādītājus un ko tas nozīmē viņu darbā un dzīvē. Tas noteiks atbalstu visiem veicamajiem pasākumiem. Tāpēc būtu jāveic pasākumi, lai garantētu, ka riski un iespējas tiek dalīti vienlīdzīgi ar mērķi nodrošināt noteiktību un stabilitāti.

1.4. Komiteja piekrīt Komisijai, ka, lai izvairītos no līdzekļu izšķiešanas un balasta aktīviem un nepieļautu, ka vēlāk vajag vēl vairāk resursu, izdevumi atveseļošanai pēc Covid-19 ir jāapvieno ar vērienīgu klimatrīcību. Ir jānodrošina, ka šādi ieguldījumi patiešām tiek izmantoti ilgtspējīgai klimata rīcībpolitikai, kas vērsta uz iedzīvotājiem.

1.5. Komisija plāno līdz 2021. gada jūnijam nākt klajā ar sīki izstrādātiem nepieciešamajiem tiesību aktu priekšlikumiem. EESK aicina likumdevējus nepārsniegt šo termiņu un pabeigt likumdošanas procesu līdz 2021. gada decembrim, jo pretējā gadījumā grafiks 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanai būs pārāk saspringts.

1.6. EESK iesaka Komisijai kā prioritāru noteikt Eiropas tiesību aktu par pārkārtošanās uz atjaunojamām degvielām atjauninašanu.

1.7. EESK ierosina, ka, lai nodrošinātu mērogojamu pārkārtošanos, jaunie klimata mērķrādītāji lauksaimniecībai *Next Generation EU* atveseļošanas fondā ir jāatspoguļo Taksonomijas regulas deleģētajā aktā. Kā pašreiz ierosināts, deleģētais akts paredzēs pārkārtošanās instrumentus tikai attiecībā uz specializētiem ražojumiem. Tikai holistiska pārkārtošanās uz klimatam nekaitīgu lauksaimniecību nodrošinās pārtikas nozares ilgtspēju nākotnē. Pārtikas piegādes ķēdei ir jāizvērš ilgtspējīgi ieguldījumi un atbalsts pārkārtošanās veicināšanai.

1.8. EESK aicina izveidot īpašu ES bioekonomikas programmu, kas veicinātu ieguldījumus un izveidotu uz kopienām un lauku saimniecībām balstītas piegādes ķēdes.

1.9. EESK vērš uzmanību uz ietekmes novērtējuma secinājumu, ka, līdz 2030. gadam panākot siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu par 55 %, ES ne tikai stingri nostātos uz klimatneitralitātes ceļa, bet arī kļūtu par globālu darījumdarbības un rūpniecības līderi. To darot, ES ir jānodrošina, ka tās tirdzniecības politika un tirdzniecības nolīgumi atbilst tās klimatiskajām iecerēm. Iesakām arī Komisijai pievērst īpašu uzmanību iespējamajām sekām, kas radīsies trešo valstu iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem.

1.10. EESK stingri atbalsta Komisijas paziņojumu, ka iedzīvotāji ir "svarīgi sabiedrotie cīņā pret klimata pārmaiņām", jo esam pārliecināti, ka visu sabiedrības daļu aktīva līdzdalība ir nepieciešams nosacījums, lai klimata rīcībpolitika Eiropas Savienībā tiktu sekmīgi īstenota. Tāpēc arī atkārtoti paužam savu priekšlikumu izveidot Eiropas Klimata pakta ieinteresēto personu platformu.

1.11. EESK arī aicina dalībvalstis strādāt pie kopēju kritēriju un kopēju rādītāju ieviešanas Eiropas līmenī, kas būtu pirmais solis virzībā uz enerģētiskās nabadzības precīzāku novērtēšanu saskaņā ar Komisijas 2020. gada 14. oktobra ieteikumu par enerģētisko nabadzību (C(2020) 9600 final).

1.12. EESK uzteic Komisiju, kas pamatoti aicina nodrošināt, ka nepieciešamo ekonomikas pārkārtošanu papildina ieguldījumi pārkvalifikācijā un tālākapmācībā, kā arī daudzu profesionālo grupu pastāvīgā izglītībā. Turklāt ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka jaunas nodarbinātības iespējas veicina tādu darbvietu skaita pieaugumu, kurās ir pienācīgas algas un labi darba apstākļi.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "Eiropas 2030. gada klimatisko ieceru vēriena kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē cilvēku labā". Komisijas apņemšanās līdz 2030. gadam palielināt siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķrādītāju līdz 55 % daudzējādā ziņā saskan ar Komitejas iepriekšēju atzinumu par Eiropas Klimata aktu ([1]).

2.2. Atšķirībā no tā, ko Komisija pašreiz pirmo reizi ierosina attiecībā uz emisiju samazināšanas mērķrādītāju 2030. gadam, EESK samazināšanas mērķrādītāju 55 % apmērā nav attiecinājusi uz neto mērķrādītāju, turpretī Komisija to ir darījusi. Tas nozīmē, ka Komisija ne pilnībā seko mūsu ieteikumiem attiecībā uz tās mērķi.

2.3. Tā kā Komisija Eiropas Klimata aktā piemēro nulles emisiju mērķrādītāju 2050. gadam, EESK uzskata, ka oglekļa piesaistītāji būtu jāņem vērā pilnībā. Lai uz to tiektos, ir saprotams, ka nulles emisijas jāizmanto jau starpposma mērķrādītājos. Taču tas ir iespējams tikai ar nosacījumu, ka tiek garantēta sistēmas integritāte, tostarp oglekļa emisiju un piesaistījumu precīzs aprēķins.

2.4. Komiteja atbalsta Komisijas secinājumu, ka ES līdz 2030. gadam ir jāpalielina siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums līdz 55 %. Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana uzlabos dzīves apstākļus un sabiedrības veselību, radīs darbvietas un samazinās maksu par enerģiju ar nosacījumu, ka vajadzīgos privātos un publiskos ieguldījumus var veikt un tie tiks veikti pareizi un ilgtspējīgi. Kāpinot savu klimatisko ieceru vērienīgumu, ES arī izrāda globālu atbildību. Taču, mūsuprāt, ir svarīgi un nepieciešami īstermiņā precizēt, kā jauno mērķi var sasniegt salīdzinoši īsajā laikposmā līdz 2030. gadam.

2.5. Atzīstam arī, ka nepavisam nav skaidra pašreizējā un jaunā 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanas sociālā un ekonomiskā ietekme uz Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem individuālā līmenī. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai iedzīvotāji un sociālie partneri varētu zināt, kā šos mērķus var sasniegt un ko tas nozīmē viņu darbā un dzīvē. Ir būtiski svarīgi, lai visi veicamie pasākumi tiktu atbalstīti, jo tie atšķirīgos veidos ietekmēs Eiropas iedzīvotājus visās dalībvalstīs un reģionos. Tāpēc būtu jāveic pasākumi, lai garantētu, ka ar šo procesu saistītie riski un iespējas tiek dalīti vienlīdzīgi ar mērķi nodrošināt noteiktību un stabilitāti.

([1]) OV C 364, 28.10.2020., 143. lpp.

2.6. Iesakām Komisijai pievērst īpašu uzmanību iespējamajām sekām, kas radīsies trešo valstu iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem. ES būtu jātiecas mazināt jebkādas nelabvēlīgas sekas. ES būtu jāatbalsta minēto valstu virzība uz klimatneitralitāti, ņemot vērā to, ka saskaņā ar Parīzes nolīgumu jaunattīstības valstis ir tiesīgas pamatoti palielināt savas siltumnīcefekta gāzu emisijas.

2.7. Komiteja piekrīt Komisijai, ka pandēmija, ar ko pašreiz saskaramies, nav iemesls, lai klimata pārmaiņu problēmas risināšanu atliktu. Gluži pretēji – kā apgalvo arī Komisija, "Eiropas vēl nepieredzētā ekonomiskā reakcija uz Covid-19 paver unikālu izdevību pārkārtošanos uz klimatneitrālu ekonomiku paātrināt". Lai šajā situācijā varētu pēc iespējas efektīvāk izstrādāt politiku, Komiteja iesaka Komisijai rūpīgi izskatīt, kā tirgus stabilitātes rezerves mehānisms (ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma) un kopīgu centienu pieeja darbojas attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju pašreizējo samazināšanos, lai konkrētā līmenī samazinātu neizmantotās juridiskās iespējas emisiju jautājumos.

2.8. Ja pašreiz čakli strādāsim attiecībā uz emisiju samazināšanas paaugstināto mērķrādītāju 2030. gadam, nākamajām paaudzēm būs vieglāk faktiski sasniegt 2050. gadam noteikto klimatneitralitātes mērķrādītāju. Jo mazāk ES darīs nākamajos desmit gados, jo straujāk emisijas būs jāsamazina pēc 2030. gada un jo grūtāk to būs izdarīt. Tāpēc Komiteja gaida priekšlikumus, kā līdz 2030. gadam sasniegt mērķrādītāju 55 % apmērā, ar kuriem Komisija nāks klajā ne vēlāk kā 2021. gada jūnijā. Iesakām izmantot dažādu instrumentu kopuma pieeju, kurā papildus tiesību aktiem tiktu izmantoti arī finanšu instrumenti, piemēram, Etalonu regula un Taksonomijas regula. Ir svarīgi rūpīgi izvērtēt šo jauno pieeju ietekmi.

2.9. Komiteja piekrīt Komisijai, ka, "lai izvairītos no līdzekļu izšķiešanas un balasta aktīviem un nepieļautu, ka vēlāk vajadzīgs vēl vairāk resursu, izdevumiem par atlabšanu jāiet roku rokā ar vērienīgu klimatrīcību". Ir jānodrošina, ka šādi ieguldījumi patiešām tiek izmantoti ilgtspējīgai klimata rīcībpolitikai, kas vērsta uz iedzīvotājiem. Komiteja šo jautājumu jau sīki izskatīja savos priekšlikumos rezolūcijai par pārveidi un atveseļošanos pēc Covid-19 krīzes ([2]).

2.10. Kā uz vienu no enerģētikas pārkārtošanas priekšrocībām Komisija norāda atkarības samazināšanu no fosilo kurināmo importa (6. lpp.). Taču Komiteja vēlas šo starptautiskās tirdzniecības aspektu ņemt vērā visplašākajā spektrā. Starptautiskajiem tirdzniecības nolīgumiem un vērtību ķēdēm jāatbilst ekoloģiskas un ilgtspējīgas attīstības prasībām, un tajos jāiekļauj uzņēmumu pienākums veikt pienācīgu pārbaudi vai, kā Eiropadome norādījusi savā nesenajā decembra sanāksmē, "ES nodrošinās, ka tās tirdzniecības politika un tirdzniecības nolīgumi atbilst tās vērienīgajiem mērķiem klimata jomā". Uzskatām, ka būtu ļoti vēlams rūpīgi izskatīt šo jautājumu.

2.11. Veicot ietekmes novērtējumus, ir svarīgi atzīt, ka Covid-19 izraisītā krīze ir radījusi līdz šim nepieredzētas ekonomiskās, sociālās un vidiskās sekas, kuras savukārt iespaido to, kāda būs klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu ietekme.

2.12 EESK uzsver, ka, lai pielāgotos gaidāmajām pārmaiņām, ir ārkārtīgi svarīgi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāja palielināšanu veikt saistībā ar pienācīgi finansētu Taisnīgas pārkārtošanās fondu Eiropas līmenī un pasākumiem nolūkā atbalstīt iedzīvotājus, darba ņēmējus un uzņēmumus. EESK šaubās, vai tam pietiek ar 7,5 miljardiem EUR no daudzgadu finanšu shēmas un 10 miljardiem EUR no *Next Generation EU* atveseļošanas fonda.

3. **Tiesību akti**

3.1. Komisija plāno līdz 2021. gada jūnijam nākt klajā ar sīki izstrādātiem nepieciešamajiem tiesību aktu priekšlikumiem. EESK mudina Komisiju nepārsniegt šo termiņu un pabeigt likumdošanas procesu līdz 2021. gada decembrim, jo pretējā gadījumā grafiks 2030. gada mērķrādītāja sasniegšanai būs pārāk saspringts. Ir pieejami salīdzinoši vienkārši regulējuma grozījumi, piemēram, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas griestu lineārā faktora palielinājums un procentuāls samazinājums KCR noteiktajai katras dalībvalsts emisijas kvotai.

3.2. Neaizmirstot par taisnīgas pārkārtošanās principiem, EESK iesaka Komisijai kā prioritāru noteikt Eiropas tiesību aktu par pārkārtošanos uz atjaunojamām degvielām atjaunināšanu. Izdevumi tiešām vai netiešām fosilo kurināmo subsīdijām, piemēram, ar atbrīvojumiem no nodokļa un tā samazinājumiem, būtu jāizmanto, lai paātrinātu ilgtspējīgu energoresursu izstrādi. Jeb, kā minēts Parīzes nolīguma 2. pantā, "finanšu plūsmas pieskaņojot izvirzītajam kursam uz mazākām siltumnīcefekta gāzu emisijām un klimatnoturīgu attīstību". Taču uzsveram, ka ar šādiem pasākumiem nedrīkst kaitēt pārtikas ražošanai, kā arī minēts Parīzes nolīgumā (2. panta 1. punkta b) apakšpunkts).

([2]) OV C 311, 18.9.2020., 1. lpp.

3.3. Komiteja atbalsta Komisijas nolūku iekļaut ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā visas emisijas, ko rada fosilā kurināmā dedzināšana, ja vien netiek apdraudēta sistēmas uzticamība (pārraudzība, ziņošana, pārbaudes). Taču ir jāapsver, ciktāl nepieciešams emisiju kvotas samazināt (maksimālās robežvērtības samazinājums), jo tikai tad ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma būs efektīva.

3.4. EESK atzinīgi vērtē balstīšanos uz principu "nekaitēt" (5. lpp.). Šo pieeju Komisija arī ierosina savā priekšlikumā par astoto vispārējo Savienības vides rīcības programmu (COM(2020) 652 final), apgalvojot, ka mērķis ir panākt, ka "visās ES iniciatīvās jāievēro zaļā kursa zvērests nekaitēt". Šis "zvērests" nozīmē "integrētas pieejas stiprināšanu rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā, proti, integrējot ilgtspēju visās attiecīgajās iniciatīvās un projektos valstu un ES līmenī". Atbalstām saskaņošanu un integrēšanu klimatisko ieceru vēriena kāpināšanai līdz 2030. gadam, taču vēlētos zināt, kādas darbības Komisija plāno veikt, lai to īstenotu. Mūs arī interesē, kāpēc šī pieeja tiek dēvēta par "principu" (citos Komisijas dokumentos to sauc par zvērestu) un kā šāds iespējams "princips" ir saistīts ar LESD 11. pantu un LESD 191. pantā paredzētajiem principiem.

3.5. Komiteja atbalsta Komisijas nodomu izvēlēties oglekļa ievedkorekcijas mehānismu kā vienu no instrumentiem – līdz ar tirgus izveidi mazoglekļa produktiem, cenas ziņā konkurētspējīgu, oglekļneitrālu enerģijas avotu pieejamību un finansēšanas programmām – oglekļa emisiju pārvirzes novēršanai situācijā, kad mūsu partneriem trūkst salīdzināmi palielinātu ieceru, ES pastiprinot savas klimatiskās ieceres. Ir svarīgi pievērst uzmanību mehānisma efektivitātei un stabilitātei, kā arī sekām, ko radīs šī mehānisma piemērošana jaunattīstības valstīm. Ja pasākumu gaitā palēninināsies dažu valstu ekonomiskā attīstība, ir vēlami kompensējoši pasākumi, piemēram, tehnoloģiju pārnese.

3.6. Komiteja iesaka Komisijai sniegt jaunāko informāciju par atbilstības pašreizējiem ES klimata un enerģijas tiesību aktiem nodrošināšanas līmeni un par to, kādas pārkāpuma procedūras šajā saistībā ir uzsāktas. Iesakām arī Komisijai savā tīmekļa vietnē sniegt skaidru informāciju par to, kā dalībvalstis ievēro Atjaunojamo energoresursu direktīvu un Energoefektivitātes direktīvu. Vai Komisija – ar EVA palīdzību – varētu ik gadu sniegt visaptverošu jaunāko informāciju par pašreizējo klimata un enerģijas tiesību aktu efektivitāti (visu kopā), tostarp norādot neatbilstības problēmas?

3.7. Ietekmes novērtējumā būtu jāizskata iespējas uzlabot siltumnīcefekta gāzu piesaistītājus lauksaimniecības augsnē, mežos un biomateriālos. Nolūkā izvērst oglekļa piesaisti Parlamenta nostāja attiecībā uz oglekļa dioksīda kreditēšanas shēmām būtu jāizstrādā sīkāk. Iespēja radīt jaunus darījumdarbības modeļus, izmantojot uz tirgus principiem balstītus oglekļsaistīgas lauksaimniecības pasākumus un privāti finansētas oglekļa dioksīda kreditēšanas shēmas, ļauj ilgtspējīgi palielināt produktivitāti saskaņā ar klimata, biodaudzveidības un augsnes auglības uzlabošanas mērķiem, kā arī samazināt pārtuksnešošanās risku. Turklāt uzskatām, ka oglekļa piesaistītāju un oglekļa dioksīda kredītu piederībai būtu jāattiecas uz tiem, kas ir veikuši vajadzīgos ieguldījumus un kas var būt gan privātā, gan publiskā sektora dalībnieki.

4. **Lauksaimniecība**

4.1. Būtu jāpastiprina pielāgošanās klimata pārmaiņām, un ES būtu jāizstrādā un jāīsteno pielāgošanās stratēģijas. Pielāgošanās darbībās ir jāapsver mežsaimniecības, lauksaimniecības un pārtikas sistēmu neaizsargātība pret klimata pārmaiņu nelabvēlīgo ietekmi.

4.2. Gan ES zaļais kurss, gan stratēģija "No lauka līdz galdam", gan Klimata akts ir vērsti uz klimatneitralitātes sasniegšanu līdz 2050. gadam, kā apstiprinājuši EP, EK un Padome. Taču, lai šo jautājumu risinātu, daudzgadu finanšu shēmā, KLP budžetā un *Next Generation EU* atveseļošanas fondā ir jādara pieejami pietiekami resursi. Pretējā gadījumā nav gaidāms, ka lauksaimnieki darīs visu nepieciešamo, lai sasniegtu noteiktos mērķus. Ja nav iespējams darīt pieejamus līdzekļus, mazoglekļa produktu cena ir jānosaka, izmantojot oglekļa tirgus. Lauksaimniekiem ir sava nozīme risinājuma nodrošināšanā, un vajadzības gadījumā viņi lūgs lielāku finansējumu.

4.3. Pašreizējā Covid-19 krīze liecina, ka Eiropas Savienības nodrošinājumu ar pārtiku nevar uzskatīt par pašsaprotamu un ka pārtikas ražošanai ir jāpievērš īpaša uzmanība 2030. gada klimatiskajās iecerēs. Savā iepriekš minētajā rezolūcijā par rīcību pēc Covid-19 krīzes norādījām, ka ir "jāpalielina mūsu pārtikas sistēmas noturība un ilgtspēja, atjaunojot daudzveidīgākus lauksaimniecības modeļus, veicinot lokalizētus pārtikas izplatīšanas centrus un saīsinot piegādes ķēdes, kā arī uzlabojot mazo lauksaimnieku, zvejnieku un akvakultūras ražotāju piekļuvi tirgum". Tomēr ilgtspējīgas lauksaimniecības pārtikas piegādes ķēdes ir būtiski svarīgas, lai globālā līmenī uzlabotu pārtikas nodrošinājumu arvien augošam pasaules iedzīvotāju skaitam.

4.4. EESK ierosina, ka, lai nodrošinātu mērogojamu pārkārtošanos, jaunie klimata mērķrādītāji lauksaimniecībai *Next Generation EU* atveseļošanas fondā ir jāatspoguļo Taksonomijas regulas deleģētajā aktā. Kā tagad ierosināts, deleģētais akts paredzēs pārejas instrumentus tikai attiecībā uz specializētiem ražojumiem. Tikai holistiska pārkārtošanās uz klimatam nekaitīgu lauksaimniecību nodrošinās pārtikas nozares ilgtspēju nākotnē. Pārtikas piegādes ķēdei ir jāizvērš ilgtspējīgi ieguldījumi un atbalsts pārkārtošanās veicināšanai. Lai sasniegtu klimata mērķrādītājus, ir būtiski svarīgi īstenot vienkāršus, izmaksu ziņā efektīvus un piekļūstamus pasākumus, piemēram, biogāzes stacijas, ūdens resursu apsaimniekošanu un oglekļa kreditēšanu (dzīvžogi, oglekļa sekvestrēšana augsnē).

4.5. EESK atbalsta ES satvara ieviešanu oglekļa kreditēšanas shēmām, ko var izmantot klimata mērķu sasniegšanai, kā noteikts Parlamenta ziņojumā par Klimata aktu. Ogleklim ir arī jānosaka cena bioekonomikā. Turklāt būtu jāatbalsta pētniecība un inovācija, lai rastu pēc iespējas vairāk tehnisku un ilgtspējīgu risinājumu, samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas un veicinātu oglekļa sekvestrēšanu lauksaimniecībā.

4.6. Pašreizējais metāna uzskaites veids neatbilst jaunākajām zinātnes atziņām. Izvērtējot klimata pārmaiņu ietekmi uz pārtikas ražošanu, ir svarīgi izmantot visjaunākās zinātnes metodes. Tiecoties līdz 2050. gadam samazināt emisijas līdz nullei nolūkā sasniegt klimatneitralitāti vai apturēt papildu sasilšanu, ir jāņem vērā, ka metāna nulles emisijām nav jābūt nulles līmenī, jo tā kā siltumnīcefekta gāzes ietekme uz klimatu ir īslaicīga.

4.7. Kā prioritāte ir jānosaka pienācīgs finansējums pētniecībai un inovācijai saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un to seku mazināšanu lauksaimniecības nozarē. Lai nodrošinātu iedzīvotājiem sabalansētu uzturu, ir jāveicina un jāstimulē ieguldījumi inovatīvās praksēs un rentablās ilgtspējīgas ražošanas tehnoloģijās un metodēs nolūkā samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, vienlaikus saglabājot iespēju uzlabot ES lopkopības potenciālu. Ūdens resursu apsaimniekošanai un aramzemes apūdeņošanai nākotnē būs arvien lielāka nozīme. Būtu jāveicina jauni ieguldījumi sistēmās, kas ir efektīvākas un novērš ūdens piesārņošanu.

4.8. Saistībā ar klimata mērķrādītāju sasniegšanu ir jāatzīst jaunas tehnoloģijas un inovācijas. ES pārtikas piegādes ķēde globālā mērogā jau ir konkurētspējīga klimata ziņā. Nozares pielāgošana klimata pārmaiņām un tās labāka noturība pret nelabvēlīgajām pārmaiņu sekām nodrošina, ka oglekļa pēda ES pārtikas ražošanā arvien turpina samazināties. Šajā ziņā, piemēram, jaunu selekcijas paņēmienu (*NBT* u. c.) ieviešanai, pārejai ražošanā no dzīvnieku izcelsmes proteīniem uz augu izcelsmes proteīniem, viedām un digitālām lauksaimniecības tehnoloģijām un inovācijai ir izšķiroša nozīme, lai padarītu ES pārtikas sistēmu noturīgu.

4.9. EESK aicina izveidot īpašu ES bioekonomikas programmu, kas veicinātu ieguldījumus un izveidotu uz kopienām un lauku saimniecībām balstītas piegādes ķēdes. Sinerģijas veicināšanai starp atjaunojamo energoresursu enerģiju, ko ražo no biogāzes, un kūtsmēslu apsaimniekošanai ir īpaši svarīga nozīme atjaunojamo energoresursu enerģijas decentralizētā ražošanā, kas turklāt nodrošina iztikas līdzekļus lauku apvidos.

5. **Rūpniecība, materiāli, enerģētika un transports**

5.1. EESK atzinīgi vērtē ietekmes novērtējuma secinājumu, ka, līdz 2030. gadam panākot siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu par 55 %, ES ne tikai stingri nostātos uz klimatneitralitātes ceļa, bet arī kļūtu par globālu darījumdarbības un rūpniecības līderi. Tas attiecas arī uz tēraudu, kas ražots ilgtspējīgi, izmantojot ūdeņradi, nevis ogles, turklāt šis ūdeņradis iegūts, izmantojot ilgtspējīgu elektroenerģiju. Šim nolūkam Zviedrijā nesen ir uzsākusi darbību pirmā izmēģinājuma rūpnīca.

5.2. Iepriekšējos atzinumos, piemēram, nesenajā atzinumā "Starp Eiropas mēroga supertīklu un vietējām enerģētiskajām salām", EESK ir norādījusi, cik svarīgi ir atzīt, ka enerģētikas pārkārtošana skar ne tikai tehnoloģijas, bet ir arī nopietns sociāls un politisks uzdevums. Enerģētikas pārkārtošanā ir jāiesaista ne tikai uzņēmumi, bet arī darba ņēmēji, arodbiedrības un patērētāji, kā to ir solījuši lēmumu pieņēmēji un uzstājīgi mudinājusi EESK. Tomēr arī šajā saistībā Komisija un dalībvalstīs nav sniegušas atbildes uz lielāko daļu jautājumu Turklāt pašreizējās enerģētikas rīcībpolitikas iniciatīvas drīzāk kavēs, nevis veicinās sabiedrības plašu līdzdalību. Eiropas enerģētikas pārkārtošanā gan publiskajam, gan privātajam sektoram vispirms un galvenokārt vajadzīga ieguldījumu noteiktība, un to var nodrošināt tikai tad, ja ir pieņemti skaidri pamatlēmumi.

5.3. Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu, kas izklāstīts tās paziņojumā "ES Energosistēmas integrācijas stratēģija", proti, ka elektrosistēmas integrēšanai ar siltumapgādes un transporta sistēmām ir būtiska nozīme, lai sasniegtu vairākus mērķus – klimatneitralitāti, energoapgādes drošību, tostarp samazinot enerģijas importu, kā arī Eiropas patērētājiem un Eiropas ekonomikai pieņemamas cenas. Ir pats par sevi saprotams, ka nākamajos gados būs jānodrošina pietiekami daudz publisku un privātu finanšu resursu, lai varētu veikt vajadzīgos ieguldījumus.

5.4. Attiecībā uz ietekmi uz ekonomiku un sociāli politisko jomu EESK atkārtoti pauž viedokli, ka decentralizētas energosistēmas rada svarīgus stimulus reģionu attīstībai un var veicināt jaunu, augstas kvalitātes un kvalificētu darbvietu radīšanu reģionos.

5.5. Pilnībā piekrītam Komisijai, ka liels potenciāls izmaksu ziņā efektīvi samazināt emisijas ir ēku jomā, kurā pašreiz tiek izmantoti 40 % enerģijas galapatēriņa un rodas 36 % ES siltumnīcefekta gāzu emisiju. Sīkāk to apspriedīsim atzinumā "Eiropas Renovācijas vilnis – par zaļākām ēkām, jaunām darbvietām un labāku dzīvi".

5.6. EESK atzinīgi vērtē Komisijas nostāju (16. lpp.), ka aviācijas un jūrniecības nozares ietekmē ekonomiku kopumā un tām nepieciešams pievērst uzmanību Parīzes nolīguma kontekstā. Līdztekus dažām rūpniecības nozarēm šie globāla mēroga transporta veidi pašreiz ir vistālāk no tādu rentablu jaunu degvielu izmantošanas, kas iegūtas no nefosiliem avotiem, lai gan notiek daudzsološi izmēģinājumi Aviāciju un kuģniecību turklāt ir grūti reglamentēt ar valstu vai pat Eiropas Savienības tiesību aktiem, un lielu daļu emisiju šīs nozares rada ārpus ES teritorijas. Tā kā kopš 1990. gada ES starptautiskās emisijas, ko radījusi jūrniecība un aviācija, ir pieaugušas par vairāk nekā 50 %, mēs noteikti atbalstām Komisijas centienus meklēt konstruktīvus veidus, kā minētās nozares iekļaut ES klimata rīcībpolitikā. Emisijas, ko rada aviācija ES dalībvalstīs un starp tām, jau ir iekļautas Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, un Komisija pašreiz izvērtē, vai arī kuģniecības radītās emisijas varētu iekļaut minētajā sistēmā tādā pašā veidā. Attiecībā uz emisijām, kas radītas ārpus ES teritorijas, mēs atbalstām Komisijas centienus aktīvi sadarboties ar ANO organizācijām, piemēram, SJO un *ICAO* nolūkā rast efektīvas un saistošas globālo emisiju samazināšanas shēmas.

5.7. Tā kā transporta nozare atpaliek emisiju samazināšanas ziņā, Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas nesen publicēto Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju. Neraugoties uz energoefektīvāku transportlīdzekļu izstrādi un mazemisiju degvielu un dzinēju izmantošanu, autotransporta radītās emisijas kopš 1990. gada ir palielinājušās vairāk nekā par ceturtdaļu – galvenokārt tāpēc, ka pieaudzis pārvadājumu apjoms. Stratēģija ietver plašu pasākumu un iniciatīvu klāstu, kuri ir nepieciešami, lai izbeigtu atkarību no fosilas izcelsmes degvielas un pārietu uz ilgtspējīgu mobilitāti. Viedas pārkārtošanās nodrošināšanā būtiska nozīme ir iedzīvotāju iesaistei, jo vieglie automobiļi ir bijuši un joprojām ir svarīgs brīvības simbols.

5.8. Attiecībā uz biogēniem avotiem – bioenerģiju un biomateriāliem – ir pilnībā jāatzīst siltumnīcefekta gāzu emisiju aiztaupījums, ko radījušas lauksaimniecība un mežsaimniecība kā CO_2 piesaistītājsistēmas. Fosilo kurināmo un materiālu aizstāšana var radīt emisiju aiztaupījumus, kas pārsniedz 100 %, atkarībā no CO_2 emisiju un tādu emisiju, kas nav CO_2 emisijas, samazināšanas ietekmes.

6. **Sabiedrības līdzdalība, iedzīvotāji un patērētāji**

6.1. EESK noteikti atbalsta Komisijas apgalvojumu, ka iedzīvotāji ir "svarīgi sabiedrotie cīņā pret klimata pārmaiņām un var tajā iesaistīties ar politisko aktivitāti un patērētāju izvēlēm", jo esam pārliecināti, ka visu sabiedrības daļu aktīva līdzdalība ir nepieciešams nosacījums, lai Eiropas Savienība spētu sekmīgi īstenot klimata rīcībpolitiku, ņemot vērā, ka klimata mērķu sasniegšanu praksē nodrošina rīcībspēki no pilsoniskās sabiedrības (uzņēmumi, darba ņēmēji, patērētāji, kā arī iedzīvotāji un to organizācijas).

6.2. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē sabiedrisko apspriešanu, ko Eiropas Komisija uzsāka 29. oktobrī, ar mērķi uzklausīt viedokļus par rīcībpolitikas pārskatīšanu, kas nepieciešama emisiju samazināšanas mērķrādītāju 2030. gadam palielināšanai.

6.3. Tāpēc, kā norādīts mūsu atzinumā par Klimata paktu, mēs atkārtoti ierosinām izveidot pakta ieinteresēto personu platformu ar mērķi organizēt un veicināt visu sabiedrības daļu aktīvu līdzdalību. ([3]).

([3]) OV C 364, 28.10.2020., 67. lpp.

6.4. EESK uzskata, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš iedzīvotājiem ar zemākiem ienākumiem. Daudzkārt viņi ir skeptiski noskaņoti pret enerģētikas pārkārtošanu, jo baidās, ka tā palielinās viņu dzīves dārdzību. Tāpēc ļoti svarīgs ir Komisijas teiktais par šādu situāciju: "Lai nepieļautu šādu negatīvu ietekmi uz neaizsargātiem patērētājiem, ir jārealizē sociālās un energoefektivitātes rīcībpolitikas, kas vērstas uz viņu mājokļu renovēšanu un to, lai viņi neciestu no pārmēru lieliem apkures un elektroenerģijas rēķiniem". Sīkāk to apspriedīsim savā atzinumā "Eiropas Renovācijas vilnis – par zaļākām ēkām, jaunām darbvietām un labāku dzīvi" ([4]).

6.5. EESK arī aicina ieviest kopējus kritērijus un kopējus rādītājus Eiropas līmenī, kas būtu pirmais solis virzībā uz enerģētiskās nabadzības precīzāku novērtēšanu saskaņā ar Komisijas 2020. gada 14. oktobra ieteikumu par enerģētisko nabadzību (C(2020) 9600 final ([5])). Lai neaizsargātu patērētāju definīciju pielāgotu attiecīgās valsts īpatnībām, dalībvalstīm ir jāizstrādā vairāk statistikas instrumentu, kas ļauj efektīvi apzināt tādas mājsaimniecības.

6.6. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka atjaunojamo energoresursu enerģija nozīmēs izteiktu decentralizāciju, kas savukārt dos iespēju procesā iesaistīties patērētājiem, enerģiju ģenerēt, izmantot un kopīgot ražojošiem patērētājiem, kā arī vietējām un jo īpaši lauku kopienām sekmēt vietējos ieguldījumus atjaunojamo energoresursu enerģijā. Tas turklāt palīdzēs veidoties jaunām darbvietām vietējā līmenī. Taču vēlamies norādīt, ka ir jāpievērš uzmanība iedzīvotāju pamatotajām bažām, piemēram, par kaitējumu ainavai vai mazāku apmierinātību ar dzīvi. Aktīva līdzdalība un tiešs ieguvums no to atjaunojamo energoresursu enerģijas iekārtu finansiālās un/vai enerģētiskās atdeves, kas tiks būvētas, šādas bažas var mazināt. Turklāt ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka jaunas nodarbinātības iespējas izraisa tādu darbvietu skaita pieaugumu, kurās ir pienācīgas algas un labi darba apstākļi.

6.7. Komisija pamatoti aicina nodrošināt, ka nepieciešamo ekonomikas pārkārtošanu papildina ieguldījumi pārkvalifikācijā un tālākapmācībā, kā arī daudzu profesionālo grupu pastāvīgā izglītībā. EESK vēlas uzsvērt, ka ir vēlams, lai arī jaunieši atkal uzdrošinātos kļūt par lauksaimniekiem, jo šajā profesijā vērojamā novecošana rada ilgtermiņa apdraudējumu ilgtspējīgai pārtikas piegādei. Tam ir nepieciešami pienācīgi priekšnosacījumi un finanšu resursi Eiropas un valstu līmenī.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([4]) COM(2020) 662 final.
([5]) https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2020/LV/C-2020-9600-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Regulu (EK) Nr. 1367/2006 par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem"

(COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD)

(2021/C 123/10)

Ziņotājs: ***Arnaud SCHWARTZ***

Līdzziņotāja: ***Isabel CAÑO AGUILAR***

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Parlaments, 19.10.2020.
	Padome, 20.10.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punkts un 304. pants
Biroja lēmums	28.10.2020.
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2021.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	254/2/7
(par/pret/atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu [1] stiprināt Orhūsas konvencijā [2] paredzēto iekšējās pārskatīšanas mehānismu un īpaši atzinīgi vērtē tā potenciālu.

1.2. EESK atbalsta četras prioritārās rīcības jomas, kas noteiktas Komisijas paziņojumā, proti, tās ir: dalībvalstu pienākums pareizi un pilnībā transponēt ES sekundārajos tiesību aktos noteiktās prasības par tiesu iestāžu pieejamību; prasība abiem likumdevējiem noteikumus par tiesu iestāžu pieejamību iekļaut jaunos un pārskatītos ES tiesību aktos, kas attiecas uz vides jautājumiem; nepieciešamība dalībvalstīm pārskatīt pašām savus leģislatīvos un regulatīvos noteikumus, kuri ierobežo vai apdraud tiesu iestāžu pieejamību, un pienākums valstu tiesu iestādēm garantēt personu un nevalstisko organizāciju (NVO) tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar ES tiesību normām.

1.3. Tomēr EESK norāda Komisijai, ka tās priekšlikumā ir nepilnības, ko iestādes varētu izmantot, lai izvairītos no atbildības.

1.4. Tāpēc, piemēram, EESK neatbalsta Komisijas priekšlikumu neaptvert ES tiesību aktus, kas paredz, ka valstis veic īstenošanas pasākumus, jo pastāv reāla iespēja, ka šādas neaptveršanas dēļ Komisijas priekšlikums varētu kļūt neefektīvs vai mazāk efektīvs.

1.5. EESK pauž bažas arī par to, ka daudzi vai pat vairums ES aktu un bezdarbības gadījumu nebūs pakļauti iekšējai pārskatīšanai, ja pilsoniskās sabiedrības organizācijas drīkstēs veikt pārskatīšanu tikai tad, kad būs apstiprināti īstenošanas pasākumi.

1.6. Neraugoties uz Komisijas minētajiem argumentiem, EESK norāda, ka juridiski nesaistoši ES tiesību akti var būtiski ietekmēt gan ES tiesību aktu īstenošanu, gan to interpretāciju Eiropas Savienības Tiesā (EST).

---

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&qid=1615987374678&from=LV

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1367/2006 (2006. gada 6. septembris) par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV L 264, 25.9.2006., 13. lpp.).

1.7. Sociālajiem partneriem ir būtiska nozīme vides jautājumu risināšanā, un tāpēc EESK visnotaļ mudina skaidri norādīt uz viņu tiesībām uz tiesu pieejamību.

1.8. EESK uzsver, ka ar jauno regulu būtu jāatļauj veikt iekšējo pārskatīšanu Komisijas lēmumiem par valsts atbalstu.

1.9. EESK uzskata, ka gan valstu, gan ES līmenī ir jānodrošina pilsoniskās sabiedrības organizāciju pienācīga aizsardzība pret papildu slogu (piemēram, papildu izmaksām un birokrātiskiem pasākumiem), lai izskatīšana tiesā būtu patiešām pieejama.

2. **Vispārīga informācija**

2.1. *Ievads – Orhūsas konvencija un Komisijas ierosinātais tiesību akts*

2.1.1. Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas (*UNECE*) Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Orhūsas konvencija) pieņēma 1998. gada 25. jūnijā ([3]). Konvencijā sabiedrībai (fiziskām personām un to apvienībām) ir paredzētas vairākas tiesības, kas saistītas ar vides aizsardzību. Konvenciju veido trīs pīlāri:

— **ikvienas personas tiesības saņemt vides informāciju**, kura ir valsts iestāžu rīcībā ("pieeja vides informācijai"). Cita starpā tā var būt informācija par vides stāvokli, par politiku vai veiktajiem pasākumiem, par cilvēku veselības stāvokli un drošību gadījumos, kad to var ietekmēt vides stāvoklis. Pieteikumu iesniedzējiem ir tiesības, nenorādot informācijas pieprasījuma iemeslu, saņemt šo informāciju ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc pieprasījuma iesniegšanas. Turklāt Konvencijā ir noteikts, ka valsts iestādēm nekavējoties ir jāizplata to rīcībā esošā informācija,

— **tiesības piedalīties ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā**. Publiskajām iestādēm ir jāveic pasākumi, kas nodrošina sabiedrībai un nevalstiskajām vides organizācijām iespēju izteikt apsvērumus par, piemēram, ierosinātajiem projektiem, kas ietekmē vidi, vai plāniem un programmām, kuri saistīti ar vidi, lai šos apsvērumus pienācīgi ņemtu vērā lēmumu pieņemšanas procesā un sniegtu informāciju par galīgajiem lēmumiem un to pamatojumu ("sabiedrības dalība vides lēmumu pieņemšanā"),

— **tiesības izmantot pārskatīšanas procedūras**, lai apstrīdētu publisko iestāžu lēmumus, kas pieņemti, neņemot vērā abas iepriekš minētās tiesības vai kopumā – vides tiesību aktu noteikumus ("iespēja vērsties tiesu iestādēs").

2.1.2. ES ir Orhūsas konvencijas līgumslēdzēja puse. Orhūsas regula ([4]), kas pieņemta 2006. gadā, ES iestādēm un struktūrām palīdz īstenot Konvencijā paredzētos pienākumus.

2.1.3. Eiropas Komisija paziņojumā "Eiropas zaļais kurss" ([5]) pauda, ka "apsvērs iespēju pārskatīt Orhūsas regulu, lai iedzīvotājiem un NVO, kam ir bažas par vidi ietekmējošu lēmumu likumību, būtu plašāk pieejama administratīvā izskatīšana un pārskatīšana tiesā ES līmenī" un "veiks pasākumus nolūkā visās dalībvalstīs uzlabot iespējas iedzīvotājiem un NVO vērsties nacionālajās tiesu iestādēs".

2.1.4. Eiropas Komisija 2020. gada 14. oktobrī pieņēma tiesību akta priekšlikumu, ar ko groza Orhūsas regulu ([6]), paziņojot, ka tā "mērķis ir uzlabot Orhūsas konvencijas īstenošanu", "NVO interesēs" pārskatot iekšējās "pārskatīšanas mehānismu attiecībā uz ES iestāžu un struktūru administratīvajiem aktiem un bezdarbību".

2.1.5. Eiropas Komisija savā priekšlikumā, balstoties uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem par Orhūsas konvencijas relevanci ES tiesiskajai kārtībai, uzsvēra, ka uz tiesas procedūrām un administratīvām procedūrām, kas saistītas ar iespēju vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, principā attiecas dalībvalstu tiesību akti. Tāpēc jebkādi ES līmenī veikti uzlabojumi attiecībā uz piekļuvi administratīvajai pārskatīšanai un izskatīšanai tiesā tikai papildina iespēju vērsties dalībvalstu tiesās saistībā ar ES vides jautājumiem.

([3]) Orhūsas konvencijas teksts: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf.
([4]) Regula (EK) Nr. 1367/2006.
([5]) Komisijas paziņojums "Eiropas zaļais kurss" – COM(2019) 640 final.
([6]) COM(2020) 642 final – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&qid=1615987374678&-from=LV.

2.1.6. Dalībvalstu tiesām saskaņā ar Konvencijas 9. panta 2. un 3. punktu ir pienākums nodrošināt iespēju vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, arī tad, kad tās īsteno ES tiesību aktus vides jomā. Tomēr, ja valsts līmenī attiecīgās NVO atklāj trūkumus pieņemtajās administratīvajās procedūrās, tām vispirms jāvēršas kompetentajā dalībvalsts tiesā. Pēc tam nevalstiskās organizācijas saskaņā ar LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru var vērsties EST. Šo procedūru var izmantot arī attiecībā uz ES iestāžu aktu spēkā esību.

2.2. *Eiropas Komisijas dokumenta kopsavilkums*

2.2.1. Komisija ierosināto grozījumu galvenais mērķis ir uzlabot vides jomā aktīvo NVO iespējas pieprasīt ES iestādēm pārskatīt aktus, kuri, kā uzskata NVO, varētu būt pretrunā ES tiesību aktiem vides jomā.

2.2.2. Ar minētajiem grozījumiem iecerēts vairot atklātību un pārskatabildību vides aizsardzības jomā, uzlabot pārredzamību un paaugstināt ES vides aizsardzības mērķu sasniegšanas efektivitāti, tā palīdzot panākt Eiropas zaļajā kursā prasītās sistēmiskās pārmaiņas sabiedrībā.

2.2.3. Ar minēto priekšlikumu groza Regulu (EK) Nr. 1367/2006, ko Eiropas Parlaments un Padome 2006. gadā pieņēma pēc Orhūsas konvencijas ratificēšanas 2005. gadā.

2.2.4. Orhūsas konvencijas Atbilstības komiteja 2017. gadā konstatēja, ka ES nav sasniegusi tajā izvirzītos mērķus attiecībā uz iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Komisijas ierosinājusi minēto tiesību aktu, lai risinātu šajos secinājumos minētās problēmas.

2.2.5. Tiesību akta priekšlikumu papildina Komisijas paziņojums ([7]), kura mērķis ir fiziskām personām un nevalstiskajām organizācijām ES dalībvalstīs atvieglot tiesu iestāžu pieejamību vides jautājumos.

2.2.6. Valsts iestādes un vietējās pašvaldības daudzus svarīgus lēmumus pieņem, piemērojot ES vides tiesību aktus, piemēram, izdodot atļaujas tādu infrastruktūras projektu īstenošanai vai rūpniecisku iekārtu darbībai, kas varētu piesārņot dabu un augsni, gaisu vai ūdeni.

2.2.7. Ir svarīgi arī uzlabot sabiedrības iespējas kontrolēt šo lēmumu pieņemšanu. Lai palīdzētu dalībvalstīm uzlabot savas sistēmas, Komisija ne tikai veiks apmācības, informācijas apmaiņas un spēju veidošanas pasākumus, bet ir arī gatava sākt tiesvedību ES tiesību normu pārkāpumu gadījumos.

2.3. *Turpmākie pasākumi*

2.3.1. Komisijas priekšlikumu tagad apspriedīs un pieņems Eiropas Parlaments un Padome. Komisija lietišķi sadarbosies ar abām iestādēm, lai veicinātu pārskatītās Orhūsas regulas pieņemšanu pirms Orhūsas konvencijas līgumslēdzēju pušu sanāksmes 2021. gada oktobrī.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. EESK atgādina secinājumus, kas izklāstīti iepriekšējā atzinumā "Tiesu pieejamība valstu līmenī saistībā ar pasākumiem, ar kuriem īsteno ES tiesību aktus vides jomā" ([8]):

3.1.1. atzīmē, ka visā Eiropas Savienībā vienādas tiesības vērsties ar prasību tiesā ir būtisks faktors, uz kā balstās gan vienotais tirgus, gan ES tiesību aktos paredzēto tiesību konsekventa ievērošana Savienībā un kas sniedz tirgum un ieguldītājiem vajadzīgo skaidrību un noteiktību;

3.1.2. **atbalsta Orhūsas konvenciju un gan Eiropas Savienības, gan tās dalībvalstu centienus to visaptveroši īstenot**. Tāpēc ir būtiski, ka puses pilnībā atzīst pašu ieceltās Orhūsas konvencijas Atbilstības komitejas (*ACCC*) secinājumus par atbilstību konvencijai;

([7]) COM(2020) 643 final – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0643&qid=1615988218730&-from=LVmental_matters.pdf.

([8]) EESK atzinums par tematu "Tiesu pieejamība valstu līmenī saistībā ar pasākumiem, ar kuriem īsteno ES tiesību aktus vides jomā" (paziņojums) (OV C 129, 11.4.2018., 65. lpp.).

3.1.3. laikā, kad visur pasaulē vērojama vides aizstāvju aizskaršana un vajāšana, aicina Eiropas Savienību uzņemties vadību centienos atvieglot tiesu pieejamību;

3.1.4. sadarbībā ar NVO, kas darbojas vides aizsardzības jomā, un pilsonisko sabiedrību ir īpaši svarīgi izmantot plašu un vērienīgu pieeju, lai noskaidrotu, kā un kādās jomās ES var uzlabot gan konvencijas īstenošanu un tiesu pieejamības nodrošināšanu ES iestādēs, gan kā ES iestādes īsteno konvenciju un nodrošina tiesu pieejamību. Būtu arī jāapsver iespējas izstrādāt gan paralēlu un papildinošu pieeju attiecībā uz to, kā tiesu pieejamība tiek nodrošināta ES iestādēs un kā tās nodrošina tiesu pieejamību, gan arī attiecīgas norādes un īstenošanas pasākumus.

3.2. EESK atkārto atzinumā "ES rīcība vidiskās atbilstības un pārvaldības uzlabošanai" ([9]) pausto nostāju, ka **pašreizējie pārkāpumi mazina iedzīvotāju uzticēšanos ES tiesību aktu efektivitātei**, un aicina dalībvalstis un Komisiju mobilizēt ievērojamus finanšu līdzekļus, lai pieņemtu darbā papildu darbiniekus, kas kontrolētu, kā tiek ievēroti ES vides tiesību akti un kā tiek īstenota vides pārvaldība.

3.3. EESK, norādot uz savu atzinumu "Konstruktīvāka pilsoniskās sabiedrības loma vides tiesību īstenošanā" ([10]), vēlreiz aicina Komisiju:

3.3.1. censties uzlabot pilsoniskās sabiedrības piekļuvi tiesu iestādēm, piemēram, paredzot pilsoniskās sabiedrības organizācijām tiesības vērsties Tiesā un ieceļot specializētus tiesnešus un prokurorus ES, valstu un vietējā līmenī;

3.3.2. nodrošināt iespēju privātpersonām tieši vērsties Tiesā tāpat kā viņi var vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT), kad ES tiesību aktu transponēšana valsts tiesību aktos ir apdraudēta un valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir izsmelti;

3.3.3. apsvērt iespēju jautājumos, kuru risināšana nav steidzama, izveidot vides priekšrakstu, kas dalībvalstīm ir jāievēro un ar ko darbs tiek apturēts, kamēr Vispārīgā tiesa nav pieņēmusi lēmumu gadījumā, ja rodas jebkāds tūlītējs kaitējums videi;

3.3.4. radīt piemērotu mehānismu, lai naudas sodi, kas samaksāti par videi nodarīta kaitējuma izraisīšanu, tiktu ieguldīti vides aizsardzības pasākumos.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu stiprināt Orhūsas konvencijā iekļauto iekšējās pārskatīšanas mehānismu un īpaši atzinīgi vērtē tā potenciālu.

4.2. EESK atbalsta četras prioritārās rīcības jomas, kas noteiktas **Komisijas paziņojumā**, proti, tās ir: dalībvalstu pienākums pareizi un pilnībā transponēt ES sekundārajos tiesību aktos noteiktās prasības par tiesu iestāžu pieejamību; prasība abiem likumdevējiem noteikumus par tiesu iestāžu pieejamību iekļaut jaunos un pārskatītos ES tiesību aktos, kas attiecas uz vides jautājumiem; nepieciešamība dalībvalstīm pārskatīt pašām savus leģislatīvos un regulatīvos noteikumus, kuri ierobežo vai apdraud tiesu iestāžu pieejamību, un pienākums valstu tiesu iestādēm garantēt personu un nevalstisko organizāciju (NVO) tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar ES tiesību normām.

4.3. Tomēr EESK uzsver, ka šīs darbības neaizstāj ne pienācīgu piekļuvi Tiesai, izmantojot iekšējās pārskatīšanas pieprasījumu, ne arī nepieciešamību pēc horizontālas direktīvas, kas tiesu iestāžu pieejamību regulē dalībvalstu līmenī.

4.4. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka ir jāaktivizē dalībvalstu un ES iestāžu centieni panākt ES vides tiesību aktu īstenošanu un izpildi, lai varētu nodrošināt zaļajā kursā doto solījumu izpildi un izvirzīto mērķu sasniegšanu.

([9]) EESK atzinums "Par ES rīcību vidiskās atbilstības un pārvaldības uzlabošanai" (OV C 283, 10.8.2018., 83. lpp.).
([10]) EESK atzinums par tematu "Konstruktīvāka pilsoniskās sabiedrības loma vides tiesību īstenošanā" (OV C 47, 11.2.2020., 50. lpp.).

4.5. Tāpēc EESK brīdina Komisiju, ka minētajā priekšlikumā ir **problemātiskas nepilnības**, ko iestādes varētu izmantot, lai izvairītos no atbildības.

4.6. EESK atgādina Komisijai, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tostarp visi sociālie partneri, prasa Eiropas Savienībā radīt stingru izpildmehānismu, kas nodrošinātu tām iespēju saukt pie atbildības ES iestādes, ja un kad tās nesasniedz ar vidi un cilvēku veselību saistītos mērķus.

4.7. EESK uzskata, ka bez pienācīgiem grozījumiem minētais priekšlikums nespēs panākt, ka ES iestādes uzņemas atbildību, un nenodrošinās starptautiskajās tiesībās paredzēto ES saistību izpildi.

4.8. EESK neatbalsta Komisijas priekšlikumu neaptvert ES tiesību aktus, kas paredz, ka valstis veic īstenošanas pasākumus. Tas rada reālu iespēju, ka šādas neaptveršanas dēļ Komisijas priekšlikums varētu kļūt neefektīvs vai mazāk efektīvs.

4.9. Tā kā bieži vien nav skaidrs, kuros ES tiesību aktos ir paredzēti īstenošanas pasākumi, EESK uzskata, ka kavēšanos un juridisko nenoteiktību varētu novērst, ja priekšlikumā būtu atļauts ne tikai pilsoniskās sabiedrības organizācijām pieprasīt šādu aktu pārskatīšanu pēc īstenošanas pasākumu apstiprināšanas. EESK pauž bažas par to, ka priekšlikuma pašreizējā redakcija no iekšējā pārskatīšanas atbrīvotu daudzus, ja ne vairumu ES tiesību aktu un bezdarbības gadījumu. Šajā saistībā EESK uzsver, ka iespēja vērsties dalībvalstu tiesās, izmantojot prejudiciālā nolēmuma procedūru, neaizstāj piekļuvi iekšējās pārskatīšanas mehānismam.

4.10. EESK uzskata, ka administratīvo aktu definīcija būtu jāpielīdzina atbilstīgi Eiropas Savienības Tiesas (Tiesa) iedibinātajai judikatūrai, lai iekšējās pārskatīšanas mehānisms attiektos uz visiem "juridiski saistošiem" aktiem, tostarp provizoriskiem aktiem, kas veido regulu pamatu. Šāds risinājums būtu saskaņā ar piesardzības principu, kuram ir būtiska loma ar vides jautājumiem saistītajā tiesvedībā.

4.11. EESK arī uzskata, ka to administratīvo aktu definīcija, uz kuriem attiecas administratīvā un tiesu iestāžu kontrole, nav izsmeļoša un ka tādēļ ir skaidri jāprecizē, ka var pārbaudīt visus administratīvos aktus, **kas saistīti vidi**.

4.12. EESK arī uzskata, ka juridiski nesaistoši ES tiesību akti var būtiski ietekmēt gan ES tiesību aktu īstenošanu, gan to interpretāciju Eiropas Savienības Tiesā. Tāpēc arī uz šādiem tiesību aktiem būtu jāattiecina iekšējās pārskatīšanas mehānisms.

4.13. EESK uzsver arī, ka priekšlikumā būtu jāatļauj veikt iekšējo pārskatīšanu Komisijas lēmumiem par valsts atbalstu. Kā jau Tiesa norādījusi ([11]), pieņemot lēmumus par valsts atbalstu, Komisijai ir jāievēro ES tiesību akti vides jomā, un tāpēc ir ļoti svarīgi, lai šos lēmumus varētu apstrīdēt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ja tās uzskatītu, ka Komisija nav izpildījusi šo prasību.

4.14. EESK uzskata, ka gan valstu, gan ES līmenī ir jānodrošina pilsoniskās sabiedrības organizāciju pienācīga aizsardzība pret papildu slogu (piemēram, papildu izmaksām un birokrātiskiem pasākumiem), lai izskatīšana tiesā būtu patiešām pieejama.

4.15. Orhūsas regulā būtu jānosaka, ka Tiesā izskatot iekšējās pārskatīšanas lēmumu, būtu jāvērtē lēmuma saturiskā un procesuālā likumība.

4.16. EESK uzsver, ka saskaņots regulējums vajadzīgs tāpēc, ka administratīvās un/vai tiesu iestāžu kontroles procedūras termiņi stājās spēkā tikai tad, kad kļūst zināms apstrīdētā administratīvā akta saturs, kas saistīts ar nozīmīgām sabiedrības interesēm, kuras aizsargā vides tiesību akti, un ekoloģiskā kaitējuma neatgriezeniskumu. Tas ir vajadzīgs, lai nepieļautu iespējamus Orhūsas konvencijas 9. panta un EST judikatūras (skatīt Lietu C-261/18, Komisija pret Īriju ([12])) pārkāpumus, kas varētu izraisīt patvaļu.

([11]) Lieta C-594/18 P, Austrija pret Eiropas Komisiju, ECLI:EU:C:2020:742, 42.–46. punkts.

([12]) Lieta C-261/18 – Komisija pret Īriju (*Derrybrien Wind Farm*), ECLI:EU:C:2019:955, 80. un 95. punkts.

4.17. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, ka sociālajiem partneriem ir būtiska nozīme vides jautājumu risināšanā, un tāpēc EESK aicina skaidri norādīt uz viņu tiesībām uz tiesu pieejamību. EESK uzskata, ka Orhūsas regulas 11. pants pašlaik nav saderīgs ar Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktu un ka tas būtu jāgroza, lai neierobežotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iespējas vērsties tiesā un paredzētu, ka pietiek ar to, ka nevalstiskai organizācijai cita starpā ir vides aizsardzības mērķis.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido zilās tunzivs (Thunnus thynnus) nozvejas dokumentēšanas programmu un atceļ Regulu (ES) Nr. 640/2010"

(COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))

(2021/C 123/11)

Vienīgais ziņotājs: **Florian MARIN**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 11.11.2020.
	Padome, 11.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 3. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2021.
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	250/0/9
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. EESK uzskata, ka ir svarīgi un pamatoti pieņemt Starptautiskās Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijas (*ICCAT*) ieteikumus, jo ES kopš 1986. gada ir *ICCAT* līgumslēdzēja puse un ES tiesību aktos ir jānodrošina atbilstība visiem *ICCAT* apstiprinātajiem pasākumiem.

1.2. EESK iesaka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm arī turpmāk uzskatīt par prioritāru to, ka jāatvieglo un jānodrošina zvejniekiem un izplatīšanas ķēdes dalībniekiem piekļuve informācijas avotiem un tehniskajai palīdzībai saistībā ar *eBCD* (elektroniska zilās tunzivs nozvejas dokumenta) sistēmas izmantošanu.

1.3. Termiņos, kas noteikti *ICCAT* Ieteikumā 18-13, ir jāņem vērā Covid-19 pandēmijas ietekme un ar to saistītā situācija, kā arī iespējamie *ICCAT* noteikto ziņošanas prasību izpildes kavējumi.

1.4. EESK uzskata, ka būtu jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu *BCD* un *eBCD* savstarpējo atbilstību, precizitāti un sinerģiju, kā arī efektīvu izsekojamības, validēšanas un verificēšanas procesu.

1.5. EESK uzskata, ka 4. panta formulējums daļēji ir pārņemts no Ieteikuma 18-13, konkrētāk, tā II daļas "*BCD* validēšana" 11. punkta tādā ziņā, ka katrai zilās tunzivs tonnai, ko nozvejo, izkrauj, ievieto sprostā, iegūst, pārkrauj citā kuģī, tirgo iekšējā tirgū vai eksportē, validēšanas process ir jāveic vienmēr, kad tā tiek iekrauta, iegūta, pārkrauta citā kuģī, tiek tirgota iekšējā tirgū vai eksportēta.

1.6. EESK iesaka paplašināt priekšlikumu, pamatojoties uz *ICCAT* Ieteikumu 18-13, proti, tā II daļas "*BCD* validēšana" 12. punktu, ar ko regulē situācijas, kurās *BCD* formāta sadaļā nav pietiekami daudz vietas, lai nodrošinātu zilās tunzivs pilnīgu izsekošanu no nozvejošanas brīža līdz nokļūšanai tirgū. Sākotnējam *BCD* varētu pievienot pielikumu, izmantojot sākotnējā *BCD* formātu un numuru.

1.7. EESK iesaka 2. panta 5. punkta b) apakšpunktā pievienot vārdu savienojumu "krātiņveida lamatas", kā tas ir minēts 2. panta 5. punkta a) apakšpunktā. Tādējādi tas būtu formulēts šādi: "vienā dalībvalstī vai starp divām vai vairākām dalībvalstīm notiekoša tirdzniecība ar audzētām zilajām tunzivīm, kas konvencijas apgabalā nozvejotas ar Savienības nozvejotājkuģi vai krātiņveida lamatām un ievietotas sprostā zivaudzētavā, kura veic uzņēmējdarbību Savienības teritorijā".

1.8. EESK iesaka 3. panta 2. punktā pievienot vārdu "partija". Tādējādi tas būtu formulēts šādi: "*BCD* aizpilda par katru zilo tunzivju partiju, kas nozvejota ar zvejas kuģi vai krātiņveida lamatām, ostās no zvejas kuģiem vai krātiņveida lamatām pārvietota, izkrauta vai pārkrauta citā kuģī vai zivaudzētavās ievietota sprostā vai iegūta."

1.9. Komisijai būtu jāizvērtē 5. panta 3. punkta b) apakšpunkta īstenošanas ietekme, jo, lai gan tas atbilst *ICCAT* ieteikumam, no tā izriet, ka uzņēmumiem būs jāpārveido loģistika – jāizformē paletes un atkārtoti jāidentificē katrs iepakojums.

1.10. EESK vēlas, lai Komisija un dalībvalstis apsvērtu iespēju, ka, pat nevalidējot ievietošanu sprostos, var reģistrēt un validēt zivju daļas, lai tādējādi palielinātu to vērtību un novērstu izšķērdēšanu. Patlaban ir tā, ka tunzivis, kas gājušas bojā pēc nokļūšanas zivaudzētavā, nedrīkst tirgot, jo to ievietošana sprostos vēl nav validēta. Ievietošanu sprostos nosaka atkarībā no novērtējuma, ko veic ar stereoskopiskām kamerām un kas ilgst apmēram divus mēnešus, tāpēc šie eksemplāri ir jāsasaldē vai jāiznīcina. Tas ir pretrunā Komisijas iniciatīvām saistībā ar pārtikas zuduma un pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu.

2. **Komisijas priekšlikuma kopsavilkums**

2.1. Izskatāmā priekšlikuma [1] mērķis ir ES tiesību aktos transponēt jaunos zilās tunzivs nozvejas dokumentēšanas pasākumus, kas pieņemti Starptautiskajā Konvencijā par Atlantijas tunzivju saglabāšanu (*ICCAT*); Eiropas Savienība (ES) kopš 1986. gada ir minētās konvencijas līgumslēdzēja puse.

2.2. Ar *ICCAT* konvenciju ir izveidots satvars, kādā norisinās reģionāla sadarbība tunzivju un tunzivjveidīgo sugu saglabāšanai un pārvaldībai Atlantijas okeānā un tam piegulošajās jūrās un tiek pieņemti *ICCAT* konvencijas apgabalā piemērojamie ieteikumi, kuri kļūst saistoši līgumslēdzējām pusēm.

2.3. Tāpēc Eiropas Savienībai ir pienākums ES tiesību aktos nodrošināt atbilstību visiem *ICCAT* pastiprinātajiem pasākumiem. Ar ierosināto regulu atceļ 2010. gada 7. jūlija Regulu (ES) Nr. 640/2010, ievieš jaunos *ICCAT* pasākumus saistībā ar elektroniska zilās tunzivs nozvejas dokumenta (*eBCD*) sistēmas obligātu izmantošanu nolūkā identificēt visu zilo tunzivju izcelsmi un papīra *BCD* atļauj izmantot izņēmuma gadījumos.

2.4. Priekšlikumā paredzēts saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. pantu deleģēt Komisijai pilnvaras, lai turpmākus *ICCAT* ieteikumu grozījumus tā ātri varētu iestrādāt Savienības tiesību aktos.

2.5. Lai ES un trešo valstu zvejniekiem nodrošinātu vienlīdzīgus apstākļus un gādātu par to, ka noteikumus visi atzīst un īsteno pilnībā, *ICCAT* ieteikumi būtu jāievieš ar ES tiesību aktiem.

2.6. Priekšlikumā paredzētie pasākumi attiecas uz zilās tunzivs nozvejas dokumenta un reeksporta sertifikāta tehniskajām specifikācijām, tā validēšanu dalībvalstīs, nozvejas un sekojošo tirdzniecības notikumu reģistrēšanu un validēšanu *eBCD* sistēmā, iezīmēšanas noteikumiem, informācijas verificēšanu dalībvalstīs un ikgadēju ziņošanu atbilstīgi *ICCAT* prasībām.

2.7. Nozvejotājkuģu kapteiņiem, krātiņveida lamatu operatoriem, zivaudzētavu operatoriem, pārdevējiem un eksportētājiem ir jāaizpilda *BCD* par katru zilo tunzivju partiju, ko nozvejo, izkrauj, ievieto sprostā, iegūst, pārkrauj citā kuģī, tirgo iekšējā tirgū vai eksportē. Visi tirdzniecības notikumi ir jāreģistrē un jāvalidē *eBCD* sistēmā.

2.8. Katrai zilo tunzivju partijai, ko eksportē, līdzi dod dalībvalsts validētu zilās tunzivs reeksporta sertifikātu. Par reeksportu atbildīgais operators izdod zilās tunzivs reeksporta sertifikātu un lūdz to validēt.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. EESK uzskata, ka ir svarīgi un pamatoti ES tiesību aktos transponēt Starptautiskās Atlantijas tunzivju saglabāšanas komisijas (*ICCAT*) ieteikumus, kas labvēlīgi ietekmēs zilo tunzivju krājumu pārvaldību. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas un dalībvalstu centienus izpildīt visus *ICCAT* nosacījumus un ieteikumus, transponējot tos īpašos tiesību aktos, jo dalībvalstu līmenī tiem ir gan ekonomiska, gan sociāla ietekme.

---

[1] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka Amerikas Tropisko tunzivju konvencijas apgabalā piemērojamos pārvaldības, saglabāšanas un kontroles pasākumus un groza Padomes Regulu (EK) Nr. 520/2007 (COM(2020) 308 final): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515.

3.2. EESK augstu vērtē Komisijas, dalībvalstu un zvejas nozares centienus un aktīvo rīcību zilo tunzivju krājumu atjaunošanai un to, ka šajā nolūkā tiek piemēroti stingri *ICCAT* noteikumi. Zilo tunzivju krājumu pārvaldībai Atlantijas okeāna austrumu daļā un Vidusjūrā ir lieliski rezultāti, jo patlaban krājumi ir sasnieguši vēsturiski augstāko līmeni.

3.3. EESK kopumā atbalsta regulas priekšlikumu, jo ar to tiek transponēts *ICCAT* ieteikums. Vienlaikus EESK uzskata, ka 2017. gada janvārī pilnībā ieviestās elektroniskās dokumentēšanas sistēmas pieejamība un izmantošana ir sniegusi iespēju daudz ātrāk iegūt un izmantot zilās tunzivs izsekojamības datus. Digitālo risinājumu izmantošana zilo tunzivju krājumu ilgtspējas kontrolei uzlabo datu interpretēšanas ātrumu un efektivitāti.

3.4. EESK iesaka ievērot *ICCAT* noteikumus un ieteikumus, ko Eiropas Savienība transponējusi savos tiesību aktos, lai visiem zvejniekiem nodrošinātu taisnīgus un objektīvus nosacījumus.

3.5. EESK iesaka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm gādāt par to, ka zvejniekiem un izplatīšanas ķēdes dalībniekiem ir atvieglota un nodrošināta piekļuve informācijai un tehniskajai palīdzībai, lai tādējādi panāktu *eBCD* sistēmas pareizu izmantošanu, kas būtu atbilstīga un efektīva.

3.6. Termiņos, kas noteikti *ICCAT* Ieteikumā 18-13, ir jāņem vērā Covid-19 pandēmijas ietekme, atzīstot, ka ir iespējami *ICCAT* noteikto ziņošanas prasību izpildes kavējumi.

3.7. EESK iesaka darīt visu iespējamo, lai nodrošinātu *BCD* un *eBCD* savstarpējo atbilstību, precizitāti un sinerģiju un izveidotu sekmīgu un atbilstīgu zilās tunzivs izsekojamības un ziņošanas sistēmas dokumentāciju, jo īpaši Ieteikumā 18-13 minētajos izņēmumu un atkāpju gadījumos.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. EESK uzskata, ka 4. panta formulējums daļēji ir pārņemts no Ieteikuma 18-13, konkrētāk, tā II daļas "*BCD* validēšana" 11. punkta tādā ziņā, ka katrai zilās tunzivs tonnai, ko nozvejo, izkrauj, ievieto sprostā, iegūst, pārkrauj citā kuģī, tirgo iekšējā tirgū vai eksportē, validēšanas process ir jāveic vienmēr, kad tā tiek iekrauta, iegūta, pārkrauta citā kuģī, tiek tirgota iekšējā tirgū vai eksportēta.

4.2. EESK iesaka paplašināt priekšlikumu, pamatojoties uz *ICCAT* Ieteikumu 18-13, proti, tā II daļas "*BCD* validēšana" 12. punktu, ar ko regulē situācijas, kurās *BCD* formāta sadaļā nav pietiekami daudz vietas, lai nodrošinātu zilās tunzivs pilnīgu izsekošanu no nozvejošanas brīža līdz nokļūšanai tirgū. Sākotnējam *BCD* varētu pievienot pielikumu, izmantojot sākotnējā *BCD* formātu un numuru, izmantošanai tajos retajos gadījumos, kad tas būtu vajadzīgs.

4.3. EESK iesaka 2. panta 5. punkta b) apakšpunktā pievienot vārdu savienojumu "krātiņveida lamatas", kā tas ir minēts 2. panta 5. punkta a) apakšpunktā, un minēto apakšpunktu formulēt šādi: "vienā dalībvalstī vai starp divām vai vairākām dalībvalstīm notiekoša tirdzniecība ar audzētām zilajām tunzivīm, kas konvencijas apgabalā nozvejotas ar Savienības nozvejotājkuģi vai krātiņveida lamatām un ievietotas sprostā zivaudzētavā, kura veic uzņēmējdarbību Savienības teritorijā."

4.4. EESK iesaka 3. panta 2. punktā pievienot vārdu "partija" un minēto punktu formulēt šādi: "*BCD* aizpilda par katru zilo tunzivju partiju, kas nozvejota ar zvejas kuģi vai krātiņveida lamatām, ostās no zvejas kuģiem vai krātiņveida lamatām pārvietota, izkrauta vai pārkrauta citā kuģī vai zivaudzētavās ievietota sprostā vai iegūta."

4.5. Komisijai būtu jāizvērtē 5. panta 3. punkta b) apakšpunkta īstenošanas ietekme, jo, lai gan tas atbilst *ICCAT* ieteikumam, no tā izriet, ka uzņēmumiem būs jāpārveido loģistika – jāizformē paletes un atkārtoti jāidentificē katrs iepakojums.

4.6. EESK vēlas, lai Komisija un dalībvalstis apsvērtu iespēju, ka, pat nevalidējot ievietošanu sprostos, var reģistrēt un validēt zivju daļas, lai tādējādi palielinātu to vērtību un novērstu izšķērdēšanu. Patlaban ir tā, ka tunzivis, kas gājušas bojā pēc nokļūšanas zivaudzētavā, nedrīkst tirgot, jo to ievietošana sprostos vēl nav validēta. Ievietošanu sprostos nosaka atkarībā no novērtējuma, ko veic ar stereoskopiskām kamerām un kas ilgst apmēram divus mēnešus, tāpēc šie eksemplāri ir jāsasaldē vai jāiznīcina. Tas ir pretrunā Komisijas iniciatīvām saistībā ar pārtikas zuduma un pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums lēmumam par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2030. gadam"

(COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))

(2021/C 123/12)

Galvenais ziņotājs: ***Lutz RIBBE***

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 11.11.2020.
	Padome, 5.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Biroja lēmuma datums	1.12.2020.
Datums, kad pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	227/4/4
(par / pret / atturas)	

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) pašreizējā priekšlikumā par Astoto vides rīcības programmu (8. VRP) var konstatēt tikai ļoti nelielu pievienoto vērtību. Tā ir saistīta ar paziņojumu par uzlabotu monitoringa modeli un labāku ziņošanas sistēmu. Citādā ziņā priekšlikums pievēršas vispārīgiem situācijas aprakstiem un nodomu deklarācijām, nevis saturiskai būtībai un darbībām. Taču tikai tam, lai panāktu labāku pārvaldību, nav vajadzīga "rīcības programma".

1.2. EESK jautā, vai Astotā vides rīcības programma patiešām ir vajadzīga, lai dotu turpmākus impulsus ES vides politikai, kas saistībā ar Eiropas zaļo kursu (EZK) ir izvirzīta pašā ES politikas centrā.

1.3. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums apstiprina viedokli, ko Komiteja atkārto jau gadiem ilgi: nav zināšanu trūkuma attiecībā uz to, kas būtu jādara. Trūkst labi zināmu un sen izlemtu pasākumu īstenošanas un politiskās gribas.

1.4. Tāpēc EESK uzskata par lietderīgām, piemēram, Komisijas iesniegtās stratēģiskās iniciatīvas Eiropas zaļā kursa īstenošanai, piemēram, biodaudzveidības stratēģiju, stratēģiju "No lauka līdz galdam" un rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku, kā arī to attiecīgās detalizētās prasības, kas integrējamas un iekļaujamas Astotajā vides rīcības programmā. Turklāt Padome un Eiropas Parlaments varētu arī uzlikt Komisijai pienākumu turpināt un padziļināt Eiropas zaļo kursu, izmantojot Astoto vides rīcības programmu, piešķirot tai skaidras pilnvaras vēlākais jaunajā pilnvaru termiņā iesniegt tiesību akta priekšlikumu par "ES programmu 2050. gadam" (kā grozītu un paplašinātu "Eiropas zaļo kursu 2"), kas Astoto vides rīcības programmu papildinātu ar konkrētu un detalizētu pasākumu sarakstu. Tomēr tas nav paredzēts.

1.5. Tāpēc EESK aicina rīkot fundamentālas debates par vides rīcības programmu nozīmi un vērtību un atkārtoti aicina izstrādāt atsevišķu "ES Ilgtspējīgas attīstības programmu 2050. gadam". Komiteja uzskata Eiropas zaļo kursu par labu un stabilu pamatu šim nolūkam.

2. **Atzinuma konteksts**

ES vides rīcības programmas

2.1. Vides rīcības programmas (VRP) ES līmenī ir bijušas kopš 20. gs. septiņdesmito gadu sākuma, un 7. VRP beidzās 2020. gada 31. decembrī.

2.2. Komisija savā priekšlikumā Astotajai vides rīcības programmai norāda, ka "Vides rīcības programmas virza ES vides rīcībpolitikas izstrādi". Tomēr tai ir arī netieši jāatzīst, ka galu galā šīm programmām nebija solītās ietekmes. Komisija secināja, "ka progress dabas aizsardzības, veselības un rīcībpolitiku integrācijas jomā ir nepietiekams". Tā norāda arī, ka Eiropas Vides aģentūra (EVA) 2019. gada decembrī publicēja ziņojumu "Vide Eiropā: stāvoklis un perspektīvas 2020. gadā" (*SOER*), kurā minēts: "Pašreizējām vides, klimata un ilgtspējas problēmām piemīt nepieredzēts mērogs un steidzamība, kas prasa tūlītēju un saskaņotu rīcību un sistēmiskus risinājumus. Paredzams, ka ar pašreizējo izaugsmes modeli vides noslogojumi vēl pieaugs, tā atstājot gan tiešu, gan netiešu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēka veselību un labbūtību. Tas it sevišķi attiecas uz sektoriem ar lielāko ietekmi uz vidi – pārtikas nozari, mobilitāti, enerģētiku, kā arī infrastruktūras un ēku sektoru."

2.3. Šis paziņojums saskan ar 2020. gada ziņojumu par ilgtspējīgu attīstību Eiropā, ko pagājušā gada decembrī iesniedza Ilgtspējīgas attīstības risinājumu tīkls (*SDSN*) un Eiropas Vides politikas institūts. Viens no galvenajiem šā ziņojuma secinājumiem ir šāds: ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) īstenošanā Eiropa saskaras ar lielākajām problēmām ilgtspējīgas lauksaimniecības un pārtikas, klimata un biodaudzveidības jomā.

2.4. Eiropas Komisija norāda, ka ar 2019. gada 11. decembrī publicēto Eiropas zaļo kursu tā ir pieņēmusi vērienīgu programmu, kuras mērķis ir panākt, lai ES a) līdz 2050. gadam kļūtu par pirmo klimatneitrālo kontinentu, b) aizsargāt, saglabāt un uzlabot ES dabas kapitālu, kā arī c) aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vidiskiem riskiem un ietekmes.

2.5. Tomēr Padome, Eiropas Parlaments un Reģionu komiteja aicināja Komisiju izstrādāt priekšlikumu Astotajai vides rīcības programmai, par kuru pēc tam lems Padome un EP. "Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2030. gadam" (8. VRP) Komisija iesniedza 2020. gada 14. oktobrī, proti, gandrīz gadu pēc Eiropas zaļā kursa publicēšanas un tikai divarpus mēnešus pirms 7. VRP izbeigšanās.

Astotās vides rīcības programmas saturs

2.6. 8. VRP sastāv tikai no sešiem pantiem.

2.7. Tās 2. pantā ir uzskaitīti ES vides mērķi, kuri jau ir zināmi un kurus atzinusi Padome un EP, piemēram, siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, klimatneitralitāte līdz 2050. gadam, pielāgošanās klimata pārmaiņām, nulles piesārņojuma iecere ar mērķi panākt no toksikantiem brīvu vidi, biodaudzveidības aizsardzība, saglabāšana un atjaunošana utt., un norādīts, ka tie ir "tematiskie prioritārie mērķi" Astotajā vides rīcības programmā. Konkrēti instrumenti vai pasākumi minēto mērķu sasniegšanai vai rīcībai vides jomā – atšķirībā no 7. VRP – nav aprakstīti. Tas ir pārsteidzoši, jo īpaši tāpēc, ka dažkārt tiek izvirzītas īpaši augstas prasības. Tajā ir norādīts, ka "virzīties uz reģeneratīvu izaugsmes modeli [..] nozīmētu planētai atdot vairāk nekā no tās ņemt" ([1]).

2.8. Arī 3. pantā ir minēti tikai sen zināmi "priekšnosacījumi", kas vajadzīgi, lai sasniegtu prioritāros mērķus, tostarp:

— nodrošināt, ka tiek sekmīgi un efektīvi īstenoti Savienības tiesību akti vides un klimata jomā,

— noteiktos prioritāros mērķus integrēt visās relevantajās stratēģijās, leģislatīvajās un neleģislatīvajās iniciatīvās, programmās, investīcijās un projektos Savienības, nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, kā arī

— gan Savienības, gan nacionālā līmenī pakāpeniski atcelt videi kaitīgas subsīdijas.

2.9. 4. pantā ir aprakstīts Astotās vides rīcības programmas faktiskais mērķis. Tas ir saistīts ar apņemšanos izveidot labāku uzraudzības un ziņošanas sistēmu, lai politisko lēmumu pieņēmējiem un sabiedrībai sniegtu labāku pārskatu par panākto progresu (vai esošajiem trūkumiem). Tajā cita starpā ir norādīts uz Padomes un EESK aicinājumiem ekonomikas sniegumu un sabiedrības progresu mērīt "ne tikai IKP izteiksmē". Ir paredzēts izstrādāt arī pamatindikatorus, lai nodrošinātu labāku uzraudzību, piemēram, attiecībā uz biodaudzveidību vai aprites ekonomiku. Šajā ziņā būtiska loma ir Eiropas Vides aģentūrai un Eiropas Ķīmikāliju aģentūrai, un tādēļ to personālresursi būtu jāpaplašina.

([1]) https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0652:FIN:LV:PDF, 2. panta 2. punkta c) apakšpunkts.

2.10. Visbeidzot, 5. pantā ir noteikts, ka Komisija līdz 2029. gada 31. martam veic Astotās vides rīcības programmas novērtējumu; tāpēc vidusposma pārskats nav paredzēts.

2.11. 6. pants reglamentē tiesību akta stāšanos spēkā.

3. **Piezīmes**

3.1. EESK piekrīt Komisijai, ka vides rīcības programmas jau ilgu laiku ir virzījušas ES vides rīcībpolitikas izstrādi. Taču 70., 80. un 90. gadu vides politika vairs nav salīdzināma ar šodienas politiku; tas rada jautājumu par vides rīcības programmu lomu un funkcijām.

3.2. Tāpēc EESK jautā, vai Astotā vides rīcības programma patiešām ir vajadzīga, lai dotu turpmākus impulsus ES vides politikai, kas saistībā ar Eiropas zaļo kursu visbeidzot ir izvirzījusies pašā ES politikas centrā, jo īpaši tāpēc, ka priekšlikums Astotajai vides rīcības programmai iezīmējas ar vispārīgiem situācijas aprakstiem un nodomu deklarācijām, nevis ar saturisku būtību un rīcību. Tā ir rīcības programma bez rīcības!

3.3. Protams, EESK nav šaubu arī par to, ka 2. pantā noteiktās prioritātes ir pamatotas un ka 3. pantā minētie "prioritāro mērķu sasniegšanai labvēlīgi priekšnosacījumi" ir pareizi. Tomēr kāds ir ieguvums vides politikai, ja Astotā vides rīcības programma vienkārši atkārto mērķus, kuri cita starpā jau ir noteikti Eiropas zaļajā kursā, pat nenorādot īstenošanas instrumentus vai pasākumus, kas kļūtu saistoši ar Padomes un Eiropas Parlamenta lēmumu? Un kādi ir reālie ieguvumi, vienkārši uzskaitot jau sen zināmus "priekšnosacījumus", ja nav iesniegts un pieņemts saistošs plāns šo priekšnosacījumu nodrošināšanai?

3.4. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums apstiprina viedokli, ko Komiteja atkārto jau gadiem ilgi: nav zināšanu trūkuma attiecībā uz to, kas būtu jādara. Trūkst labi zināmu un sen izlemtu pasākumu īstenošanas un politiskās gribas. Komisija un dažos gadījumos arī Eiropas Savienības Tiesa jau gadiem ilgi sūdzas par to, ka dalībvalstis bieži vien nepietiekami īsteno daudzus spēkā esošos tiesību aktus vides jomā. Neviena vides rīcības programma nevar kompensēt īstenošanas trūkumu vai politiskās gribas trūkumu.

3.5. Pat bez vides rīcības programmas Eiropas iestādēm un dalībvalstīm ir pietiekamas iespējas īstenot dotos solījumus. Biodaudzveidības politika ir viens no šādiem piemēriem.

3.6. Kopš Otrās vides rīcības programmas (kura ilga no 1977. līdz 1981. gadam) dabas aizsardzība, saglabāšana un atjaunošana visās (!) vides rīcības programmās ir skaidri norādīta kā "prioritārs mērķis", un tas attiecas arī uz Astoto vides rīcības programmu. Par labu līdzšinējām vides rīcības programmām neliecina tas, ka biodaudzveidība vairāk nekā 40 (!) gadus ir bijusi šo programmu uzmanības centrā, tomēr Komisijai savā 2020. gada maija bioloģiskās daudzveidības stratēģijā nācās konstatēt, ka "daba ir krīzes stāvoklī".

3.7. Tomēr papildus visām vides rīcības programmām pastāv skaidras idejas un priekšlikumi par to, kā situāciju labot. Piemēram, garš pasākumu saraksts ir atrodams Komisijas iesniegtajā Biodaudzveidības stratēģijā ([2]). Gan Padomei, gan Eiropas Parlamentam būtu bijusi pietiekama iespēja, tostarp saistībā ar kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformu, īstenot tajā norādītās konkrētās prasības. Šī iespēja nav izmantota. EESK nav skaidrs, ko tagad varētu labot ar Astoto vides rīcības programmu, par ko lems Padome un EP.

3.8. Tomēr tas arī skaidri parāda, kādā veidā Astoto vides rīcības programma varētu sniegt pievienoto vērtību: oficiāli integrējot Komisijas iesniegto Eiropas zaļā kursa īstenošanai paredzēto biodaudzveidības stratēģiju, stratēģiju "No lauka līdz galdam" (un citus līdzīgus politikas dokumentus), ar konkrētām sīki izstrādātām prasībām; līdz ar to Padome un Parlaments atbalstītu konkrētu priekšlikumu īstenošanu.

3.9. Turklāt Padome un Eiropas Parlaments varētu arī uzlikt Komisijai pienākumu turpināt un padziļināt Eiropas zaļo kursu, izmantojot Astoto vides rīcības programmu, piešķirot tai skaidras pilnvaras vēlākais jaunajā pilnvaru termiņā iesniegt tiesību akta priekšlikumu par "ES programmu 2050. gadam" (kā grozītu un paplašinātu "Eiropas zaļo kursu 2"), kas Astoto vides rīcības programmu papildinātu ar konkrētu un detalizētu pasākumu sarakstu.

([2]) ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam, COM(2020) 380 final.

3.10. Tomēr pašlaik tas viss nav paredzēts, tāpēc Astotās vides rīcības programmas pievienotā vērtība tās pašreizējā formā aprobežojas ar to, ka tiek paziņots par uzlabotu monitoringa modeli un labāku ziņošanu. Taču labākam monitoringam un pārvaldībai, lai cik tie būtu svarīgi, nav vajadzīga "rīcības programma".

4. **Nobeiguma piezīmes**

4.1. Pēdējo vides rīcības programmu un turpmākās Astotās vides rīcības programmas nozīmi un lomu Komisija vērtē acīmredzami augstāk nekā to dara EESK. Piemēram, mēs pilnībā nepiekrītam Komisijas apgalvojumam, ka 7. VRP "aizsteigusies priekšā Apvienoto Nāciju Organizācijas 2030. gada programmai". ANO programma 2030. gadam ir daudz kompleksāka nekā to varētu atspoguļot vēl tik inovatīvā Eiropas vides politikā. Jebkurā vides politikā, protams, būtu jāņem vērā arī nabadzības, bada, izglītības un dzimumu līdztiesības jautājumi, taču tajā tos nevar pienācīgi risināt.

4.2. Tieši šā iemesla dēļ EESK ir aicinājusi ES izstrādāt atsevišķu "ES programmu 2050. gadam", kurā, protams, ir jāiekļauj arī spēcīga vides dimensija. Pat ar pašreizējo Eiropas zaļo kursu nepietiek, lai īstenotu ANO programmu 2030. gadam, jo sociālie jautājumi – gan Eiropas, gan pasaules kontekstā – netiek pietiekami risināti. Tomēr EESK īpaši vēlas uzsvērt, ka tā uzskata Eiropas zaļo kursu par labu un stabilu pamatu visaptverošai ilgtspējas stratēģijai "ES programma 2050. gadam".

4.3. Turklāt EESK iesaka Komisijas dokumentos izklāstītos politiskos mērķus formulēt tā, lai Eiropas iedzīvotāji varētu redzēt, kā tie tiek īstenoti. Astotajā vides rīcības programmā ir paredzēts veicināt "reģeneratīvu izaugsmes modeli", kas nozīmē "planētai atdot vairāk nekā no tās ņemt". Daudziem iedzīvotājiem un arī politiķiem varētu nebūt skaidrs, kas ir domāts ar "reģeneratīvu izaugsmes modeli" un ko ikdienas dzīvē nozīmētu atdot planētai vairāk, nekā no tās tiek ņemts.

4.4. Visbeidzot, EESK stingri iesaka uzsākt vispārējas debates par iespējamo turpmāko vides rīcības programmu lomu. Būtu lietderīgi to izvērtēt agrāk nekā tikai deviņus mēnešus pirms Astotās vides rīcības programmas beigām.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni (kodifikācija)"

(COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))

(2021/C 123/13)

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Parlaments, 23.11.2020.
	Eiropas Savienības Padome, 27.11.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Datums, kad pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27 un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopīgiem noteikumiem, kas nodrošina kravu autopārvadājumu un pasažieru autopārvadājumu pamatsavienojamību pēc Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas minētā pārejas perioda beigām"

(COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))

(2021/C 123/14)

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Savienības Padome, 11.12.2020.
	Eiropas Parlaments, 14.12.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. panta 1. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27 un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopīgiem noteikumiem, ar ko nodrošina gaisa pārvadājumu pamatsavienojamību pēc Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas minētā pārejas perioda beigām"

(COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))

(2021/C 123/15)

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Savienības Padome, 11.12.2020.
	Eiropas Parlaments, 14.12.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27 un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par konkrētiem aviācijas drošības aspektiem sakarā ar to, ka beidzas pārejas periods, kas minēts Līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas"

(COM(2020) 828 final – 2020/0364 (COD))

(2021/C 123/16)

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Savienības Padome, 11.12.2020.
	Eiropas Parlaments, 14.12.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27. un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka īpašus un pagaidu pasākumus saistībā ar Covid-19 uzliesmojumu attiecībā uz dažu sertifikātu, apliecību, licenču un atļauju atjaunošanu vai pagarināšanu un dažu periodisku pārbaužu un periodisku mācību atlikšanu dažās transporta tiesību aktu jomās attiecībā uz periodiem, kas seko Regulā (ES) 2020/698 minētajiem periodiem"

(COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))

(2021/C 123/17)

Atzinuma pieprasījumi	Eiropas Savienības Padome, 28.1.2021.
	Eiropas Parlaments, 8.2.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. pants, 100. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27. un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz Savienības zvejas kuģu zvejas atļaujām Apvienotās Karalistes ūdeņos un Apvienotās Karalistes zvejas kuģu zvejas darbībām Savienības ūdeņos groza Regulu (ES) 2017/2403"

(COM(2020) 830 final - 2020/0366 COD)

(2021/C 123/18)

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Parlaments, 14.12.2020.
	Padome, 11.12.2020.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27. un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko attiecībā uz Apvienotajā Karalistē ražotā meža reproduktīvā materiāla līdzvērtību tādam pašam Savienībā ražotajam materiālam groza Padomes Lēmumu 2008/971/EK"

(COM(2020) 852 final – 2020/0378 (COD))

(2021/C 123/19)

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Parlaments, 18.1.2021.
	Padome, 8.1.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	vienprātīgi

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27. un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko attiecībā uz Apvienotajā Karalistē veiktu lauka apskašu līdzvērtību un lauksaimniecības augu sugu šķirņu uzturēšanas prakses pārbaužu līdzvērtību groza Padomes Lēmumu 2003/17/EK un 2005/834/EK"

(COM(2020) 853 final – 2020/0379 (COD))

(2021/C 123/20)

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Parlaments, 18.1.2021.
	Padome, 8.1.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	27.1.2021.
Plenārsesija Nr.	557
Balsojuma rezultāts	vienprātīgi
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 557. plenārsesijā, kas notika 2021. gada 27. un 28. janvārī (27. janvāra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2021. gada 27. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs
L-2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV